

Europejski Fundusz Rolny na rzecz
Rozwoju Obszarów Wiejskich

LOKALNA STRATEGIA ROZWOJU KIEROWANA PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ OBSZARU LGD „CIESZYŃSKA KRAINA” NA LATA 2016-2023

SKOCZÓW 2015

Spis treści

Wstęp	2
Rozdział I Charakterystyka Lokalnej Grupy Działania	3
1. Nazwa LGD	3
2. Zwięzły opis obszaru LGD.....	3
3. Mapa obszaru	4
4. Proces tworzenia partnerstwa	4
5. Struktura LGD.....	5
6. Skład organu decyzyjnego	9
7. Charakterystyka rozwiązań w procesie decyzyjnym.....	10
Rozdział II Partycypacyjny charakter LSR	11
Rozdział III Diagnostyka - opis obszaru i ludności	14
1. Określenie grup szczególnie istotnych z punktu widzenia realizacji LSR oraz problemów i obszarów interwencji odnoszących się do tych grup	14
2. Charakterystyka gospodarki/przedsiębiorczości.....	16
3. Opis rynku pracy	18
4. Działalność sektora społecznego, w tym integracja/rozwój społeczeństwa obywatelskiego	22
5. Wskazanie problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem problemów ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz skali tych zjawisk	24
6. Wykazanie wewnętrznej spójności obszaru LSR	30
Rozdział IV Analiza SWOT	33
Rozdział V Cele i wskaźniki	40
Rozdział VI Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru	50
1. Ogólna charakterystyka przyjętych rozwiązań formalno-instytucjonalnych	50
2. Ustanawianie i zmiana kryteriów wyboru.....	50
3. Innowacyjność w kryteriach wyboru.....	51
4. Realizacja projektów grantowych i operacji własnych	51
5. Wysokość wsparcia na rozpoczęcie działalności gospodarczej	52
6. Zasady ustalania wysokości wsparcia na realizację operacji.....	52
Rozdział VII Plan działania	53
Rozdział VIII Budżet LSR	53
1. Ogólna charakterystyka budżetu.....	53
2. Opis powiązań budżetu z celami LSR	53
Rozdział IX Plan komunikacji	53
Rozdział X Zintegrowanie	54
1. Zgodność i komplementarność z innymi dokumentami planistycznymi/strategicznymi	54
2. Integracja różnych sektorów, partnerów, zasobów, branż działalności gospodarczej	57
Rozdział XI Monitoring i ewaluacja LSR	58
Rozdział XII Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko	58
Wykaz wykorzystanej literatury:	60
Załączniki do LSR	61
Załącznik nr 1 Procedury aktualizacji/zmiany LSR	61
Załącznik nr 2 Procedury dokonywania ewaluacji i monitoringu.....	62
Załącznik nr 3 Plan działania wskazujący harmonogram osiągnięcia poszczególnych wskaźników produktu	64
Załącznik nr 4 Budżet LSR w podziale na lata i poszczególne fundusze EFSI	73
Załącznik nr 5 Plan komunikacji	73

Wstęp

Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność ma na celu wykształcenie w społecznościach i lokalnych samorządach umiejętność porozumiewania się, wyrażenia swoich opinii, ale także współodpowiedzialności za swój własny rozwój. W oparciu o powyższe założenia została opracowana „Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność obszaru LGD Cieszyńska Kraina na lata 2016-2023. To właśnie społeczność lokalna przejęła stery i tworząc partnerstwo lokalne przyczyniła się do opracowania dokumentu strategicznego na najbliższe lata. Główne założenia opracowania koncentrują się wokół zmniejszenia poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego, zwiększenia potencjału gospodarczego oraz aktywności społecznej i zawodowej na obszarze „Cieszyńskiej Krainy”. Strategia obejmuje obszar dwunastu gmin, który jest spójny terytorialnie, łączy go tradycje przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz chęć współpracy społeczności lokalnej dla jego rozwoju. Na uwagę zasługuje fakt, iż w procesie budowania strategii nastąpiła pełna integracja i zrozumienie problemów nękających poszczególne gminy, mimo ich zróżnicowania. Po licznych konsultacjach, odbytych szkoleniach, przeprowadzonych ankietach powstał dokument, który stanowi wypracowany kompromis w zakresie rozwoju obszaru Lokalnej Grupy Działania.

Wszystkim, którzy przyczynili się do powstania niniejszego dokumentu, Zarząd LGD składa gorące podziękowania.

Rozdział I Charakterystyka Lokalnej Grupy Działania

1. Nazwa LGD

Nazwa: **Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Cieszyńska Kraina”**

Status prawny: **Stowarzyszenie** działające na mocy:

- ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (t.j. Dz.U. z 2001 r. Nr 79, poz. 855 z późn. zm.),
- rozporządzenie nr 1303/2013 z dnia 17.12.2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące EFRR, EFS, Funduszu Spójności, EFRROW oraz EFMR oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące EFRR, EFS, Funduszu Spójności i EFMR oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013, str. 320)
- rozporządzenie nr 1305/2013 z dnia 17.12.2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez EFRROW i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013, str. 487)
- ustawa z dnia 20.02.2015 o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków EFRROW w ramach PROW na lata 2014–2020
- ustawa z dnia 20.02.2015 o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności
- Statutu.

Data i numer wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego: 22 lipca 2008r. **KRS nr 0000310575.**

2. Zwięzły opis obszaru LGD

Teren działania LGD obejmuje swym zasięgiem 11 gmin z powiatu cieszyńskiego oraz 1 gminę z powiatu bielskiego, łączna ich powierzchnia to 740 km², z ludnością zamieszkującą - 147 311 osób. Na obszar Lokalnej Grupy Działania „Cieszyńska Kraina” składają się gminy Śląska Cieszyńskiego, przynależące administracyjnie do terytorium powiatu cieszyńskiego oraz do powiatu bielskiego (w kolejności alfabetycznej): Brenna, Chybie, Dębowiec, Goleszów, Hażlach, Istebna, Skoczów, Strumień, Szczyrk, Ustroń, Wisła, Zebrzydowice. Szczegóły dotyczące obszaru działania LGD w podziale na gminy z uwzględnieniem ich powierzchni, liczby ludności, typu oraz liczby sołectw przedstawia poniższe zestawienie.

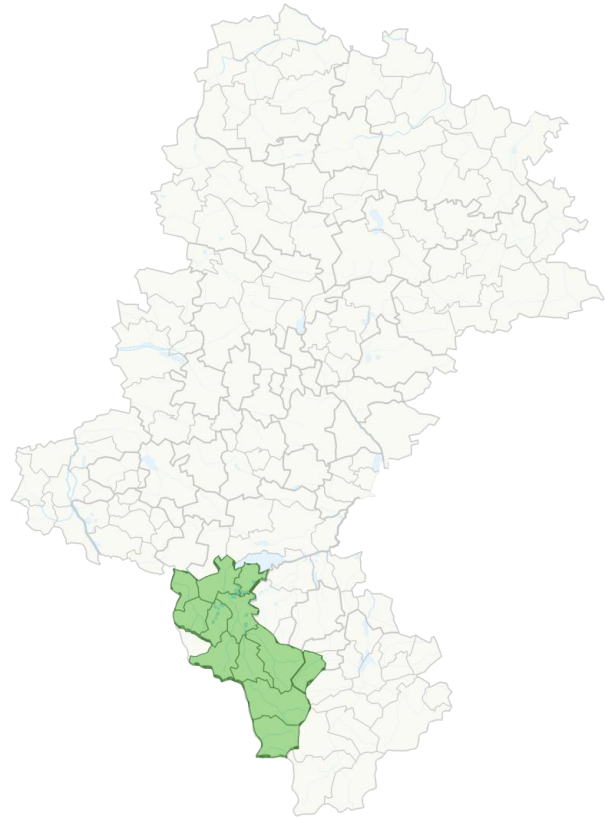
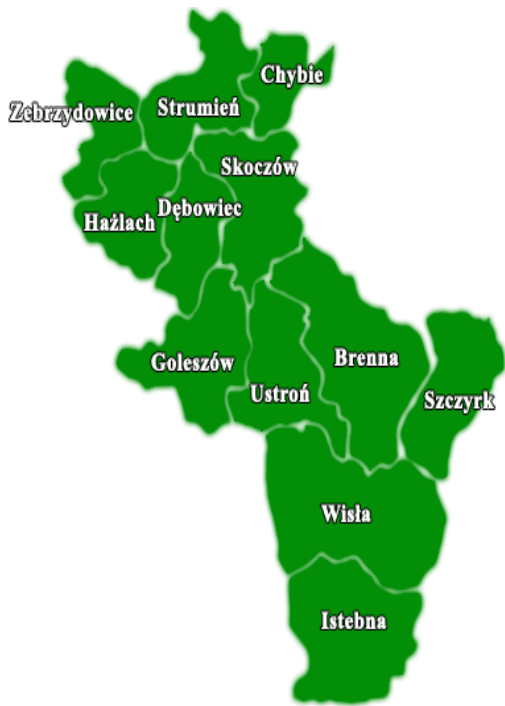
Tabela 1. Podstawowe dane gmin obszaru LGD na dzień 31.12.2013

Nazwa gminy	Typ gminy	Liczba ludności*	Powierzchnia (km ²)	Liczba sołectw
Brenna	wiejska	10 978	95	0
Chybie	wiejska	9 543	32	5
Dębowiec	wiejska	5 700	43	7
Goleszów	wiejska	12 908	66	11
Hażlach	wiejska	10 608	49	6
Istebna	wiejska	11 908	84	3
Skoczów	miejsko-wiejska	26 727	64	10
Strumień	miejsko-wiejska	12 781	59	5
Szczyrk	miejska	5 750	39	0
Ustroń	miejska	16 003	59	0
Wisła	miejska	11 261	109	0
Zebrzydowice	wiejska	13 144	41	5
RAZEM		147 311	740	52

* osoby zameldowane na pobyt stały

Źródło: GUS, www.stat.gov.pl, stan na 31.12.2013

3. Mapa obszaru

Źródło: Opracowanie własne

Obszar działania LGD „Cieszyńska Kraina” jest spójny i tworzy zwarty geograficznie obszar, co dokładnie obrazują powyższe mapy.

4. Proces tworzenia partnerstwa

Proces budowania partnerstwa – 2007-2014

Z inicjatywą utworzenia LGD wyszli przedstawiciele lokalnych władz samorządowych (w szczególności Strumienia, Skoczowa oraz Brennej), którzy na przełomie 2007/2008 r. zorganizowali pierwsze spotkania informacyjne dla przedstawicieli społeczności lokalnych, poświęcone utworzeniu partnerstwa na obszarze gmin wiejskich powiatu cieszyńskiego.

Po rozważeniu alternatywnych wariantów potencjalnego kształtu LGD na kilku wewnętrznych spotkaniach w styczniu 2008 r. poprzez podpisanie listu intencyjnego ostatecznie zdecydowano o podjęciu próby utworzenia partnerstwa na obszarze 8 gmin: Brennej, Chybia, Dębowca, Goleszowa, Hażłacha, Skoczowa, Strumienia i Zebrzydowic. W skład LGD nie weszły 4 gminy powiatu: Istebna, Ustroń, Wisła oraz Cieszyn.

Po pierwszych spotkaniach informacyjnych wyłoniła się kilkudziesięcioosobowa grupa osób, reprezentujących różne środowiska społeczno-gospodarcze, zainteresowanych udziałem w dalszych pracach na rzecz powołania LGD. Osoby te wzięły udział w szkoleniu nt. zasad budowania partnerstwa w formie LGD oraz metodologii opracowywania Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2009-2015, na którym zaprezentowano główne wymogi i założenia dla nowo powstających lokalnych grup działania, aspirujących do realizacji lokalnych strategii rozwoju w ramach osi LEADER Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.

W procesie budowania partnerstwa 8 gmin Ziemi Cieszyńskiej przyjęto równoległą realizację dwóch głównych torów działań, tj. opracowywania lokalnej strategii rozwoju i tworzenia partnerstwa w formie stowarzyszenia na mocy przepisów ustawy prawo o stowarzyszeniach oraz ustawy o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.

W dniu 3 czerwca 2008 r. w Zebrzydowicach odbyło się Zebranie Założycielskie Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Cieszyńska Kraina”, w którym wzięło udział 41 osób fizycznych i prawnych, reprezentujących partnerów społecznych, gospodarczych i publicznych działających na terenie 8 partnerskich gmin. Wyłoniono pierwsze Władze Stowarzyszenia (Zarząd i Komisję Rewizyjną) i wszczęto procedurę rejestracyjną, która zakończyła się w dniu 22 lipca 2008 r. wpisem do Krajowego Rejestru Sądowego.

W okresie programowania na lata 2007-2013, 4 gminy powiatu cieszyńskiego nie mogły stać się członkiem LGD z powodów formalnych (Ustroń, Wisła, Istebna, Cieszyn). W związku ze zmianą definicji obszaru wiejskiego w okresie programowania 2014-2020 na potrzeby wdrażania Inicjatywy LEADER, gminy Ustroń i Wisła mogły stać się członkiem LGD. To z kolei umożliwiło połączenie się z gminą Istebna, co spowodowało, iż cały powiat cieszyński (za wyjątkiem Cieszyna) stał się również w ramach LGD spójną całością. Dodatkowo do gmin powiatu cieszyńskiego dołączyło miasto Szczyrk z powiatu bielskiego, które swym turystycznym charakterem, kulturą i różnorodnością wyznaniową wpisuje się w obszar LGD „Cieszyńska Kraina”.

Proces budowania partnerstwa – 2014-2020

Pierwsze spotkania informacyjne biuro LGD rozpoczęło już we wrześniu 2014 r. Dalsze spotkania odbywały się w miesiącach luty- marzec 2015 r. Spotkania te podzielono na trzy części z uwagi na teren objęty działaniem LGD. Pierwsze spotkanie odbyło się w dniu 26.02.2015 r. w Skoczowie, kolejne 03.03.2015 r. w Strumieniu oraz 06.03.2015 r. w Wiśle. W wyniku spotkań rozpoczęto konstruowanie Grupy Roboczej, która składała się z przedstawicieli poszczególnych gmin, reprezentujących różne sektory w strukturze LGD. Do pracy w Grupie Roboczej, jako ekspertów zaproszono także przedstawicieli Starostwa Powiatowego w Cieszynie, przedstawicieli Powiatowego Urzędu Pracy w Cieszynie oraz przedstawiciela Rejonowego Związku Rolników, Kółek i Organizacji Rolniczych w Bielsku-Białej.

Wieloletnia działalność LGD „Cieszyńska Kraina” to ciągły proces budowania partnerstwa, dzięki któremu wszyscy zainteresowani mieszkańcy, podmioty, instytucje społeczne oraz gospodarze mogą działać na rzecz rozwoju „Cieszyńskiej Krainy”.

Duże doświadczenie członków LGD i kadry zarządzającej przyczynia się do sprawnego działania Stowarzyszenia. Konieczność ciągłego śledzenia zmian prawnych, dostosowywania LSR do potrzeb mieszkańców, prowadzone i odbyte szkolenia doprowadziły, po siedmiu latach działania do pełnej specjalizacji w tematyce pozyskiwania i zarządzania środkami z Europejskiego Funduszu Rolnego w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz wdrażaniu podejścia Leader. Efektem dotychczasowych działań LGD „Cieszyńska Kraina” są nie tylko działania własne na rzecz mieszkańców, udział w targach, doradztwo w pozyskiwaniu środków, ale również realizacja projektów partnerskich, współfinansowanych ze środków zewnętrznych. LGD na swoim koncie ma ocenę 577 wniosków o przyznanie pomocy złożonych przez mieszkańców Cieszyńskiej Krainy na ponad 9 mln zł.

LGD „Cieszyńska Kraina” od 2008 r. konsekwentnie kontynuuje swoją politykę/misję skupiającą się przede wszystkim na rozwoju kapitału społecznego, jego kwalifikacji, aktywności, przedsiębiorczości, innowacyjności i kreatywności, budowy silnej więzi mieszkańców ze swoimi miejscowościami, dbania o stan środowiska przyrodniczego, malowniczego krajobrazu oraz spójności społecznej, której filarem są tradycje ekumenizmu, zapewnienie dobrego dostępu do informacji o obszarze dla podmiotów zewnętrznych i wewnętrznych oraz wspólna promocja i tworzenie wizerunku obszaru objętego działaniem LGD.

Jednak nowy okres programowania jest też dobrym momentem do podsumowań, analiz, ewaluacji, dlatego dalsze działania „Cieszyńskiej Krainy” zostaną skoncentrowane na dziedzinach, które mieszkańcy (w wyniku spotkań konsultacyjnych) uznali za potrzebne w celu dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru LGD.

Zbudowany do tej pory potencjał społeczny pozwolił określić dalsze kierunki i priorytety rozwoju „Cieszyńskiej Krainy”. Zostanie on także wzmocniony i wykorzystany do dalszych działań podejmowanych przez LGD w nowym okresie programowania.

5. Struktura LGD

Organami Stowarzyszenia LGD „Cieszyńska Kraina” są:

- **Walne Zebranie Członków**
- **Komisja Rewizyjna**
- **Rada**
- **Zarząd.**

Zgodnie z § 11 Statutu Stowarzyszenia LGD „Cieszyńska Kraina” członkiem zwyczajnym Stowarzyszenia może być osoba fizyczna lub osoba prawna. Osoba fizyczna musi posiadać pełną zdolność do czynności prawnych i nie może być pozbawiona praw publicznych. Osoba prawna działa w Stowarzyszeniu przez swojego przedstawiciela, którym nie może być osoba fizyczna będąca członkiem Stowarzyszenia. Z kolei członkiem wspierającym Stowarzyszenie mogą zostać osoby fizyczne, osoby prawne po złożeniu wniosku do Zarządu Stowarzyszenia i pisemnym ustaleniu z Zarządem zasad i zakresu wspierania Stowarzyszenia. Natomiast Członkiem honorowym może zostać osoba fizyczna oraz osoba prawna, która wniosła wybitny wkład w rozwój celów Stowarzyszenia lub w inny szczególnie sposób wniosła zasługi dla Stowarzyszenia. Zasady i sposób rozszerzenia składu LGD zostały uregulowane w Statucie w § 12, wg którego nowych

członków Stowarzyszenia przyjmuje na podstawie pisemnych deklaracji Zarząd LGD w drodze uchwały, podjętej zwykłą większością głosów przy obecności co najmniej połowy członków Zarządu.

Znaczna większość członków LGD wspiera Stowarzyszenie od początku jego istnienia, dzięki temu dysponuje szeroką wiedzą i doświadczeniem w zakresie wdrażania podejścia Leader, co ułatwi prawidłową i efektywną realizację LSR na lata 2014-2020. Aktualny skład członków Stowarzyszenia LGD „Cieszyńska Kraina” reprezentowany przez osoby fizyczne i prawne, zamieszkujące lub prowadzące swoją działalność na obszarze LGD przedstawia poniższe zestawienie.

Tabela 2. Aktualny skład Lokalnej Grupy Działania „Cieszyńska Kraina”

Lp.	Nazwisko i imię	Miejscowość	Gmina	Sektor	Status członka w LGD
Osoby fizyczne					
1.	Władysław Heller	Brenna	Brenna	mieszkaniec	Członek LGD
2.	Rudolf Holeksa	Brenna	Brenna	mieszkaniec	Członek LGD
3.	Krzysztof Holeksa	Górki Wielki	Brenna	gospodarczy	Członek LGD
4.	Monika Jankowska	Skoczów	Skoczów	mieszkaniec	Członek LGD
5.	Grzegorz Kukuczka	Zebrzydowice	Zebrzydowice	mieszkaniec	Członek LGD
6.	Karol Lipowczan	Goleszów	Goleszów	gospodarczy	Członek LGD
7.	Rafał Marchlewicz	Brenna	Brenna	gospodarczy	Członek Zarządu LGD
8.	Halina Romańska	Harbutowice	Skoczów	mieszkaniec	Członek Komisji Rewizyjnej
9.	Urszula Słowik	Drogomyśl	Strumień	mieszkaniec	Członek LGD
10.	Stanisław Spandel	Kończyce Małe	Zebrzydowice	mieszkaniec	Członek Rady LGD
11.	Jacek Strządała	Mnich	Chybie	gospodarczy	Członek LGD
12.	Radosław Strządała	Chybie	Chybie	gospodarczy	Członek Zarządu LGD
13.	Jerzy Szalbot	Bażanowice	Goleszów	mieszkaniec	Prezes Zarządu LGD
14.	Iwona Szarek	Brenna	Brenna	mieszkaniec	Członek LGD
15.	Anna Szopa	Zebrzydowice	Zebrzydowice	gospodarczy	Członek LGD
16.	Wojciech Tatka	Skoczów	Skoczów	mieszkaniec	Członek LGD
17.	Mirosław Wardas	Chybie	Chybie	mieszkaniec	Członek LGD
18.	Karol Chwastek	Dębowiec	Dębowiec	gospodarczy	Członek LGD
19.	Olga Stuchlik	Dębowiec	Dębowiec	mieszkaniec	Członek LGD
20.	Włodzimierz Chmielewski	Ustroń	Ustroń	mieszkaniec	Przewodniczący Rady LGD
21.	Wanda Sojka	Hażlach	Hażlach	mieszkaniec	Członek LGD
22.	Andrzej Rudol	Drogomyśl	Strumień	mieszkaniec	Członek LGD
23.	Jacek Żaba	Szczyrk	Szczyrk	mieszkaniec	Członek LGD
24.	Józef Polok	Istebna	Istebna	mieszkaniec	Członek Rady LGD
25.	Dorota Chmiel	Wisła	Wisła	mieszkaniec	Członek LGD
26.	Piotr Gburek	Jaworzynka	Istebna	gospodarczy	Członek LGD
27.	Krzysztof Byrt	Wisła	Wisła	gospodarczy	Członek LGD
28.	Krzysztof Dylewicz	Pruchna	Strumień	gospodarczy	Członek LGD
29.	Agnieszka Gorgosz	Skoczów	Skoczów	gospodarczy	Członek LGD
30.	Barbara Donocik	Górki Wielki	Brenna	mieszkaniec	Członek LGD
31.	Jarosław Bodak	Goleszów	Goleszów	mieszkaniec	Członek LGD
32.	Katarzyna Byrt	Wisła	Wisła	mieszkaniec	Członek Rady LGD
33.	Franciszek Konieczny	Strumień	Strumień	gospodarczy	Członek Zarządu LGD
34.	Dorota Ciuruś	Dębowiec	Dębowiec	gospodarczy	Członek Rady LGD
35.	Andrzej Chrapek	Hażlach	Zamarski	gospodarczy	Członek Rady LGD

Podmioty posiadające osobowość prawną					
Lp.	Nazwa	Siedziba	Osoba reprezentująca	Sektor	Status członka w LGD
1.	Gmina Brenna	Brenna	Jerzy Pilch	Publiczny	Członek Rady LGD
2.	Gmina Chybie	Chybie	Janusz Żydek	Publiczny	Członek Rady LGD
3.	Gmina Dębowiec	Dębowiec	Tomasz Branny	Publiczny	Członek LGD
4.	Gmina Goleszów	Goleszów	Krzysztof Glajcar	Publiczny	Członek Rady LGD
5.	Gmina Hażlach	Hażlach	Grzegorz Sikorski	Publiczny	Członek Rady LGD
6.	Gmina Istebna	Istebna	Henryk Gazurek	Publiczny	Członek Zarządu LGD
7.	Gmina Skoczów	Skoczów	Mirosław Sitko	Publiczny	Członek Zarządu LGD
8.	Gmina Strumień	Strumień	Cecylia Skowron	Publiczny	Członek Rady LGD
9.	Miasto Szczyrk	Szczyrk	Antoni Byrdy	Publiczny	Członek Rady LGD
10.	Miasto Ustroń	Ustroń	Ireneusz Szarzec	Publiczny	Wiceprezes Zarządu LGD
11.	Miasto Wisła	Wisła	Tomasz Bujok	Publiczny	Członek Zarządu LGD
12.	Gmina Zebrzydowice	Zebrzydowice	Andrzej Kondziółka	Publiczny	Członek Rady LGD
13.	Ludowy Klub Sportowy „Błyskawica”	Kończyce Wielkie	Józef Piekar	Społeczny	Członek LGD
14.	Ochotnicza Straż Pożarna w Kończycach Wielkich	Kończyce Wielkie	Krzysztof Czakon	Społeczny	Członek LGD
15.	Polski Klub Ekologiczny Koło w Skoczowie	Skoczów	Dorota Żywczok	Społeczny	Członek LGD
16.	Rolniczy Kombinat Spółdzielczy	Goleszów	Jerzy Szarzec	Gospodarczy	Członek LGD
17.	Stowarzyszenie Rybackie „Żabi Kraj”	Skoczów	Krzysztof Szymura	Społeczny	Członek LGD
18.	Stowarzyszenie na rzecz rozwoju wsi Rudnik	Rudnik	Sylwia Grzebień	Społeczny	Członek LGD
19.	Stowarzyszenie Organizacji Społecznych „Inicjatywa” w Ogrodzonej	Ogrodzona-Dębowiec	Mirosław Gajdacz	Społeczny	Członek LGD
20.	Stowarzyszenie Panorama Sztuki Chryścijan „Musica Sacra”	Skoczów	Bolesław Noga	Społeczny	Członek LGD
21.	Stowarzyszenie Rozwoju „Integracja”	Brenna	Augustyn Holeksa	Społeczny	Członek LGD
22.	Towarzystwo Miłośników Brennej i Górek „Jodła”	Brenna	Krystyna Żyłka	Społeczny	Członek LGD
23.	OSP Kończyce Małe	Kończyce Małe	Adam Franek	Społeczny	Członek LGD
24.	Stowarzyszenie Przyjaciół Ziemi Cieszyńskiej	Ustroń	Piotr Łukasik	Społeczny	Członek LGD
25.	Wiślańska Organizacja Turystyczna	Wisła	Karolina Wantulok	Społeczny	Członek LGD
26.	Towarzystwo Miłośników Zarzecza w Zarzeczu	Zarzecze	Grażyna Uchyła-Godziek	Społeczny	Członek LGD
27.	OSP Szczyrk	Szczyrk	Krzysztof Kornaś	Społeczny	Członek LGD
28.	Międzyszkolny Klub Sportowy ISTEbNA	Istebna	Jarosław Hulawy	Społeczny	Członek LGD
29.	OSP Kozakowice	Kozakowice Górne	Marian Machalica	Społeczny	Członek LGD

30.	Stow. Miłośników Drogo-myśla „DROGA MYŚL”	Drogomyśl	Zbigniew Podyma	Społeczny	Członek LGD
31.	Przedsiębiorstwo Komu-nalne Sp. z o.o.	Szczyrk	Kazimierz Marek	Gospodarczy	Członek LGD
32.	P.P-H. HARO sp.zo.o.	Ustroń	Andrzej Nowiński	Gospodarczy	Członek LGD
33.	Bank Spółdzielczy w Cie-szynie oddział Hażlach	Hażlach	Emilia Kubala	Gospodarczy	Członek LGD
34.	Zakład Doświadczalny Instytutu Zootechniki Pań-stwowego Instytutu Ba-dawczego Grodziec Śląski Sp. z o.o.	Kostkowice	Lech Szarowski	Gospodarczy	Członek LGD
35.	Szczyrkowska Izba Gospo-darcza	Szczyrk	Mirosław Bator	Gospodarczy	Członek LGD
36.	Uczniowski Klub Sportowy „Debowianka”	Dębowiec	Daniel Michnik	Społeczny	Członek Zarządu LGD

Źródło: opracowanie własne

Tabela 3. Reprezentatywność poszczególnych sektorów w składzie LGD

L.p.	Sektor	Liczba członków LGD	% skład LGD
1.	Sektor publiczny	12	16,90
2.	Sektor społeczny	18	25,35
3.	Sektor gospodarczy	20	28,17
4.	Mieszkańcy	21	29,58
	ŁĄCZNIE	71	100%

Źródło: uchwały zarządu do dnia 15.12.2015r

Jak wynika z powyższego zestawienia skład LGD „Cieszyńska Kraina” jest w pełni reprezentatywny dla lokalnej społeczności, bez dominacji jakiegokolwiek grupy interesu. Skład członkowski LGD uwzględnia przedstawicieli wszystkich sektorów i grup szczególnie istotnych z punktu widzenia prawidłowej realizacji LSR oraz mieszkańców „Cieszyńskiej Krainy”.

Jednym z głównych zadań tak stworzonego partnerstwa jest m.in. działanie na rzecz grup defaworyzowanych funkcjonujących na terenie działania LGD. W oparciu o badania ankietowego mieszkańców obszaru LGD „Cieszyńska Kraina” oraz informacje przekazane przez ośrodki pomocy społecznej a także PUP w Cieszynie i Bielsku-Białej stwierdzono, iż największą grupą defaworyzowaną na terenie działania LGD są osoby bezrobotne, które można podzielić na dwie główne kategorie:

1. młodzież wchodzącą na rynek pracy,
2. osoby 50+.

Grupy tę należy w szczególny sposób zaktywizować i zaangażować do udziału we wdrażanie Strategii. Celem tych działań jest dążenie do ograniczenia ich wykluczenia społecznego bądź obniżanie jego poziomu. Stąd też zaplanowano konkretne kanały przekazu dedykowane tej grupie, jako najbardziej efektywne z uwzględnieniem poszczególnych kategorii w ramach jednej grupy defaworyzowanej, którą są osoby bezrobotne w podziale na:

- ✓ dla młodzieży wchodzącej na rynek pracy - portal społecznościowy; który obecnie stanowi jedno z podstawowych, ogólnie dostępnych źródeł komunikacji młodzieży. Wykorzystanie go pozwoli zarówno kierować informacje i komunikaty, jak też wchodzić w bezpośrednią interakcję z tą grupą docelową;
- ✓ dla osób po 50 roku życia – artykuły (ogłoszenia) prasowe, informacje w urzędach ale także komunikacja elektroniczna; jest to zróżnicowana grupa, której trudno przyporządkować jeden rodzaj kanałów przekazu. Części tej grupy bliższe są kanały przekazu obecne przed pojawieniem się komunikacji elektronicznej; osoby te chętniej sięgają po tradycyjne gazety drukowane niż ich elektroniczne formy; nadal też wolą osobiście załatwić sprawę w urzędach niż korzystać z możliwości, jakie daje w tym zakresie komunikacja elektroniczna; jest jednak taka część tej grupy wiekowej, która doskonale funkcjonuje w przestrzeni komunikacji elektronicznej i preferuje właśnie tą formę przekazu.

Partnerstwo trójsektorowe, jakim jest LGD będzie próbowało rozwiązać problemy grupy defaworyzowanej, każdy partner w ramach własnych możliwości:

- samorząd lokalny poprzez operacje zmierzające do rozwoju mieszkalnictwa socjalnego oraz infrastruktury usług społecznych, a także operacji mających na celu rewitalizację obszarów zdegradowanych,
- sektor gospodarczy poprzez stwarzanie możliwości do zatrudnienia nowych pracowników,
- organizacje społeczne, w tym LGD, poprzez wsparcie szkoleniowe i doradcze.

6. Skład organu decyzyjnego

Struktura Rady LGD, jako organu podejmującego decyzje, co do wyboru projektów w ramach wdrażania LSR odzwierciedla powszechnie obowiązujące wymogi dla tego typu organów, w tym szczególnie wymogi trójsektorowości oraz parytetu stanowiącego, że żadna z grup interesu nie może mieć więcej niż 49% głosów decyzyjnych. Liczebność organu Rady LGD - 15 osób została ustalona na podstawie publicznej debaty, a następnie wpisana do Statutu Stowarzyszenia w § 28. Tak przyjęta liczebność Rady oznacza, że osoby reprezentujące sektor publiczny - w tym przypadku przedstawiciele gmin - zajmują 7 miejsc, a pozostali reprezentanci sektora społecznego, gospodarczego i mieszkańców - miejsc 8.

Członkowie Rady nie mogą pozostawać z członkami Zarządu, oraz członkami Komisji Rewizyjnej w związku małżeńskim, ani też w stosunku pokrewieństwa lub powinowactwa do drugiego stopnia. W skład Rady nie mogą wchodzić osoby skazane prawomocnym wyrokiem za przestępstwo popełnione umyślnie.

Statut Stowarzyszenia w § 28 określa dodatkowe warunki, jakie powinny spełniać osoby kandydujące na członków Rady. Do najważniejszych z nich należą:

- wykształcenie wyższe lub średnie,
- ukończone szkolenia lub kursy z zakresu rolnictwa, rozwoju obszarów wiejskich i podejścia Leader,
- uczestnictwo w realizacji projektów na rzecz rozwoju obszarów wiejskich,

Skład Rady na 2-letnią kadencję wybierany jest przez Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia bezwzględną większością głosów (§ 22 ust. 2), przy obecności co najmniej połowy członków Walnego Zebrania. Mandat członka Rady wygasa z chwilą odbycia pierwszego Walnego Zebrania Członków, odbywającego się po roku kalendarzowym, w którym upływa okres kadencji.

Zmiana składu Rady może nastąpić również przed upływem kadencji z powodów: skreślenia członka Rady z listy członków Stowarzyszenia, jego pisemnej rezygnacji, śmierci lub odwołania przez Walne Zebranie Członków. W przypadku wygaśnięcia mandatu członka Rady przed upływem kadencji, Walne Zebranie Członków dokonuje uzupełnienia składu organu na okres do upływu kadencji.

Tabela 4. Aktualny skład Rady LGD „Cieszyńska Kraina”(2014-2016)

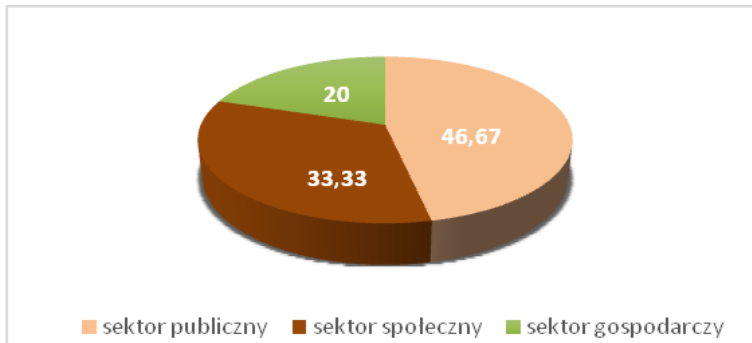
Lp.	Nazwisko i imię członka Rady	Gmina	Reprezentowany sektor
1.	Jerzy Pilch	Brenna	Publiczny
2.	Janusz Żydek	Chybie	Publiczny
3.	Krzysztof Głajcar	Goleszów	Publiczny
4.	Grzegorz Sikorski	Hażlach	Publiczny
5.	Cecylia Skowron	Strumień	Publiczny
6.	Antoni Byrdy	Szczyrk	Publiczny
7.	Andrzej Kondziołka	Zebrzydowice	Publiczny
8.	Józef Polok	Istebna	Społeczny
9.	Bolesław Noga	Skoczów	Społeczny
10.	Włodzimierz Chmielewski	Ustroń	Społeczny
11.	Katarzyna Byrt	Wisła	Społeczny
12.	Stanisław Spandel	Zebrzydowice	Społeczny
13.	Andrzej Chrapek	Hażlach	Gospodarczy
14.	Mirosław Bator	Szczyrk	Gospodarczy
15.	Dorota Ciuruś	Dębowiec	Gospodarczy

*Źródło: Uchwała Walnego Zebrania nr 7/2014 z dnia 14 marca 2014r.
Uchwała Walnego Zebrania nr 6/2015 z dnia 23 marca 2015r.
Uchwała Walnego Zebrania nr 12/2015 z dnia 16 grudnia 2015r.*

Struktura składu organu decyzyjnego - Rady LGD „Cieszyńska Kraina” w odniesieniu do przedstawionych wyżej wymagań obrazuje poniższy wykres:

Udział poszczególnych sektorów w Radzie

%	
sektor publiczny	46,67
sektor społeczny	33,33
sektor gospodarczy	20,00
SUMA	100,0

Źródło: opracowanie własne

Wyraźnie widać, że ani władze publiczne, ani żadna pojedyncza grupa interesu, nie posiada większości głosów w podejmowaniu decyzji dotyczących realizacji LSR oraz funkcjonowania LGD. Organ decyzyjny jakim jest Rada jest w pełni reprezentatywny dla wszystkich sektorów. Większość członków Rady kontynuuje swoje kadencje wyposażając tym samym organ decyzyjny w bogatą wiedzę związaną z wdrażaniem LSR i funkcjonowaniem LGD.

7. Charakterystyka rozwiązań w procesie decyzyjnym

Podział kompetencji pomiędzy poszczególnymi organami Stowarzyszenia LGD „Cieszyńska Kraina” zapewnia rozdział funkcji decyzyjnej - którą sprawuje Rada oraz Walne Zebranie Członków - od zarządczej - przypisanej Zarządowi LGD. Najważniejsze z punktu widzenia LGD decyzje, zgodnie ze Statutem LGD są wyłączną kompetencją Rady tj.

- wybór operacji objętych dofinansowaniem w ramach wdrażania LSR zgodnie ze Statutem LGD.

Natomiast wiele innych istotnych decyzji zgodnie z § 22 Statutu podejmuje Walne Zebranie Członków m.in.:

- uchwalanie głównych kierunków i programu działania Stowarzyszenia,
- uchwalanie LSR, wybór i odwoływanie członków Zarządu, Komisji Rewizyjnej i Rady,
- uchwalania lokalnych kryteriów wyboru operacji,
- rozpatrywanie i zatwierdzanie rocznych sprawozdań finansowych, sprawozdań Zarządu i Komisji Rewizyjnej, uchwalanie zmian Statutu.

Zarządowi LGD powierzono funkcje typowo zarządcze, takie jak:

- kierowanie całokształtem działalności Stowarzyszenia,
- reprezentowanie Stowarzyszenia na zewnątrz i działanie w jego imieniu,
- koordynowanie realizacji LSR,
- opracowywanie wniosków o dofinansowanie oraz innych dokumentów w celu pozyskiwania środków na realizację celów Stowarzyszenia z innych programów pomocowych.

Dodatkowo § 17 ust. 2 Statutu Stowarzyszenia jasno stanowi, iż nie można łączyć członkostwa w Zarządzie, Komisji Rewizyjnej lub Radzie.

W celu prawidłowego i jasnego funkcjonowania LGD konieczne było opracowanie szeregu dokumentów regulujących działalność stowarzyszenia. Poniżej zestawiono wszystkie procedury związane z funkcjonowaniem LGD, ich sposób uchwalania, aktualizacji oraz opisano kilka głównych kwestii, które są w nich zawarte.

Tabela nr 5. Dokumenty regulujące funkcjonowanie LGD

Nazwa dokumentu	Sposób uchwalania	Sposób aktualizacji	Opis głównych kwestii, zawartych w dokumencie
Statut	Walne Zebranie Członków	Na wniosek zarządu	Sposób działalności LGD, zakres praw i obowiązków członków stowarzyszenia oraz organów LGD.
Regulamin Obrad Walnego Zebrania	Walne Zebranie Członków	Na wniosek zarządu/ lub grupy 20% Członków Stowarzyszenia	Zasady zwoływania i organizacji posiedzeń WZC.
Regulamin Rady	Rada LGD	Na wniosek Rady/Zarządu	Zasady zwoływania i organizacji posiedzeń organu decyzyjnego, zasady podejmowania decyzji w sprawie wyboru operacji.
Regulamin pracy Zarządu	Zarząd LGD	Na wniosek Zarządu	Organizacja pracy zarządu, podział zadań pomiędzy członków Zarządu.

Regulamin Biura	Zarząd LGD	Na wniosek Zarządu	Organizacja pracy Biura, regulacje dot. praw i obowiązków pracowników biura LGD, procedury postępowania.
Regulamin naboru pracowników	Zarząd LGD	Na wniosek Zarządu	Sposób rekrutacji nowych pracowników
Regulamin Ochrony danych osobowych	Zarząd LGD	Na wniosek Zarządu/dyrektora biura	Wytyczne w dziedzinie ochrony danych osobowych.
Polityka Rachunkowości	Zarząd LGD	Na wniosek Zarządu/dyrektora biura	Sposób prowadzenia księgowości.
Polityka Bezpieczeństwa	Zarząd LGD	Na wniosek Zarządu/dyrektora biura	Wytyczne do stosowania w dziedzinie ochrony danych osobowych.
Instrukcja kancelaryjna	Zarząd LGD	Na wniosek Zarządu/dyrektora biura	Wytyczne do stosowania w kwestii obiegu dokumentów.

Źródło: opracowanie własne

Rozdział II Partycypacyjny charakter LSR

LGD „Cieszyńska Kraina” zdecydowała się na zastosowanie techniki „oceny partycypacyjnej” opartej na tworzeniu wspólnej wizji rozwoju obszaru. Przyjęto założenie, że prawidłowo przeprowadzony proces partycypacyjny zwiększy potencjał społeczności lokalnej i sprawi, że mieszkańcy staną się bardziej odpowiedzialni za podejmowane decyzje nie tylko na etapie tworzenia, ale i na etapie wdrażania strategii. W opracowanie dokumentu zostali zaangażowani przedstawiciele trzech sektorów, co pozwoliło opracować dokument strategiczny, w którym zadania ujęte do realizacji wynikają z potrzeb zgłoszonych przez różne grupy społeczne. W procesie tworzenia strategii LGD zastosowała następujące sposoby partycypacji:

- 1. Informowanie społeczności**, jako najprostsza metoda partycypacji, w której działania LGD sprowadziły się do poinformowania obywateli o podjętych działaniach. Informacje na temat postępu prac nad tworzeniem dokumentem dostępne były na stronie internetowej LGD, w mediach społecznościowych oraz stronach internetowych gmin członkowskich.
- 2. Prowadzenie konsultacji społecznych** zakładających takie działania partycypacyjne, które angażują obywateli w prowadzone zadania. Konsultowanie pozwoliło mieszkańcom wyrazić własne zdanie i opinie na temat kierunków rozwoju obszaru zawartych w strategii. LGD „Cieszyńska Kraina” przeprowadziła spotkania w każdej gminie członkowskiej stowarzyszenia, które posłużyły rozwijaniu dialogu z mieszkańcami, przedstawicielami władz lokalnych, organizacji i instytucji w celu rozwoju lokalnego.
- 3. Pozyskiwanie informacji od społeczności poprzez udostępnioną ankietę** zawierającą badanie potrzeb, oczekiwań i kierunków rozwoju obszaru LGD. Ankieta została przekazana w formie elektronicznej i papierowej, aby zapewnić szeroką dostępność dla mieszkańców.
- 4. Współuczestniczenie w procesie decyzyjnym**, które zakłada pełne partnerstwo polegające na przekazaniu mieszkańcom części kompetencji oraz odpowiedzialności za podejmowane działania i decyzje. Współdecydowanie o kierunkach rozwoju i kształcie LSR podejmowane było podczas organizowanych warsztatów dla mieszkańców, których wyniki posłużyły określeniu priorytetów działań i projektów do zrealizowania oraz prac Grupy Roboczej, w której uczestniczyli przedstawiciele trzech sektorów reprezentujący poszczególne gminy członkowskie.

Partycypacja w tworzeniu lokalnej strategii rozwoju skonstruowana została w taki sposób, aby wzmacniać i budować społeczeństwo obywatelskie odpowiedzialne za rozwój lokalny. Przeprowadzony przez LGD „Cieszyńska Kraina” proces partycypacji przyczynił się do rozwoju demokracji lokalnej, wzmocnił oddolne inicjatywy oraz zintegrował środowiska lokalne dzięki możliwości podejmowania wspólnych działań. LGD „Cieszyńska Kraina” założyła, że proces ten musi być maksymalnie transparentny, dlatego wzięły w nim udział wszystkie grupy mieszkańców, nie tylko reprezentanci sektora publicznego i społecznego, ale również przedstawiciele przedsiębiorców i sami mieszkańcy. Możliwość wysłuchania opinii wszystkich zainteresowanych stron wzmocniło budowanie kompromisu, a interes wspólnoty stał się kluczem w podejmowaniu decyzji.

LGD „Cieszyńska Kraina” założyła, że proces partycypacji społeczności będzie przebiegał etapowo:

Etap I – Organizacja prac nad strategią

LGD „Cieszyńska Kraina” przyjęła założenie, że etap ten jest dobrą okazją do edukowania społeczeństwa poprzez wykorzystanie strony internetowej. Zbudowanie wzajemnych relacji pozwoliło na rozwinięcie sprawnej i efektywnej komunikacji, bez której nie można mówić o partycypacji społecznej. Wymiana informacji poprzedziła pośrednie i bezpośrednie formy uczestnictwa mieszkańców w współtworzeniu strategii. Etap ten miał na celu zapoznanie uczestników z ideą planowania strategicznego, procesem tworzenia strategii i kolejno podejmowanymi krokami, aby mogli w sposób bardziej świadomy uczestniczyć w procesie budowania strategii. Proces partycypacji sprowadził się na tym etapie do poinformowania społeczeństwa o przystąpieniu do prac nad strategią.

Etap II – Definiowanie potrzeb i problemów - diagnoza strategiczna

Diagnozowanie jest niezbędną podstawą procesów partycypacyjnych, gdyż określa poziom wiedzy i opinie na temat funkcjonowania lokalnej grupy działania i jej obszaru. Podczas procesu diagnozowania najczęściej wskazywane są kwestie problematyczne i najpilniejsze do zrealizowania, dlatego dobrze przeprowadzone diagnozowanie kształtuje ramy partycypacji. LGD przeprowadziła diagnozę poprzez badanie społeczności lokalnej. Diagnoza oparta była na ścisłej komunikacji z przedstawicielami trzech sektorów, na których oparte są działania LGD: publicznego, społecznego i gospodarczego oraz mieszkańców. Dzięki temu została zebrana wiedza i doświadczenie wszystkich środowisk tworzących społeczność, a także instytucji i organizacji działających na terenie LGD. Zdobyta w wyniku diagnozy społecznej wiedza była fundamentem w planowaniu działań, zadań i przestrzeni przy opracowywaniu LSR. Określenie potrzeb i oczekiwań różnych grup społecznych nastąpiło na podstawie analizy wyników badania ankietowego, przeprowadzonych spotkań dla mieszkańców oraz prac Grupy Roboczej. Przeprowadzone działania partycypacyjne posłużyły wysłuchaniu opinii o występujących problemach, modyfikowaniu i informowaniu o kształcie dokumentu oraz wypracowaniu wraz z mieszkańcami rozwiązań, które uwzględniają ich potrzeby.

Proces definiowania potrzeb został przeprowadzony według zasad:

- równomiernego zaangażowania przedstawicieli wszystkich trzech sektorów, które zakładało udział reprezentantów każdej grupy na takich samych zasadach,
- zrozumiałego i jawnego planu prac,
- stałego informowania i uświadamiania społeczności o postępie prac nad tworzeniem LSR; dostęp do informacji był elementem umożliwiającym kontrolę społeczną nad stanem prac tworzonej strategii,
- dialogu społecznego, który umożliwia otrzymanie informacji zwrotnej i zweryfikowanie każdego etapu pracy; dialog społeczny umożliwił budowanie konsensusu wokół kwestii ważnych dla mieszkańców obszaru LGD.

Efektom takiego działania było uzyskanie diagnozy partycypacyjnej, którą stworzyli sami członkowie danej społeczności.

Etap III – Określenie celów i ustalenie ich hierarchii - analiza problemowa.

LGD „Cieszyńska Kraina” przyjęła, iż strategia będzie tworzona poprzez czynny i szeroko rozumiany udział przedstawicieli społeczności lokalnej, instytucji oraz innych podmiotów działających na terenie LGD, wspomaganą eksperckim modelem współpracy. Ustalenie celów i ich hierarchii, zawartych w Lokalnej Strategii Rozwoju na nowy okres programowania 2014-2020 obejmowało:

- Udostępnienie ankiety „Badanie obszaru LGD Cieszyńska Kraina” na potrzeby opracowania lokalnej strategii rozwoju na lata 2014-2020”, w siedzibie LGD, na stronie internetowej oraz portalu społecznościowym stowarzyszenia oraz partnerów. Wyniki badania ankietowego zostały zaprezentowane podczas spotkań Grupy Roboczej i wykorzystane do określenia priorytetów i celów zawartych w strategii.
- Spotkania Grupy Roboczej składającej się z przedstawicieli trzech sektorów: społecznego, publicznego i gospodarczego, których jednym z priorytetów było stworzenie analizy SWOT obszaru prezentującej mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia. Dzięki przeprowadzonej analizie efektywnie określono priorytetowe kierunki rozwoju obszaru. Analiza została wypracowana w ramach Grupy Roboczej, która przeprowadziła rangowanie priorytetowych obszarów. Uczestnicy nie wnieśli uwag do powstałej w ten sposób analizy SWOT.
- Spotkania dla mieszkańców gmin. Spotkania zakładały m.in. udział mieszkańców, przedsiębiorców, przedstawicieli administracji samorządowej i organizacji społecznych. Na tym etapie LGD „Cieszyńska Kraina” zapewniła szerokie spojrzenie na sytuację obszaru z perspektywy różnych grup społecznych. W opracowanie analizy problemowej włączono społeczność lokalną, co pozwoliło zidentyfikować czynniki kluczowe dla rozwoju obszaru i posłużyło określeniu wagi poszczególnych zagadnień. Pomysły i propozycje, które pojawiły się na tym etapie, stanowiły bogate źródło informacji dla osób koordynujących cały proces i odpowiedzialnych za ostateczne podsumowanie prowadzonych prac oraz sporządzenie analizy SWOT.
- Opinie ekspertów, którzy weryfikowali zapisy strategii w zakresie wybranych obszarów. Eksperti zapraszani byli na spotkania Grupy Roboczej, która odpowiedzialna była za ostateczne zweryfikowanie kierunków i priorytetów rozwoju obszaru i zdefiniowanie grup wsparcia.

Etap IV – Etap poszukiwania rozwiązań stanowiących sposoby realizacji strategii

Na podstawie wyników z przeprowadzonych spotkań, badania ankietowego oraz spotkań Grupy Roboczej stworzona została proponowana lista celów ogólnych, celów szczegółowych i przedsięwzięć do realizacji w ramach lokalnej strategii rozwoju. Opracowano najlepsze sposoby realizacji celów ogólnych oraz sprawdzono ich adekwatność do przeprowadzonej diagnozy obszaru. Wszystkie rozwiązania stanowiące sposoby realizacji strategii zostały przyjęte w sposób partycypacyjny i przejrzysty przez Grupę Roboczą.

Etap V – Etap formułowania wskaźników

Na tym etapie wypracowano propozycje wskaźników realizacji celów, które zostały poddane konsultacjom i zweryfikowane podczas prac Grupy Roboczej. Wypracowanie odpowiednich wskaźników oraz sposobów ich weryfikowania było kluczowe dla monitorowania skuteczności i efektywności strategii.

Etap VI- Etap identyfikacji grup docelowych strategii

Identyfikacji grup docelowych strategii posłużyły wszystkie przeprowadzone przez LGD działania partycypacyjne, które pozwoliły na wyłonienie ostatecznych beneficjentów wsparcia. LGD miała okazję zweryfikować priorytety i dopasowywać działania do odpowiednich grup odbiorców, aby miały jak najszerszy zasięg oddziaływania. Szczególnie

istotne na etapie identyfikacji grup docelowych okazało się zdiagnozowanie grup defaworyzowanych, które będą uprawnione do otrzymania pomocy w ramach działań zawartych w LSR.

Etap VII – Konsultacje społeczne projektu strategii

Konsultacje społeczne to najważniejszy etap partycypacji, który obejmuje zasięgnięcie opinii różnych grup społecznych. LGD przedstawiła projekt lokalnej strategii rozwoju kierowanej przez społeczność do publicznej wiadomości, który podlegał analizie i możliwości zgłaszania ewentualnych uwag oraz sugestii za pomocą udostępnionego formularza. Stworzyło to możliwość współdecydowania i konstruowania strategii wraz z jej autorami.

Etap VIII – Angażowania społeczności lokalnej w proces realizacji strategii

Partycypacyjne podejście do wdrażania strategii będzie polegało na kontroli społecznej postępu realizacji działań zawartych w dokumencie. Przyjęto założenie, że aby strategia weszła w rzeczywistość lokalnej społeczności musi ona zostać włączona w proces jej realizacji, monitoringu i aktualizacji, w tym opracowania zmian lokalnych kryteriów wyboru oraz jej ewaluacji. Proces angażowania społeczności lokalnej w realizację strategii oparty zostanie przede wszystkim na organizowanych szkoleniach dla beneficjentów usprawniających proces aplikowania o środki. Zapewni to nie tylko skuteczne wykorzystanie środków zabezpieczonych w budżecie na poszczególne zadania, ale także zachęci mieszkańców do podejmowania inicjatyw na rzecz dobra wspólnego. Szkolenia dedykowane zostaną także dla Rady LGD, która jako organ decyzyjny będzie odpowiedzialna za ocenę i wybór projektów do dofinansowania. Działania te usprawnią proces oceny oraz wyeliminują ewentualne błędy proceduralne. W połowie okresu wdrażania strategii planowane jest przeprowadzenie ewaluacji na podstawie ankiet stworzonych przez biuro stowarzyszenia oraz informacji przekazanych przez Instytucję Wdrażającą. Prawidłowo przeprowadzona ewaluacja pozwoli zweryfikować poziom wykorzystania środków na poszczególne zadania i pozwoli stosunkowo szybko zareagować na pojawiające się problemy w osiągnięciu założonych wskaźników.

Partycypacyjne metody konsultacji wykorzystane na każdym kluczowym etapie prac nad opracowaniem LSR:

- 1) Ankiety „Badanie obszaru LGD Cieszyńska Kraina” - od lutego dostępne były na stronie LGD oraz przekazane do gmin w wersji papierowej. Dane pochodzące z ankiet wykorzystane do opracowania LSR:
  - Obszary tematyczne, które powinny być traktowane priorytetowo, na których powinna skupić swoje działanie Lokalna Grupa Działania oraz w których obszarach oczekiwane są zmiany
  - Tematy wiodące, czyli priorytety działania dla LGD dla rozwoju obszarów wiejskich
  - Potencjał turystyczny i środowiskowy obszaru
  - Silne i słabe strony obszaru LGD
  - Kategorie osób mających problem na rynku pracy na obszarze
  - Przykładowe projekty do zrealizowania w najbliższych latach
- 2) Spotkania Grupy Roboczej

Tabela 6. Informacje na temat spotkań Grupy Roboczej

Lp.	Miejsce spotkania	Data spotkania	Liczba osób na spotkaniu
1	Skoczów	28.04.2015	22
2	Łączka	19.05.2015	27
3	Łączka	12.10.2015	16

Źródło: opracowanie własne

Oprócz bezpośrednich spotkań z członkami grupy roboczej wymienionych powyżej LGD prowadziła intensywne prace nad LSR na pośrednictwie poczty elektronicznej. Biuro LGD przysyłało członkom grupy wszystkie niezbędne dokumenty związane z opracowaniem LSR. Członkowie Grupy Roboczej zapoznawali się z przesyłanymi materiałami i wnosili swoje uwagi. Zdalna forma pracy została zaproponowana przez Członków Grupy, którzy chcieli pogodzić swoją pracę zawodową z udziałem w Grupie Roboczej. Forma przesyłania materiałów była wygodna ponieważ każdy w wolnej chwili mógł zapoznać się z materiałami przemyśleć je i ustosunkować się do nich. Dodatkowo należy mieć na uwadze fakt, iż Grupa Robocza ds. opracowania LSR liczy ponad 30 osób z różnych sektorów i wszystkich gmin członkowskich LGD.

Dane gromadzone na spotkaniach Grupy Roboczej wykorzystane do opracowania LSR:

- Analiza SWOT, czyli mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia obszaru LGD
  - Cele działania dla obszaru LGD
- 3) Spotkania z mieszkańcami gmin.

Tabela 7. Informacje na temat spotkań z mieszkańcami

Lp.	Miejsce spotkania	Data spotkania	Liczba osób na spotkaniu
1	Brenna	20.08.2015	25
2	Chybie	13.08.2015	12
3	Dębowiec	24.08.2015	9
4	Goleszów	06.08.2015	37
5	Hażlach	19.08.2015	34

6	Istebna	20.08.2015	21
7	Skoczów	21.08.2015	10
8	Strumień	27.08.2015	16
9	Szczyrk	31.08.2015	23
10	Ustroń	17.08.2015	18
11	Wisła	23.07.2015	12
12	Zebrzydowice	26.08.2015	12

Źródło: opracowanie własne

Informacje pozyskane na spotkaniach dla mieszkańców gmin wchodzących w skład LGD wykorzystane do opracowania LSR:

- opinie na temat kierunku rozwoju obszaru LGD
  - analiza SWOT czyli mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia obszaru LGD
  - cele działania dla obszaru LGD
- 4) Opinie ekspertów – opinie gromadzone były na przełomie miesiąca kwietnia – grudnia 2015 r. Dane pochodzące z opinii ekspertów wykorzystane do opracowania LSR:
- rynek pracy
  - ekonomia społeczna
  - rozwój rolnictwa

Wyniki przeprowadzonej analizy wniosków z konsultacji „Wstępny projekt strategii” opracowali pracownicy biura LGD wraz z Grupą Roboczą do końca listopada 2015 r. Projekt został opracowany na podstawie analizy zamieszczonej w raporcie z badania ankietowego: „Badanie Obszaru LGD Cieszyńska Karina” oraz na podstawie sprawozdań ze spotkań z mieszkańcami. Dokument ten zawierał wszystkie zebrane podczas warsztatów cele i przedsięwzięcia zgłoszone przez mieszkańców. Grupa Robocza spośród całego zakresu dokonała analizy i wyboru ostatecznych celów i przedsięwzięć do realizacji w ramach LSR. Projekt Lokalnej Strategii Rozwoju kierowanej przez społeczność Lokalnej Grupy Działania „Cieszyńska Kraina” został przekazany do konsultacji społecznych poprzez zamieszczenie go na stronie internetowej LGD, tak by był dostępny dla każdego zainteresowanego. Uwagi do projektu LSR były przyjmowane w terminie 7-14.12.2015r. W wyznaczonym terminie nikt nie zgłosił uwag do zamieszczonego projektu LSR. W związku z powyższym treść LSR zaprezentowano i zaakceptowano podczas Walnego Zebrania Członków LGD, które odbyło się w Łączce w gminie Dębowiec w dniu 16 grudnia 2015 r.

Rozdział III Diagnoza - opis obszaru i ludności

1. Określenie grup szczególnie istotnych z punktu widzenia realizacji LSR oraz problemów i obszarów interwencji odnoszących się do tych grup

Obszar Cieszyńskiej Krainy zamieszkuje ponad 147 tys. ludności, z czego ok. 75 tys. stanowią kobiety, a ok. 71 tys. mężczyźni. Ziemię tę cechuje stosunkowo wysoka średnia gęstość zaludnienia¹ na poziomie 215 os/km² przy średniej dla obszarów wiejskich w województwie śląskim na poziomie ok. 128 os/km². Biorąc pod uwagę poszczególne gminy LGD, najliczniej zamieszkaną gminą jest Gmina Skoczów, zaś najmniej liczną – Gmina Dębowiec. Szczegółowe dane na temat ludności poszczególnych gmin prezentuje poniższa tabela.

Tabela 8. Podstawowe dane dotyczące ludności obszaru LGD

Nazwa gminy	Liczba ludności	Kobiety	Mężczyźni	Przyrost naturalny
Brenna	10 978	5 547	5 431	17
Chybie	9 543	4 842	4 701	32
Dębowiec	5 700	2 874	2 826	27
Goleszów	12 908	6 664	6 244	-14
Hażlach	10 608	5 394	5 214	38
Istebna	11 908	5 980	5 928	99
Skoczów	26 727	13 896	12 831	1
Strumień	12 781	6 389	6 392	27
Szczyrk	5 750	3 016	2 734	-4
Ustroń	16 003	8 427	7 576	-16
Wisła	11 261	5 801	5 460	5
Zebrzydowice	13 144	6 704	6 440	33
RAZEM OBSZAR LGD	147 311	75 534	71 777	245

Źródło: GUS, 31.12.2013 www.stat.gov.pl

¹ W obliczeniach uwzględniono również miejskie części gmin Skoczów oraz Strumień.

Analiza struktury wiekowej mieszkańców obszaru LGD na przestrzeni ostatnich lat potwierdza ogólną tendencję starzenia się społeczeństwa obserwowaną zarówno w Polsce, jak i większości krajów Europy. Na obszarze LGD z roku na rok wzrasta liczba osób w wieku poprodukcyjnym (w 2013r. zauważamy 10% wzrost w porównaniu z rokiem 2010). Zauważalny jest także nieznaczny, zaledwie 1% wzrost liczby osób do 14 roku życia w stosunku do roku 2010.

Tabela 9. Struktura wiekowa obszaru LGD

Gmina	Liczba ludności ogółem (mieszkający)	Ludność w wieku przedprodukcyjnym (0-14 lat)		Ludność w wieku produkcyjnym (15-64 lat mężczyźni oraz 15-59 lat kobiety)		Ludność w wieku poprodukcyjnym (od 65 lat mężczyźni oraz od 60 lat kobiety)	
		liczba	%	liczba	%	liczba	%
Brenna	10 978	1 859	16,9%	7 230	65,9%	1 889	17,2%
Chybie	9 543	1 685	17,7%	6 399	67,1%	1 459	15,3%
Dębowiec	5 700	959	16,8%	3 851	67,6%	890	15,6%
Goleszów	12 908	1 978	15,3%	8 518	66,0%	2 412	18,7%
Hazlach	10 608	1 865	17,6%	7 247	68,3%	1 496	14,1%
Istebna	11 908	2 374	19,9%	7 962	66,9%	1 572	13,2%
Skoczów	26 727	4 309	16,1%	17 647	66,0%	4 771	17,9%
Strumień	12 781	2 177	17,0%	8 699	68,1%	1 905	14,9%
Szczyrk	5 750	797	13,9%	3 871	67,3%	1 082	18,8%
Ustroń	16003	2164	13,5%	10206	63,8%	3633	22,7%
Wisła	11261	1619	14,4%	7370	65,4%	2272	20,2%
Zebrzydowice	13144	2222	16,9%	8595	65,4%	2327	17,7%
SUMA	147 311	24 008	16,3%	97 595	66,3%	25 708	17,5%

 Źródło: GUS, 31.12.2013 www.stat.gov.pl

Grupy istotne z punktu widzenia realizacji LSR to przede wszystkim: mieszkańcy, przedsiębiorcy i organizacje pozarządowe. Poniżej przedstawiono zgodnie z celami LSR grupy objęte wsparciem, problemy dotyczące tych grup oraz obszary interwencji.

Tabela 10. Grupy istotne z punktu widzenia realizacji LSR, ich problemy oraz obszary interwencji

Grupy istotne z punktu widzenia realizacji LSR	Problemy	Obszary interwencji
mieszkańcy, turyści, przedsiębiorcy	<ul style="list-style-type: none"> • Brak wykorzystania potencjału dla rozwoju oraz promocji obszaru LSR • Niska jakość infrastruktury kultury oraz oferty kulturalnej niespełniającej oczekiwań społeczności lokalnej • Infrastruktura turystyczna niedostosowana do zmieniających się trendów • Ograniczona dostępność do infrastruktury rekreacyjnej i sportowej • Brak wsparcia dla rozwoju OZE 	<ul style="list-style-type: none"> Wykorzystanie potencjału dla rozwoju oraz promocji obszaru LSR Poprawa jakości infrastruktury oraz oferty kulturalnej Rozwój infrastruktury turystycznej Poprawa dostępności do infrastruktury rekreacyjnej i sportowej
turyści, mieszkańcy, grupy defaworyzowane, JST, NGO, producenci rolni	<ul style="list-style-type: none"> • Brak miejsc pracy • Niski poziom innowacyjności przedsiębiorstw • Słabe wsparcie instytucji rynku pracy dla osób poszukujących pracy 	<ul style="list-style-type: none"> Tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości, utrzymania i tworzenia miejsc pracy Tworzenie lub utrzymanie istniejących miejsc pracy na obszarze LSR Wsparcie działań na rzecz podniesienia poziomu innowacyjności przedsiębiorstw niezwiązanych z turystyką Rozwój nowoczesnych form wsparcia instytucji rynku pracy dla osób poszukujących pracy
mieszkańcy, grupy defaworyzowane, NGO	<ul style="list-style-type: none"> • Poszerzanie się obszarów wykluczenia 	<ul style="list-style-type: none"> Wzmacnianie kapitału społecznego na obszarze LSR Przeciwdziałanie różnym formom wykluczenia na obszarze LSR

Źródło: opracowanie własne

Wykres 1. Migracja na obszarze LGD

Źródło: opracowanie własne

Niepokojącym zjawiskiem utrzymującym się od kilku lat jest stała migracja za granicę, głównie jest to migracja zarobkowa, osób w wieku produkcyjnym. Wiąże się to z brakiem miejsc pracy na terenie objętym LSR głównie dla ludzi młodych. Poniżej przedstawiono szczegółowe dane dotyczące migracji za granicę na przełomie ostatnich czterech lat. Wyraźny ponad 100% wzrost migracji miał miejsce w 2013 roku i poziom ten utrzymuje się nadal z widocznym minimalnym spadkiem. W celu ograniczenia migracji konieczne jest tworzenie dogodnych warunków dla rozwoju przedsiębiorstw i tworzenia miejsc pracy oraz wsparcie osób pozostających bez pracy w tym osób długotrwale pozostających bez zatrudnienia.

2. Charakterystyka gospodarki/przedsiębiorczości

Charakterystyka podmiotów działających na obszarze LGD jest ważna przede wszystkim ze względu na fakt, że działalność podmiotów gospodarczych bezpośrednio wpływa na popyt na rynkach pracy. Jest również wskaźnikiem poziomu przedsiębiorczości mieszkańców danego terenu, który informuje, jaka jest liczba podmiotów gospodarczych na danym terenie w porównaniu z liczbą ludności. Określenie wskaźnika umożliwia porównanie obszarów różnej wielkości pod kątem przedsiębiorczości.

Analiza zmian liczby podmiotów gospodarczych funkcjonujących na obszarze LGD w latach 2008-2013 wskazuje na wyraźny wzrost liczby spółek prawa handlowego oraz nieznaczny wzrost grupy osób prowadzących własną działalność gospodarczą. Z analizy powyższych danych wynika, iż największa liczba przedsiębiorstw zarejestrowana jest w gminach Skoczów i Ustroń, natomiast najmniejsza w gminach Dębowiec i Chybie. W całym województwie w 2013 roku wpisanych w rejestr regon było 460350 podmiotów gospodarki narodowej ogółem z tego zaledwie 14904 zarejestrowane na terenie działania LGD „Cieszyńska Kraina”. Dominującym ośrodkiem gospodarczym jest największa pod względem liczby mieszkańców z obszaru LGD Gmina Skoczów. W gminach: Zebrzydowice, Dębowiec, Hażlach, Goleszów, Strumień i Chybie, dominuje rolnictwo, hodowla i gospodarka wodna, przy czym od kilku lat obserwowany jest zanik produkcji rolnej w gospodarstwach o niskiej powierzchni. Z kolei gminy Brenna, Istebna, Szczyrk, Ustroń i Wisła to turystyczne perły Ziemi Cieszyńskiej.

Branże rozwijające się najprężniej to: budownictwo (usługi oraz handel), transport, rolnictwo wielkoobszarowe, gastronomia, sprzedaż detaliczna, handel tekstyliami i handel spożywczy. Cieszyńska Kraina to obszar, na którym z powodzeniem do celów gospodarczych wykorzystywane są atuty lokalnej przyrody. Jako przykłady można wskazać liczne tereny dla łowiectwa i wędkarstwa, zagospodarowanie terenów leśnych na miejsca wypoczynku czy też ośrodki hodowli koni. Stąd też na obszarze LGD coraz więcej gospodarstw rolnych świadczy usługi agroturystyczne (najlepiej wyposażone w bazę noclegową są w województwie śląskim powiaty cieszyński i bielski, z gmin miejskich największą pojemnością bazy noclegowej charakteryzują się Ustroń i Szczyrk). Turystyka to branża, która stale się rozwija, a co za tym idzie rozwijają się usługi skoncentrowane wokół turystyki. Z kolei do branż zanikających należą: rolnictwo małoobszarowe, działalność usługowa w zakresie pośrednictwa finansowego, drobny handel detaliczny na bazarach i straganach oraz drobne rzemieślnictwo (kowlstwo, szewc, zdun).

Tabela 11. Dochód podatkowy na 1 mieszkańca

Dochód podatkowy na 1 mieszkańca w 2013 w zł	Dla gminy	Brenna	Chybie	Dębowiec	Goleszów	Hażlach	Istebna	
		2 896,39	3 419,71	3 434,40	2 325,74	2 544,96	3 150,04	
	Dla gminy	Skoczów	Strumień	Szczyrk	Ustroń	Wisła	Zebrzydowice	
		2 562,44	3 160,56	3 544,38	3 617,67	3 617,67	3 045,40	
	Średni dla obszaru LSR	3 117,25						
	Średni dla woj. śląskiego	3744,71						

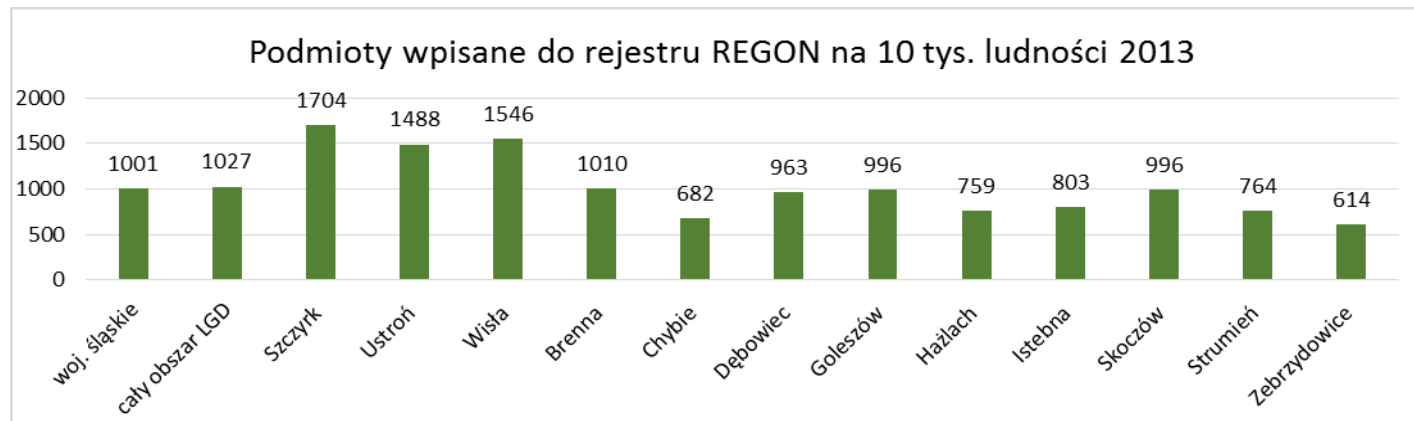
Źródło: dane GUS; www.stat.gov.pl

Tabela 12. Podmioty gospodarcze na obszarze LGD

Gmina	Podmioty gospodarki narodowej ogółem			sektor prywatny ogółem			osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą			spółki handlowe			spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego		
	2008	2013	zmiana %	2008	2013	zmiana %	2008	2013	zmiana %	2008	2013	zmiana %	2008	2013	zmiana %
Brenna	985	1109	12,6	969	1093	12,8	816	941	15,3	30	47	56,7	4	5	25,0
Chybie	558	651	16,7	542	636	17,3	455	536	17,8	16	29	81,3	0	3	300,0
Dębowiec	499	549	10,0	483	537	11,2	403	460	14,1	21	29	38,1	5	5	0,0
Goeszów	1146	1 286	12,2	1129	1271	12,6	965	1095	13,5	51	63	23,5	12	12	0,0
Haziach	709	805	13,5	693	790	14,0	609	691	13,5	11	20	81,8	2	3	50,0
Istebna	846	956	13,0	820	932	13,7	704	805	14,3	21	27	28,6	3	2	-33,3
Skoczów	2 442	2 662	9,0	2366	2588	9,4	1903	2075	9,0	126	163	29,4	33	34	3,0
Strumięń	897	977	8,9	872	952	9,2	733	813	10,9	32	42	31,3	5	5	0,0
Szczyrk	949	980	3,3	935	965	3,2	784	823	5,0	34	35	2,9	5	7	40,0
Ustroń	2187	2381	8,9	2138	2334	9,2	1652	1810	9,6	162	207	27,8	41	42	2,4
Wisła	1661	1741	4,8	1623	1707	5,2	1311	1395	6,4	73	92	26,0	17	18	5,9
Zebrzydowice	731	807	10,4	713	790	10,8	600	692	15,3	28	34	21,4	9	8	-11,1
RAZEM LGD	13610	14904	9,5	13283	14595	9,9	10935	12136	11,0	605	788	30,2	136	144	5,9

Źródło: GUS, www.stat.gov.pl, stan na lata 2008-2013

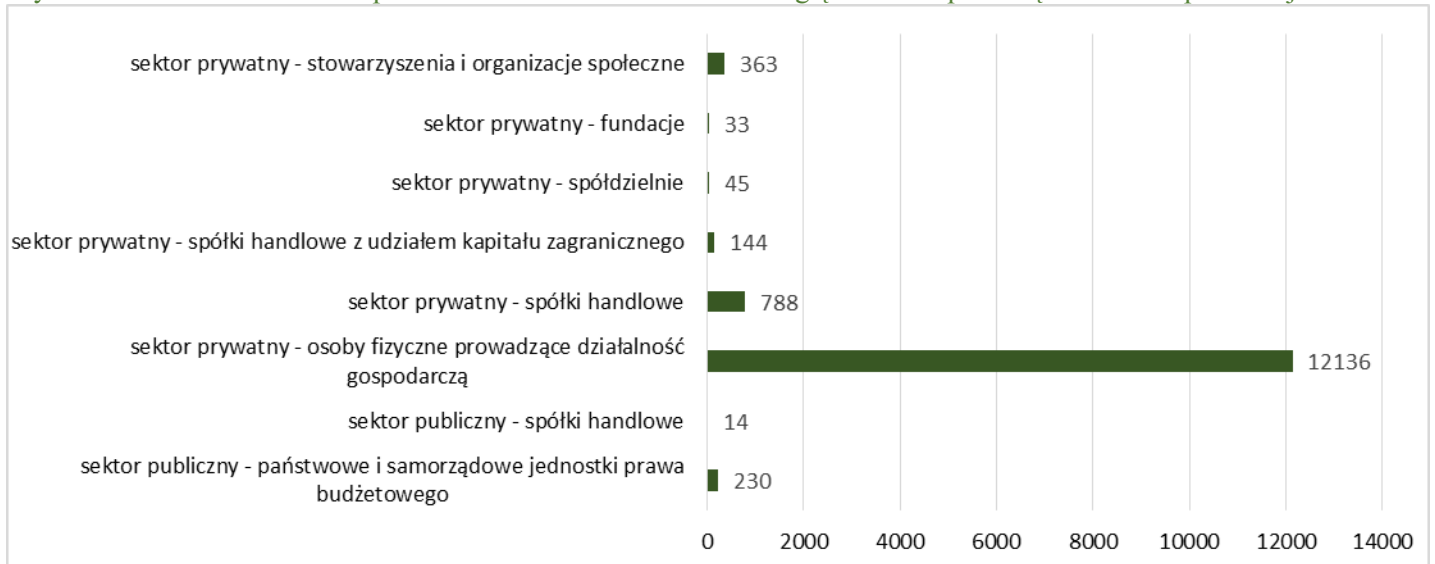
Wykres 2. Wskaźnik przedsiębiorczości

Źródło: Dane GUS - 2013

Wskaźnik przedsiębiorczości na obszarze LGD wynosi 1027, gdzie wartość ta dla województwa śląskiego jest nieznacznie niższa i równa się 1001. Biorąc jednak pod uwagę wskaźnik przedsiębiorczości dla całego kraju tj. 1057, obszar LGD wypada nieco słabiej. Analizując powyższe zestawienie wyraźnie widać, iż wyższy wskaźnik występuje w gminach charakteryzujących się dużą aktywnością turystyczną tj. Szczyrk, Ustroń, Wisła i Brenna. Natomiast pozostały obszar wypada znacznie słabiej z punktu widzenia ilości podmiotów, przypadających na 10 tys. mieszkańców, wpisanych do rejestru Regon. Dlatego konieczne są działania mające na celu pobudzenie gospodarki i przedsiębiorczości na terenie objętym działaniami LGD.

Wykres 3. Struktura własności podmiotów na obszarze LGD z uwzględnieniem przedsiębiorczości społecznej

Źródło: GUS- 2013

Ze względu na strukturę własności wśród podmiotów gospodarki narodowej największy udział mają osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą oraz kolejno prywatne spółki handlowe. Silną grupę stanowią również podmioty trzeciego sektora, których łącznie jest 441. Na terenie działania LGD swoją siedzibę ma wiele organizacji pozarządowych, które są jedną z form aktywności lokalnej oraz charakteryzują społeczeństwo obywatelskie. Stały wzrost organizacji jest bardzo korzystny dla rozwoju terenów objętych działaniem LGD i zasięgiem LSR.

3. Opis rynku pracy

W rozdziale przedstawiono podstawowe dane dotyczące rynku pracy na obszarze LGD „Cieszyńska Kraina”. Za wskaźniki opisujące rynek pracy posłużył wskaźnik bezrobocia oraz wskaźnik określający poziom osób pracujących.

Tabela 13. Liczba osób bezrobotnych (zarejestrowanych w PUP) na terenie działania LGD

GMINA	2012		2013		2014	
	Ogółem	Kobiety	Ogółem	Kobiety	Ogółem	Kobiety
Brenna	449	232	452	219	395	184
Chybie	346	186	344	184	293	167
Dębowiec	230	139	235	126	198	95
Goleszów	461	239	533	249	439	212
Hażlach	444	250	459	258	354	195
Istebna	652	295	650	296	612	259
Skoczów	1136	616	1108	557	940	468
Strumień	506	286	526	296	468	265
Szczyrk	318	149	442	229	265	129
Ustroń	576	284	621	296	546	252
Wisła	590	246	597	243	517	204
Zebrzydowice	444	276	513	297	405	234
SUMA	6 152	3 198	6480	3250	5 432	2 664

Źródło: Sprawozdanie MPiPS-01

Liczba osób bezrobotnych pozostających w ewidencji powiatowych urzędów pracy wskazuje stale utrzymujący się poziom bezrobocia na terenie działania LGD. Spadek bezrobocia w porównaniu z 2010r. wynosi zaledwie 1,5%. Na niewielki spadek liczby osób zarejestrowanych w Powiatowych Urzędach Pracy może mieć wpływ migracja zarobkowa mieszkańców. W całym województwie śląskim w roku zarejestrowano 175675 osób bezrobotnych z czego 5432 osoby z terenu objętego LSR.

Tabela 14. Liczba osób pracujących na 1000 mieszkańców

Gmina	ogółem			
	2011	2012	2013	2014
woj. śląskie	256	255	257	259
Szczyrk	150	180	169	161
Ustroń	310	317	364	349
Wisła	188	196	192	185

Brenna	120	117	110	114
Chybie	97	105	105	108
Dębowiec	133	139	131	141
Goleszów	154	181	143	150
Hażlach	52	62	52	50
Istebna	118	118	120	120
Skoczów	259	248	261	263
Strumień	169	160	155	157
Zebrzydowice	101	106	91	72
Razem obszar LGD	154	161	158	156

Źródło: GUS

Analizując powyższe zestawienie widać wyraźnie niski poziom osób pracujących na obszarze LGD w stosunku do całego województwa śląskiego. Należy zauważyć, że mimo wysokiego wskaźnika przedsiębiorczości analizowanego terenu liczba osób pracujących jest bardzo niska. Jedynie gminy Ustroń i Skoczów wykazują wyższą wartość wskaźnika od średniej wojewódzkiej. Natomiast Gmina Hażlach nie osiąga nawet wartości ¼ tego wskaźnika dla województwa.

Tabela 15. Stopa bezrobocia - liczba bezrobotnych do liczby osób w wieku produkcyjnym na obszarze LGD - 2013 rok

Gmina	Liczba osób bezrobotnych	Ludność w wieku produkcyjnym (15-64 lat mężczyźni oraz 15-59 lat kobiety)	Liczba bezrobotnych do liczby osób w wieku produkcyjnym (LB/LPx100%)
Brenna	452	7 230	6,25
Chybie	344	6 399	5,38
Dębowiec	235	3 851	6,10
Goleszów	533	8 518	6,26
Hażlach	459	7 247	6,33
Istebna	650	7 962	8,16
Skoczów	1108	17 647	6,28
Strumień	526	8 699	6,05
Szczyrk	442	3871	11,42
Ustroń	621	10206	6,08
Wisła	597	7370	8,10
Zebrzydowice	513	8595	5,97
SUMA	6480	97 595	6,87

Źródło: opracowanie własne

Największa wartość wskaźnika bezrobocia informującego o ilości bezrobotnych do ilości osób w wieku produkcyjnym odnotowana została w Gminie Szczyrk – 11,42. Wiąże się to z niewielką ilością osób w wieku produkcyjnym do stosunkowo dużej liczby bezrobotnych. Natomiast najniższy współczynnik bezrobocia występuje w Gminie Chybie – zaledwie 5,38.

Osoby bezrobotne będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy na terenie działania LGD „Cieszyńska Kraina”

Analizując dane dotyczące osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy wynika, że blisko połowa zarejestrowanych osób zamieszkujących gminy należące do LGD „Cieszyńska Kraina” to osoby długotrwale bezrobotne tj. pozostające bez pracy przez okres co najmniej 12 miesięcy w ciągu ostatnich 2 lat. Niepokojący jest fakt, iż blisko ¼ zarejestrowanych osób bezrobotnych to młode osoby wchodzące na rynek pracy oraz osoby bez kwalifikacji zawodowych, dlatego planując działania w pierwszej kolejności wsparcie powinno być skierowane do osób bezrobotnych z poniższych grup. Dane dotyczące osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy przedstawiają tabele poniżej.

Tabela 16. Osoby długotrwale bezrobotne

GMINA	2012			2013			2014		
	ogółem	kobiety	% *	ogółem	kobiety	% *	ogółem	kobiety	% *
Brenna	196	105	43,7%	178	87	39,4%	289	84	73,2%
Chybie	146	84	42,2%	161	99	46,8%	149	90	50,9%
Dębowiec	95	68	41,3%	102	67	43,4%	101	54	51,0%
Goleszów	206	116	44,7%	214	105	40,2%	189	87	43,1%
Hażlach	182	120	41,0%	201	119	43,8%	175	104	49,4%
Istebna	283	140	43,4%	298	158	45,8%	296	137	48,4%
Skoczów	472	266	41,5%	490	264	44,2%	473	230	50,3%
Strumień	209	125	41,3%	234	137	44,5%	237	139	50,6%
Szczyrk	146	75	45,9%	164	81	37,1%	149	75	56,2%
Ustroń	244	124	42,4%	273	128	44,0%	290	129	53,1%

Wisła	254	96	43,1%	308	117	51,6%	282	107	54,5%
Zebrzydowice	195	128	43,9%	218	136	42,5%	205	130	50,6%
SUMA	2482	1372	40,3%	2841	1498	43,8%	2686	1291	49,4%

* % osób długotrwale bezrobotnych do ogółu osób bezrobotnych w gminie

Źródło: Sprawozdanie MPiPS-01

Największa liczba osób długotrwale bezrobotnych na przełomie ostatnich trzech lat zarejestrowana była w 2013 roku tj. 2841. W roku 2014 odnotowano niewielki spadek o 155 osób pozostających bez zatrudnienia dłużej niż 12 miesięcy w okresie 2 lat. Analizując natomiast procentowy udział osób długotrwale bezrobotnych w stosunku do wszystkich bezrobotnych wówczas niemal ½ wszystkich zarejestrowanych w Powiatowych Urzędach Pracy to osoby długotrwale bezrobotne. Stosunek tych wartości jest niepokojący, gdyż grupa ta stanowi największe wyzwanie w przywracaniu na rynek pracy m.in. z powodów: niskiej motywacji i problemów z organizacją tych osób, powodującą trudności z ponownym dostosowaniem się do rytmu pracy, brak lub niskie umiejętności interpersonalne i społeczne spowodowane wyłączeniem społecznym, życiem w izolacji, do czego często prowadzi długotrwałe bezrobocie.

Tabela 17. Osoby bezrobotne pozostające bez kwalifikacji zawodowych

GMINA	2012			2013			2014		
	ogółem	kobiety	% *	ogółem	kobiety	% *	ogółem	kobiety	% *
Brenna	73	32	16,3%	80	31	17,7%	70	21	17,7%
Chybie	59	26	17,1%	62	30	18,0%	63	27	21,5%
Dębowiec	35	12	15,2%	41	13	17,4%	35	8	17,7%
Goeszów	61	26	13,2%	95	36	17,8%	80	38	18,2%
Hażlach	51	26	11,5%	77	34	16,8%	63	25	17,8%
Istebna	137	67	21,0%	171	69	26,3%	170	63	27,8%
Skoczów	169	84	14,9%	206	84	18,6%	188	71	20,0%
Strumień	76	42	15,0%	96	44	18,3%	106	51	22,6%
Szczyrk	98	57	30,8%	92	51	20,8%	85	48	32,1%
Ustroń	99	47	17,2%	118	48	19,0%	112	46	20,5%
Wisła	112	39	19,0%	122	34	20,4%	111	30	21,5%
Zebrzydowice	66	31	14,9%	95	38	18,5%	77	35	19,0%
SUMA	1370	432	22,3%	1255	512	19,4%	1490	415	27,4%

* % osób bez kwalifikacji do ogółu osób bezrobotnych w gminie

Źródło: Sprawozdanie MPiPS-01

Osoby bezrobotne bez kwalifikacji zawodowych to osoby niemające kwalifikacji do wykonywania jakiegokolwiek zawodu, poświadczonych dyplomem, świadectwem, zaświadczeniem instytucji szkoleniowej lub innym dokumentem uprawniającym do wykonywania zawodu. Z powyższego zestawienia wynika, że na obszarze LGD grupę tą stanowi ok ¼ wszystkich osób zarejestrowanych w PUP. W 2014 roku odnotowano znaczny wzrost osób bez kwalifikacji w stosunku do wszystkich osób bezrobotnych tj. z 19,4% aż do 27,4%. Dlatego konieczne jest tworzenie warunków sprzyjających podnoszeniu zdolności do zatrudniania osób bezrobotnych w tym: podniesienie kwalifikacji osób bezrobotnych.

Tabela 18. Osoby bezrobotne do 25 roku życia

GMINA	2012			2013			2014		
	ogółem	kobiety	% *	ogółem	kobiety	% *	ogółem	kobiety	% *
Brenna	109	57	24,3%	97	50	21,5%	64	38	16,2%
Chybie	89	44	25,7%	84	42	24,4%	55	30	18,8%
Dębowiec	61	37	26,5%	60	29	25,5%	53	21	26,8%
Goeszów	95	54	20,6%	132	64	24,8%	90	51	20,5%
Hażlach	123	67	27,7%	100	56	21,8%	88	50	24,9%
Istebna	197	85	30,2%	182	83	28,0%	159	62	26,0%
Skoczów	236	125	20,8%	209	105	18,9%	159	83	16,9%
Strumień	135	70	26,7%	104	52	19,8%	100	53	21,4%
Szczyrk	49	28	15,4%	43	21	9,7%	27	15	10,2%
Ustroń	96	49	16,7%	92	51	14,8%	69	29	12,6%
Wisła	121	49	20,5%	106	43	17,8%	71	25	13,7%
Zebrzydowice	120	68	27,0%	124	54	24,2%	99	45	24,4%
SUMA	1431	733	23,3%	1333	650	20,6%	1034	502	19,0%

* % osób do 25 roku życia do ogółu osób bezrobotnych w gminie

Źródło: Sprawozdanie MPiPS-01. W 2014 r. została znolizowana ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy - art. 49, zmienił definicję osoby z „bezrobotnej do 25 roku życia” na „bezrobotną do 30 roku życia. Jednak LGD

dane za 2014r., podaje porównawczo, dlatego nie uwzględniono nowej definicji osoby bezrobotnej, aby nie zniekształcać danych w porównaniu do 2013 roku.

Osoby bezrobotne do 25 roku życia to osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Często pomimo posiadanego wykształcenia i kwalifikacji, ta grupa osób napotyka na szczególne trudności podczas procesu wejścia na rynek pracy i uzyskania zatrudnienia. Należy pamiętać, że wysokie bezrobocie wśród osób młodych jest również konsekwencją systemu edukacji, ukierunkowanego głównie na zdobywanie wiedzy teoretycznej. Stąd też w opinii pracodawców absolwenci to niejednokrotnie osoby nieprzygotowane do świadczenia pracy, ponieważ brak im przygotowania praktycznego. Wiadomo również, że trudniejszy start mają osoby młode z terenów wiejskich. Pomimo stałego polepszenia się warunków kształcenia mieszkańców wsi, dystans dzielący wieś i miasto w zakresie edukacji jest nadal znaczący. Na obszarze działania LGD średnio 20% osób młodych zarejestrowanych w PUP ma trudności ze znalezieniem pracy. Od 2012 roku odnotowuje się niewielki spadek liczby osób do 25 roku życia korzystających z pomocy Urzędów Pracy, jednak nadal jest ich dużo w stosunku do wszystkich bezrobotnych.

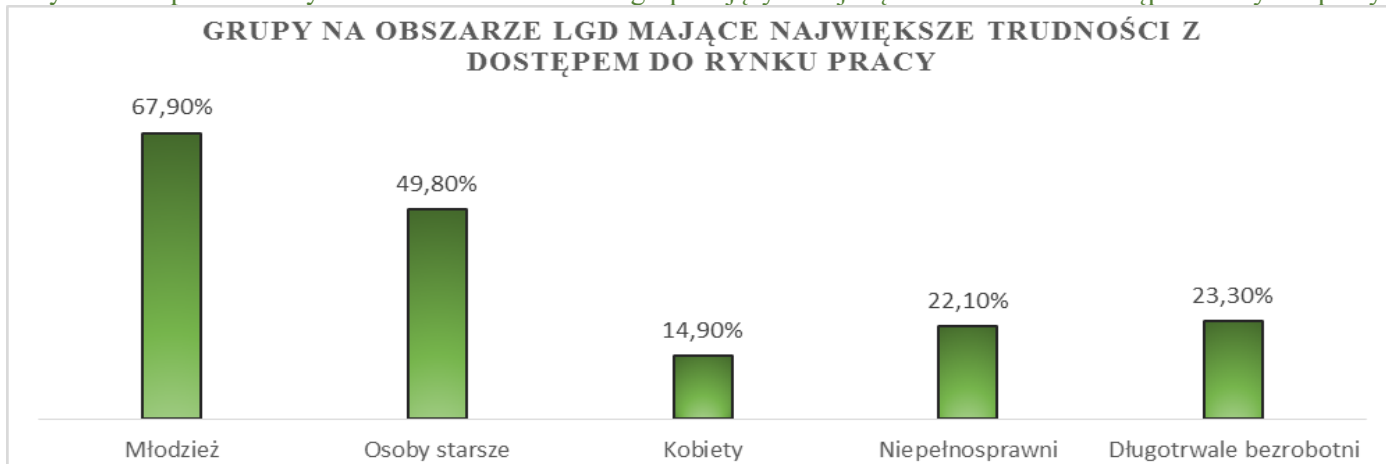
Według „Rankingu zawodów deficytowych i nadwyżkowych” za 2013r. prowadzonych przez urzędy pracy wśród zarejestrowanych osób bezrobotnych z terenu powiatu cieszyńskiego najczęściej posiada wykształcenie zasadnicze zawodowe – 33,6%. Na wysokim poziomie utrzymuje się wskaźnik osób z wykształceniem gimnazjalnym i niższym – 25,8%. Trzecią najliczniejszą grupę tworzą osoby z wykształceniem średnim zawodowym i policealnym – 21,3%. Osoby z wykształceniem wyższym stanowią 10,2% a ze średnim ogólnokształcącym zaledwie 9,1%.

W powiecie bielskim według analogicznego rankingu sytuacja jest podobna. Wśród osób bezrobotnych najczęściej posiada wykształcenie zasadnicze zawodowe – 26,7%. Na wysokim poziomie utrzymuje się również udział osób z wykształceniem gimnazjalnym i niższym 23,7%. Odsetek osób z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym wyniósł 23,5%. Osoby z wykształceniem wyższym stanowiły 16,6% ogółu bezrobotnych. Udział osób z wykształceniem średnim ogólnokształcącym wyniósł 9,5%.

W powiecie bielskim najliczniej reprezentowane wśród bezrobotnych są osoby w zawodzie sprzedawca – 608 osób (11,1%). Na drugim miejscu znalazł się zawód pozostali pracownicy obsługi biurowej – 317 osób bezrobotnych (5,8%). Na trzecim miejscu znalazły się osoby bez zawodu – 278 osób bezrobotnych (5,1%), natomiast na kolejnym osoby w zawodzie sprzątaczką biurową – 157 osób (2,9%). W powiecie cieszyńskim najliczniej reprezentowaną grupą są osoby nie posiadające zawodu - 589 osób (8,5%), następnie w zawodzie sprzedawca - 537 osób (7,7%) oraz kucharz - 226 osób (3,2%). W grupie osób bez zawodu kwalifikowane są osoby, które ukończyły edukację na szkole gimnazjalnej lub przerwały naukę w szkole zasadniczej lub średniej zawodowej, ukończyły liceum ogólnokształcące bądź nie wykonywały żadnego zawodu.

Ośrodki pomocy społecznej działające na terenie LGD „Cieszyńska Kraina” potwierdzają dane powiatowych urzędów pracy i jako najczęstszy problem społeczny w 2014r. wskazują problem bezrobocia. Do innych przyczyn wskazywanych przez ośrodki należy problem niepełnosprawności oraz problemy zdrowotne. Wśród przyczyn wymienianych zjawisk pojawiły się: brak miejsc pracy, długotrwałe pozostawanie bez pracy, bierna postawa, niskie kwalifikacje, brak umiejętności poruszania się po rynku pracy i autoprezentacji, brak doświadczenia zawodowego, brak umiejętności swobodnego nawiązywania kontaktów społecznych, niską świadomość potencjalnych pracodawców o korzyściach wynikających z zatrudnienia osób niepełnosprawnych, niską samoocenę oraz motywację do podjęcia pracy oraz brak oferty pracy dla osób niepełnosprawnych. Bezrobocie na terenie LGD było najczęstszym wskazywanym problemem i przyczyną pozostawania w rejestrach ośrodków pomocy społecznej, dlatego analizując zgromadzone dane statystyczne należy stwierdzić, iż wsparcie w ramach LSR powinno być skierowane w pierwszej kolejności do grupy osób bezrobotnych ze szczególnym uwzględnieniem osób długotrwałe pozostających bez zatrudnienia, osób młodych oraz nieposiadających odpowiednich kwalifikacji.

Wykres 4. Opinia badanych mieszkańców na temat grup mających największe trudności z dostępem do rynku pracy

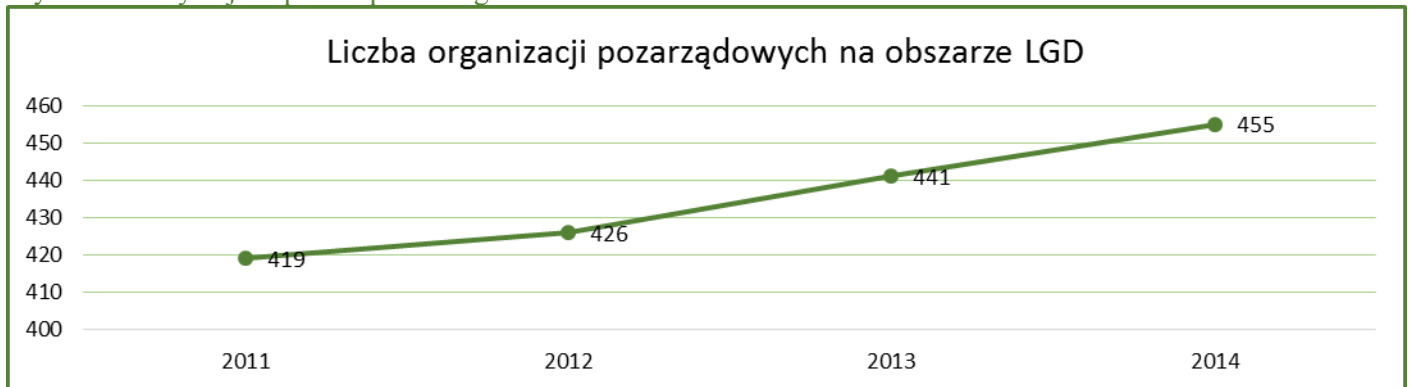
Źródło: Opracowanie własne

Wyniki ankiety internetowej przeprowadzonej na potrzeby opracowania Lokalnej Strategii Rozwoju LGD „Cieszyńska Kraina” również potwierdzają powyższe wnioski i wskazują, że największe trudności z dostępem do rynku pracy mają osoby młode (67,9% ogółu odpowiedzi), dodatkowo wskazując problem podejmowania zatrudnienia przez osoby starsze.

4. Działalność sektora społecznego, w tym integracja/rozwój społeczeństwa obywatelskiego

Jednym z ważniejszych atutów obszaru „Cieszyńskiej Krainy” jest wysoki poziom kapitału społecznego, tj. sieci relacji międzyludzkich, przejawiających się w szeroko rozumianej działalności społeczno-kulturalnej. Dużą liczbę i wysoką aktywność różnorodnych organizacji sektora pozarządowego Ziemi Cieszyńskiej dobrze oddaje hasło: „Ziemia Cieszyńska silna bezinteresowną aktywnością mieszkańców”. Prężnie działają branżowe organizacje zajmujące się bezrobotnymi, kulturą (liczne chóry, zespoły, itp.), historią (Macierz Ziemi Cieszyńskiej), sportem, ekologią, niepełnosprawnymi, jak i nowo powstające stowarzyszenia próbujące zintegrować wszystkie organizacje wiejskie na danym terenie wokół ogólnej idei ochrony i rozwoju lokalnego dziedzictwa (Stowarzyszenia Miłośników: Cisownicy, Dziegielowa, Bażanowic, Zamarsk, i wiele innych). W ostatnich latach obserwuje się również rozwój działalności charytatywnej i wolontarystycznej.

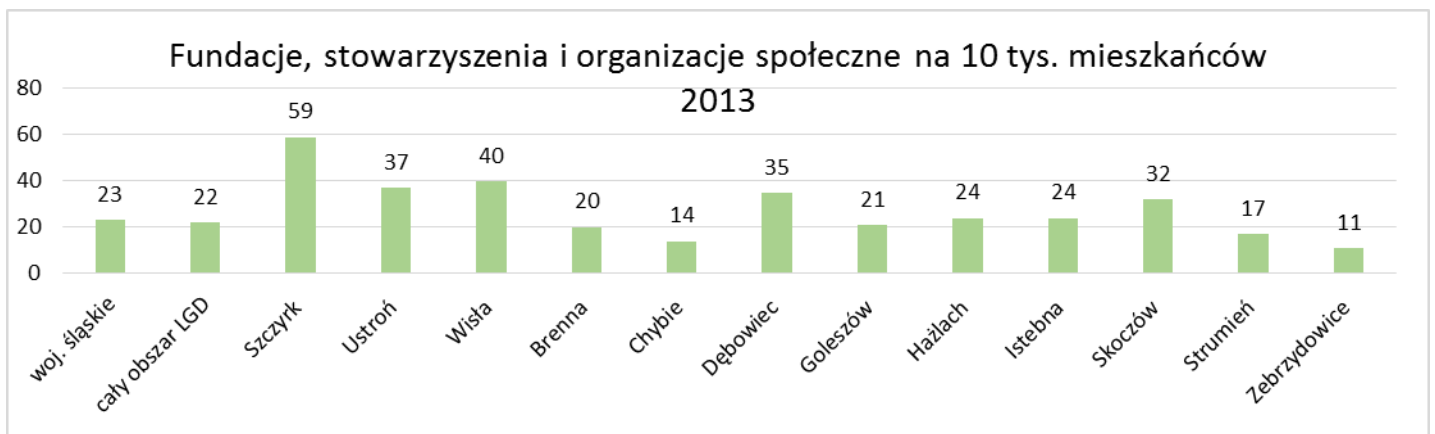
Wykres 5. Instytucje kapitału społecznego na obszarze LGD

Źródło: Dane GUS 2014

Liczba organizacji pozarządowych na obszarze LGD „Cieszyńska Kraina” systematycznie rośnie. W 2011 roku było ich 419, natomiast w roku 2014 już 455. Stały wzrost organizacji pozarządowych świadczy o bardzo wysokim poziomie aktywności obywatelskiej mieszkańców. Należy pamiętać, że działania organizacji pozarządowych przynoszą szereg korzyści bezpośrednio wynikających z ich działań, jak również tych pośrednich, na przykład tworzenie miejsc pracy czy wypełnianie usługami bądź dobrami nisz, którymi rynek ani państwo nie są zainteresowane.

Wykres 6. Liczba organizacji pozarządowych na 10 tys. mieszkańców

Źródło: Dane GUS 2013

Analizując powyższe zestawienie widać, jaki jest poziom aktywności społecznej na tle województwa śląskiego, gdzie wskaźnik informujący o liczbie organizacji pozarządowych na 10 tys. mieszkańców wynosi 23, a obszaru LGD 22. Najwyższy wskaźnik na terenie „Cieszyńskiej Krainy” jest w Gminie Szczyrk i wynosi 59, czyli ponad 100% więcej niż wartość określona dla województwa. Najniższa aktywność organizacji pozarządowych odnotowano w gminach: Zebrzydowice -11 i Chybie -14.

Tabela 19. Liczba organizacji pozarządowych na przełomie lat 2008-2013

Gminy	Spółdzielnie			Fundacje			Stowarzyszenia i Organizacje Społeczne		
	2008	2013	zmiana %	2008	2013	zmiana %	2008	2013	zmiana %
Brenna	2	3	50,0	1	1	0,0	16	21	31,3
Chybie	2	2	0,0	0	0	0,0	13	13	0,0

Dębowiec	3	2	-33,3	0	0	0,0	19	20	5,3
Goleszów	3	3	0,0	0	0	0,0	26	27	3,8
Hażlach	2	1	-50,0	1	1	0,0	19	24	26,3
Istebna	4	3	-25,0	1	2	100,0	21	26	23,8
Skoczów	12	11	-8,3	8	9	12,5	54	76	40,7
Strumień	3	3	0,0	0	0	0,0	20	22	10,0
Szczyrk	0	0	0,0	0	0	0,0	27	34	25,9
Ustroń	11	11	0,0	7	8	14,3	51	52	2,0
Wisła	3	3	0,0	8	12	50,0	29	33	13,8
Zebrzydowice	3	3	0,0	0	0	0,0	13	15	15,4
RAZEM LGD	48	45	-6,3	26	33	26,9	308	363	17,9

Źródło: GUS, www.stat.gov.pl, stan na lata 2008-2013.

Warta szczególnego podkreślenia jest aktywność społeczna kobiet, przejawiająca się głównie w funkcjonowaniu licznych Kół Gospodyń Wiejskich, pielęgnujących lokalne tradycje i folklor, aktywnie włączających się w organizację wielu imprez promujących m.in. lokalną kuchnię, stroje i obyczaje. Z kolei mężczyźni obszaru Cieszyńskiej Krainy aktywnie angażują się w działalność Ludowych Klubów Sportowych, towarzystw wędkarskich, kół łowieckich, hodowców gołębi pocztowych, czy Ochotniczych Straży Pożarnych. Z danych pochodzących z Państwowych Straży Pożarnych wynika, że na terenie LGD „Cieszyńska Kraina” jest: 67 jednostek ochrony przeciwpożarowej, w tym 2 jednostki ratowniczo gaśnicze Państwowej Straży Pożarnej, 63 jednostek ochotniczych straży pożarnych oraz 2 zakładowe jednostki ochotniczych straży pożarnych.

5. Wskazanie problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem problemów ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz skali tych zjawisk

Tabela 20. Wykluczenie społeczne

	Grupa/skala	Problemy	Przyczyny problemów
CHYBIE	Ubóstwo; 86 rodzin – 209 osób w rodzinach	– brak dochodu lub niski dochód	– niskie wynagrodzenia, brak dochodów
	Bezrobocie; 84 rodziny – 249 osób w rodzinach	– długotrwałe bezrobocie	– brak miejsc pracy
	Długotrwała choroba 57 rodzin – 129 osób w rodzinach	– długi czas oczekiwania na wizyty u specjalistów.	– brak funduszy na leczenie w prywatnej służbie zdrowia.
BRENNA	Bezdomni/zagrożeni bezdomnością	– mała liczba mieszkań komunalnych, – brak mieszkań chronionych, – brak mieszkań socjalnych, – wysokie ceny wynajmu w prywatnych domach, – zły stan techniczny prywatnych lokali.	– brak środków finansowych na budowę mieszkań, remonty posiadanych lokali, wynajem prywatnych domów, na niezbędne remonty – konflikty w rodzinie, przemoc, co wiąże się z eksmisjami,
	Ubóstwo	– bezrobocie – niezaradność życiowa, – niskie zarobki, podejmowanie prac dorywczych, sezonowych, – brak wiary w możliwość zmiany sytuacji, godzenie się z losem,	– bierna postawa wobec podejmowania działań, przyzwyczajenie się do korzystania ze świadczeń pomocy społecznej, – niechęć do zmian, – niskie świadczenia z systemu ubezpieczeń społecznych, – konieczność opieki nad osobami zależnymi, co wiąże się brakiem placówek wsparcia dziennego dla osób niepełnosprawnych, starszych.
	Bezrobotni	– niski poziom wykształcenia, – brak kwalifikacji dostosowanych do rynku pracy – brak dodatkowych umiejętności przydatnych przy staraniu się o pracę, jej utrzymaniu (znajomość języków obcych, prawo jazdy) – brak umiejętności poruszania się po rynku pracy – bariery psychospołeczne (niska samoocena, brak wiary w siebie i własne możliwości, – brak na terenie instytucji typu: CIS, KIS.	– brak dużych zakładów pracy – zatrudniane osób głównie sezonowo, – długa przerwa w zatrudnieniu, – brak środków finansowych na samodzielne podnoszenie kwalifikacji, wykształcenia – brak na terenie Gminy placówek specjalizujących się w edukacji dorosłych, – konieczność dojazdu do innych miejscowości i zwiększenia nakładu czasu na ten cel, – brak środków finansowych i na organizację i funkcjonowanie placówek CIS, KIS.
	Osoby bezrobotne (141 rodzin skorzystało z pomocy społecznej z uwagi na przesłankę bezrobocia)	– ubóstwo, – alkoholizm i narkomania, – przemoc w rodzinie, – trudności w znalezieniu pracy po opuszczeniu zakładu karnego,	– niskie kwalifikacje zawodowe - brak wyuczonego zawodu, – bezradność, niska aktywność, – uzależnienie od pomocy społecznej, – wydłużenie wieku emerytalnego i wzrost liczby osób starszych, bezrobotnych,

ZEBRZYDOWICE			<ul style="list-style-type: none"> – niedopasowanie kwalifikacji do wymagań pracodawców, – problemy z komunikacją pomiędzy miejscowościami
	Osoby niepełnosprawne/długotrwałe lub ciężko chore (129 rodzin skorzystało z pomocy społecznej z uwagi na przesłankę niepełnosprawności)	<ul style="list-style-type: none"> – ubóstwo, – konieczność rezygnacji z życia zawodowego w związku z opieką nad niepełnosprawnym lub chorym członkiem rodziny, – brak dostępności do lekarzy - specjalistów na terenie Gminy, – brak dostępności do przedszkoli i szkół z oddziałami integracyjnymi na terenie gminy 	<ul style="list-style-type: none"> – brak możliwości podjęcia pracy z uwagi na występujące schorzenia, – niedostatecznie rozwinięta infrastruktura placówek medycznych, – marginalizowanie problemu niepełnosprawności
	Rodziny z bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego (95 rodzin skorzystało z pomocy społecznej z uwagi na w/w przesłankę)	<ul style="list-style-type: none"> – ubóstwo, – problemy wychowawcze, – problemy szkolne – przedwczesne kończenie nauki na najniższym szczeblu edukacyjnym, – rosnące zadłużenia w parabankach w szczególności wśród osób starszych, – alkoholizm, – przemoc w rodzinie, odseparowanie dzieci od rodziców biologicznych, 	<ul style="list-style-type: none"> – brak poprawnych relacji rodzic/dziecko, – brak specjalistów do pracy z dziećmi, – nieprawidłowe zarządzanie budżetem domowym, – rozpad więzi rodzinnych,
STRUMIEŃ	Osoby dotknięte problemem ubóstwa (ze wsparcia MOPS w 2014 roku korzystały 184 rodziny w skład których wchodziły 484 osoby).	– ubóstwo	– problem ubóstwa na terenie gminy Strumień sprzężony jest z innymi problemami, takimi jak bezrobocie czy niepełnosprawność osób dotkniętych tym problemem. Osoby niepełnosprawne czy bezrobotne nie są w stanie samodzielnie wypracować środków do zaspokojenia podstawowych potrzeb.
	Osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. (z powodu bezrobocia ze wsparcia MOPS w 2014r. korzystało 169 rodzin, w skład których wchodziły 463 osoby) (z powodu niepełnosprawności ze wsparcia MOPS w 2014r. korzystało 133 rodzin, w skład których wchodziło 261 osób)	<ul style="list-style-type: none"> – bezrobocie, – niepełnosprawność 	<ul style="list-style-type: none"> – przyczyną bezrobocia wśród klientów pomocy społecznej są najczęściej bierna postawa osoby bezrobotnej, jej brak umiejętności poruszania się po rynku pracy, zbyt niskie kwalifikacje. Problemem w podjęciu zatrudnienia może być także ograniczona dyspozycyjność kobiet wychowujących dzieci (w tym samotnych matek) – osoby z niepełnosprawnością mają ograniczone możliwości pełnego udziału w życiu społecznym, np. z powodu problemów z poruszaniem się (gmina Strumień we wszelkich inwestycjach dba o dostosowanie obiektów użyteczności publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych). Wysoki poziom wykluczenia społecznego charakteryzuje także osoby przewlekle psychicznie chore oraz upośledzone umysłowo.
	Osoby z problemami zdrowotnymi długotrwała lub ciężka choroba (z powodu bezrobocia ze wsparcia MOPS w 2014r. korzystało 178 rodzin, w skład których	– długotrwała lub ciężka	– pogorszenie stanu zdrowia znacząco zmniejsza możliwości zarobkowe, a co za tym idzie pogarsza sytuację finansową rodziny przy jednoczesnym wzroście kosztów leczenia, które stają się podstawowym obciążeniem budżetu rodziny.

	wchodziło 384 osoby)		
HAŻLACH	Osoby bezrobotne -40 rodzin, 112 osób w rodzinach	– bezrobocie,	– brak miejsc pracy, – bierna postawa, – niskie kwalifikacje, – brak umiejętności poruszania się po rynku pracy i autoprezentacji – mało atrakcyjny wiek na rynku pracy, – brak doświadczenia zawodowego, – brak umiejętności swobodnego nawiązywania kontaktów społecznych
	Osoby niepełnosprawne , długotrwanie lub ciężko chore – 35 rodzin , 65 osób w rodzinach	– dysfunkcyjność spowodowana niepełnosprawnością i długotrwałą lub ciężką chorobą i wiekiem	– brak zakładów pracy chronionej dla osób niepełnosprawnych na terenie naszej gminy – ograniczone możliwości zatrudnienia z uwagi na stan zdrowia – ograniczone możliwości kontaktów społecznych i kulturalnych
	Osoby bezradne w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego – 8 rodzin, 35 osób w rodzinach	– bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego	– brak umiejętności gospodarowania środkami finansowymi – brak umiejętności radzenia sobie w różnych sytuacjach życia rodzinnego – brak umiejętności utrzymywania więzi społecznych i budowania oparcia społecznego – brak umiejętności sporządzania posiłków – brak umiejętności dbania o higienę osobistą – brak umiejętności dbania o czystość mieszkania
	Osoby bezrobotne - 40 rodzin, 112 osób w rodzinach	– bezrobocie,	– brak miejsc pracy, – bierna postawa, – niskie kwalifikacje, – brak umiejętności poruszania się po rynku pracy i autoprezentacji – mało atrakcyjny wiek na rynku pracy, – brak doświadczenia zawodowego, – brak umiejętności swobodnego nawiązywania kontaktów społecznych
SZCZYRK	Bezrobotni: Ogółem – 265 osób Długotrwanie bezrobotni- 149 Bezrobotni z prawem do zasiłku – 35 Korzystający ze świadczeń z pomocy społecznej: (91 rodzin, 219 - liczba osób w rodzinach)	– długotrwanie bezrobocie – ubóstwo – wykluczenie zawodowe i społeczne	– brak wolnych miejsc pracy – niskie kwalifikacje – niska motywacja do podjęcia pracy – wykształcenie niedostosowane do potrzeb rynku pracy – zdezaktualizowane kwalifikacje – redukcja zatrudnienia – likwidacja fabryk – istnienie zjawiska dziedziczenia bezrobocia – ze względu na specyfikę gminy – sezonowość zatrudnienia – nielegalne zatrudnienie
	Niepełnosprawni (75 – rodzin , 159 – liczba osób w rodzinach)	– choroba – ubóstwo	– niska świadomość potencjalnych pracodawców o korzyściach wynikających z zatrudnienia osób niepełnosprawnych

	Długotrwale lub ciężko chorzy (60 – rodzin, 122 – liczba osób w rodzinie) - dane osób korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej	<ul style="list-style-type: none"> – bezrobocie – wykluczenie zawodowe i społeczne – bariery architektoniczne 	<ul style="list-style-type: none"> – niska samoocena – niska motywacja do podjęcia pracy – brak oferty pracy dla osób niepełnosprawnych (brak zakładów aktywności zawodowej i warsztatów terapii zajęciowej) – brak na terenie gminy organizacji pozarządowych wspierających osoby niepełnosprawne, chore – niedostateczna baza rehabilitacyjna oraz oferta opieki; – istnienie barier architektonicznych utrudniających pełen udział osób niepełnosprawnych i chorych w życiu społecznym – brak na terenie gminy klas integracyjnych dla dzieci niepełnosprawnych
	Osoby uzależnione od alkoholu (30 – rodzin, 52 – liczba osób w rodzinie) - dane osób korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej	<ul style="list-style-type: none"> – ubóstwo – uzależnienie – wykluczenie społeczne i zawodowe 	<ul style="list-style-type: none"> – brak chęci do zmiany swojej sytuacji życiowej – niska samoocena – długotrwale pozostawanie bez pracy – konflikty rodzinne – brak organizacji pozarządowych zajmujących się osobami uzależnionymi – obniżanie się wieku inicjacji alkoholowej
	Rodziny, w których występuje bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (27 rodzin, 86 – osób w rodzinie) - dane osób korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej	<ul style="list-style-type: none"> – ubóstwo – bezrobocie – wykluczenie społeczne i zawodowe – zagrożenie odebrania dzieci 	<ul style="list-style-type: none"> – brak pracy – niski poziom wykształcenia – niskie umiejętności w prowadzeniu gospodarstwa domowego – nieumiejętność gospodarowania budżetem domowym – niskie umiejętności opiekuńczo-wychowawcze
DĘBOWIEC	Bezrobotni (46 osób)	<ul style="list-style-type: none"> – długotrwale bezrobocie – ubóstwo – wykluczenie zawodowe i społeczne 	<ul style="list-style-type: none"> – brak pracy – niskie kwalifikacje – niska motywacja do podjęcia pracy
	Niepełnosprawni (36) Długotrwale lub ciężko chorzy (50)	<ul style="list-style-type: none"> – choroba – ubóstwo – wykluczenie zawodowe i społeczne 	<ul style="list-style-type: none"> – brak oferty pracy dla osób niepełnosprawnych (brak ZAZ-ów i WTZ-ów) – brak w Gminie organizacji pozarządowych wspierających osoby niepełnosprawne
WISŁA	Ubóstwo – 178 rodzin/407 osób w rodzinach	<ul style="list-style-type: none"> – wykluczenie zawodowe i społeczne 	<ul style="list-style-type: none"> – brak pracy – brak motywacji do pracy – alkoholizm – niepełnosprawność, choroba,
	Bezrobocie-156 rodzin/440 osób w rodzinach	<ul style="list-style-type: none"> – ubóstwo – wykluczenie społeczne i zawodowe 	<ul style="list-style-type: none"> – brak ofert pracy – niskie kwalifikacje – niska motywacja do podjęcia pracy
	Niepełnosprawność- 155 rodzin/333 osób w rodzinach	<ul style="list-style-type: none"> – ubóstwo – choroba 	<ul style="list-style-type: none"> – brak ofert pracy dla osób niepełnosprawnych – brak w mieście, Warsztatów Terapii Zajęciowej, Zakładów Aktywizacji

	Długotrwała lub ciężka choroba-181 rodzin/ 370 osób w rodzinach	– wykluczenie społeczne i zawodowe	Zawodowej, brak organizacji wspierających
USTRÓŃ	Bezrobotni rodzin - 75, osób w rodzinach – 208,	– brak środków do życia, – obniżony standard życia, – konflikty w rodzinie, – zadłużenia, – obniżenie stanu psychicznego, – długotrwałe bezrobocie,	– zbyt mała ilość ofert pracy dla osób niepełnosprawnych, – brak chęci do podjęcia pracy, – brak odpowiedniego wykształcenia, – specyfika lokalnego rynku pracy, – wydłużenie wieku emerytalnego, – brak placówek zapewniających opiekę dla dzieci,
	Osoby starsze rodzin - 61 osób w rodzinach - 76	– samotność, – ograniczenia fizyczne, psychiczne, – obniżenie stanu psychicznego, – trudności w wykonywaniu czynności domowych,	– brak zainteresowania ze strony rodziny, – brak pełnej oferty usług opiekuńczych, – brak specjalistów, dziennych domów pobytu,
	Niepełnosprawni rodzin - 52 osób w rodzinach – 94	– problemy z przemieszczaniem się, – trudności w komunikowaniu się, – bariery architektoniczne, – ograniczony kontakt z otoczeniem,	– bariery architektoniczne, – brak odpowiednich placówek (WTZ, ośrodków terapeutycznych itp.), – brak specjalistycznej opieki,
	Osoby uzależnione rodzin - 12 osób w rodzinach - 24	– niewystarczająca możliwość dostępu do punktów konsultacyjnych, – współistniejące problemy (bezrobocie, przemoc itp.), – brak możliwości podjęcia leczenia,	– brak ośrodków leczenia uzależnień, – brak punktów konsultacyjnych, – brak chęci współpracy, – brak możliwości egzekwowania postanowień sądu o przymusowe leczenie,
	Ubóstwo rodzin - 127 osób w rodzinach - 276	– brak środków na zaspokojenie niezbędnych potrzeb bytowych, – wykluczenie społeczne, – zaniżone poczucie własnej wartości, – obniżony standard życia, – brak środków na pokrycie kosztów związanych z uzyskaniem wykształcenia,	– bezrobocie, – niepełnosprawność, – uzależnienia, – brak wykształcenia,
	Grupa z problemami mieszkaniowymi rodzin – 35 osób w rodzinach - 82	– brak własnego mieszkania, – konieczność wynajmu mieszkania,	– wysokie koszty wynajmu mieszkania, – zbyt mała ilość lokali komunalnych, a w szczególności socjalnych,
	Bezrobocie, w 2014 roku 69 osób korzystało z pomocy z powodu bezrobocia	– ubóstwo – wykluczenie społeczne – wykluczenie zawodowe – długotrwałe bezrobocie	– niska motywacja do podjęcia pracy, – brak pracy,

GOLESZÓW	<p>Niepełnosprawność, w 2014 roku 78 osób korzystało z powodu niepełnosprawności Długotrwała i ciężka choroba, w 2015 roku 71 osób korzystało z pomocy, gdzie powodem była długotrwała i ciężka choroba</p>	<ul style="list-style-type: none"> – ubóstwo – choroba – wykluczenie społeczne – wykluczenie zawodowe 	<ul style="list-style-type: none"> – brak na terenie gminy organizacji wspierających osoby niepełnosprawne, – brak miejsc pracy dla osób z ustaloną niepełnosprawnością (niewiele zakładów pracy chronionej, nie tylko na terenie gminy ale również powiatu)
SKOCZÓW	<p>OPS w Skoczowie realizując zadania ustawy o pomocy społecznej w 2014 roku pomocy udzielił: 569 rodzinom (w tym 195 osobom samotnym), w rodzinach tych żyło łącznie 1.587 osób.</p> <ul style="list-style-type: none"> • niepełnosprawność 189 rodzin, • długotrwała lub ciężka choroba 170 rodzin, • bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych 159 rodzin, • potrzeba ochrony macierzyństwa 67 rodzin, • alkoholizm 51 rodzin, • przemoc w rodzinie 30 rodzin, • bezdomność 13 rodzin, • trudność do przystosowania do życia po opuszczeniu zakładu karnego 12 rodzin, • narkomania 5 rodzin, • zdarzenie losowe 6 rodzin, • klęska żywiołowa 3 rodziny, • sieroctwo 1 rodzina. 	<ul style="list-style-type: none"> – problemy społeczne dzieci i młodzieży – problemy społeczne rodzin – problemy osób starszych – problemy społeczne w obszarze opieki zdrowotnej – problemy społeczne w obszarze edukacji – problemy społeczne w obszarze sportu i kultury 	<ul style="list-style-type: none"> – brak pozytywnych wzorców i autorytetów, alkohol, papierosy, przemoc ze strony rodziców, narkotyki, chuligaństwo, – brak zorganizowanych form spędzania wolnego czasu, – ubóstwo, bezrobocie, – nieumiejętność pełnienia ról rodzicielskich, – niski poziom pomocy w rodzinach, zanikanie tradycji form spotkań rodzinnych, – izolacja społeczna, – brak zorganizowania form wspólnego spędzania czasu, – ograniczenie dostępności do usług medycznych, – niskie dochody emerytów, – ograniczona liczba wizyt domowych u osób przewlekle chorych i niepełnosprawnych, – mała liczba lekarzy specjalistów, problem z dojazdem do lekarza osób starszych, – brak placówek wychowania przedszkolnego, brak wykorzystania bazy szkolnej w czasie wolnym od nauki, – niedostateczne wsparcie psychologiczno–pedagogiczne, – brak wiejskich świetlic i ognisk kultury, nie w pełni wykorzystany potencjał historii i kultury regionu, – niewykorzystany potencjał uzdolnionej młodzieży, – niewystarczające wykorzystanie infrastruktury sportowo–rekreacyjnej,
ISTEBNA	<p>Liczba rodzin objętych pomocą: 295 Liczba osób którym przyznano świadczenia: 662; powody przyznania pomocy</p> <ul style="list-style-type: none"> • ubóstwo – 205 rodzin • potrzeba ochrony macierzyństwa – 165 rodzin • bezrobocie – 124 rodziny • niepełnosprawność – 119 rodzin • długotrwała lub ciężka choroba – 124 rodziny 	brak danych	brak danych

Źródło: MOPS, GOPS, OPS z terenu LGD

6. Wykazanie wewnętrznej spójności obszaru LSR

Polska część Śląska Cieszyńskiego, w granicach którego znajduje się obszar LGD „Cieszyńska Kraina”, leży w południowo - zachodniej części województwa śląskiego. Od zachodu sąsiaduje z Republiką Czeską, od południa ze Słowacją granicami gmin: Brenna, Chybie, Goleszów, Hażlach, Skoczów, Strumień, Szczyrk, Wisła oraz Zebrzydowice. Natomiast gmina Istebna graniczy jednocześnie z Republiką Czeską i Słowacją tworząc tzw. Trójstyk. Obejmuje obszar Beskidu Śląskiego, Pogórza Cieszyńskiego oraz kotlin: Ostrawskiej i Oświęcimskiej, a także niewielką część podregionu bielskiego. Łączna powierzchnia obszaru LGD to 740 km² co stanowi ok. 6% powierzchni całego województwa śląskiego. Obszar ten na koniec 2013 r. zamieszkiwało ponad 147 tys. mieszkańców, czyli ok. 3,2% ludności województwa.

Cieszyńska Kraina to obszar o wyjątkowo bogatym i zróżnicowanym środowisku naturalnym i pięknym krajobrazie. Występowanie walorów estetycznych krajobrazu jest związane z obszarem trzech krain fizycznogeograficznych: Kotliny Oświęcimskiej, Pogórza Śląskiego i Beskidu Śląskiego. Najciekawsze są krajobrazy górskie Beskidów, które ze względu na wysokość zaliczane są do gór średnich o wysokościach względnych od 400 do 700 m. Położony w środkowej części Skoczów nazywany jest przez miejscowych „bramą wjazdową” do Beskidu Śląskiego.

Beskidy zbudowane są z fliszu, czyli naprzemianległych warstw skał osadowych, głównie zlepieńców, piaskowców, łupków, rzadziej margli i wapieni co sprzyja powstawaniu bardzo żyznych gleb, zasobnych w węgiel wapnia. Najstarszymi skałami w obrębie beskidzkiego fliszu są tzw. warstwy cieszyńskie (głównie łupki i margle, również wapień np. góry Jasieniowa i Tuł w Goleszowie), występujące na pograniczu Beskidu Śląskiego i Pogórza Śląskiego. Nie bez znaczenia są tutaj warunki bioklimatyczne oraz walory lecznicze. Najcenniejsze wśród opisanych typów krajobrazów są obszary chronionej przyrody.

Teren LGD „Cieszyńska Kraina” charakteryzuje się ogromnym bogactwem florystycznym. Możemy tu spotkać zarówno niewielkie chronione paprocie, takie jak podejźrzon księżycowy i nasięźrzał pospolity, jak i potężne kilkusetletnie cisy pospolite, dla których ochrony powołano rezerwat „Zadni Gaj” w gminie Goleszów. Niewątpliwym magnesem dla odwiedzających ten teren są pięknie kwitnące storczyki – szczególne ich bogactwo występuje na zboczach gór Tuł i Jasieniowa w południowej części Pogórza Śląskiego. W lasach Pogórza spotkamy również m.in. chronione lilię złotogłów i cieszyńską wiosenną, a na łąkach Beskidu Śląskiego mietczyka dachówkowatego. Wiele starych drzew objęto ochroną w postaci pomników przyrody. Tu na uwagę zasługuje jodła pospolita na stokach Góry Kotarz w Brennej, będąca jednym z najgrubszych drzew tego gatunku w Polsce. Pomnikami przyrody są także jaskinie, skałki czy gład narzutowy. Bogactwo przyrody determinuje powstawanie obszarów chronionych. Do niezwykłych i unikatowych dla LGD „Cieszyńska Kraina” miejsc należy rezerwat torfowiskowy „Rotuz” w gminie Chybie. To miejsce występowania roślinności bagiennej z owadożerną rosiczką okrągłolistną na czele. Zupełnym przeciwieństwem jest rezerwat „Barania Góra” w Wiśle chroniący fragmenty prastarej Puszczy Karpackiej. W ostatnich latach na terenie Cieszyńskiej Krainy utworzono kilka obszarów chronionych wchodzących w skład europejskiej sieci Natura 2000.

Tu na szczególną uwagę zasługują: obszar „Dolina Górnej Wisły” chroniący siedliska wodno-błotne i bogactwo ornitologiczne tego terenu oraz „Cieszyńskie Źródła Tufowe” utworzony w celu zachowania największych i najlepiej wykształconych terenów odkładania się trawertynów (martwic wapiennych) w południowej Polsce. Łączna powierzchnia terenów o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona na obszarze LGD wynosi 7 558,25 ha (Urząd Statystyczny Katowice – dane za 2013).

Lasy na terenie LGD odgrywają największą rolę na terenie gmin leżących w Beskidzie Śląskim. Obszarami o największej lesistości są gminy: Wisła 73%, Szczyrk 68,6%, Brenna 68%, Istebna 54,7% oraz Ustroń 45,4%. Stąd też lasy kształtują krajobraz gmin górskich i w znacznej mierze stanowią o walorach turystycznych tych miejscowości. Pogórze Śląskie z kolei posiada krajobraz rolniczo-leśny, natomiast urokliwy i niepowtarzalny krajobraz Kotliny Oświęcimskiej kształtuje gospodarka stawowa.

Woda na terenie Cieszyńskiej Krainy pełni wyjątkową rolę. Stąd bogactwo przybieranych form i pochodzenia: powyrobiskowy zbiornik Ton w Goleszowie, Żabi Kraj – Strumień oraz Chybie, źródła jodowo-bromowe (Drogomyśl, Zabłocie), źródła tufowe w Lesie Grabicz w Dzięgielowie, w Lesie Kamieniec w Ogrodzonej czy w rezerwacie „Skarpa Wiślicka” w gminie Skoczów, źródła rzeki Knajki (Ogrodzona), zasoby wód termalnych, źródła solankowe (Dębowiec) oraz źródło Borgońka (Hażlach). Wreszcie rezerwat wodny „Wisła” chroniący pierwsze odcinki królowej polskich rzek – potoki Biała i Czarna Wisłka. Przez obszar Cieszyńskiej Krainy przebiega główny dział wodny Polski czyli granica między dorzecziami Wisły i Odry. Natomiast potoki Czadeczka i Krężelka w Jaworzynce należą do zlewiska Morza Czarnego. Największe rzeki obszaru to: Wisła, Brennica i Knajka. Największym zbiornikiem wodnym jest przylegający do obszaru Zbiornik Goczałkowicki będący największym rezerwuarem wody pitnej dla Górnego Śląska.

Fakt położenia tych ziem u podnóża Beskidu Śląskiego zapewnia różnorodne formy terenu od zupełnie płaskich przez lekko pagórkowate przeplatane krajobrazami rolniczymi, terenami leśnymi oraz licznie występującymi ciekami i zbiornikami wodnymi. To właśnie te ostatnie odgrywają wśród krajobrazowej scenarii znaczącą rolę. Unikatowe za-

soby wodne obszaru znajdują się na terenie gminy Strumień i Chybie, gdzie znajdują się m.in. źródła jodowo-bromowe zwane solankami (Drogomyśl, Zabłocie), źródła borowiny (Zabłocie), źródło rzeki Knajki (Ogrodzona), a także zasoby wód termalnych (Gmina Dębowiec). Na obszarze tym występują również wody zawierające cenne minerały, będące generalnie wodami typu chlorkowo-sodowego (solankami), w tym m.in. wzbogacone jodem, bromem, żelazem i magnezem oraz chlorkowo-sodowe, jodkowo-bromkowe ze złóż w Dębowcu oraz chlorkowo-sodowo-jodkowe ze złóż w Zabłociu, uznane przez Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej również za wody lecznicze. Miasto Ustroń otrzymało statut uzdrowiska także z uwagi na bijące w okolicy źródła wód mineralnych i leczniczych. Ich dobroczynne właściwości znane były miejscowej ludności już w XIX wieku. Należy także wspomnieć, iż w ostatnim czasie miejscowość w gminie Strumień - Zabłocie Solanka, uzyskała statut strefy uzdrowiskowej.

Obecnie szacuje się, że około 2,7% powierzchni to stawy rybne, które stanowią ponad 1000 ha. Fakt ten przyczynia się do kształtowania swoistego mikroklimatu, który wykorzystując zjawisko skracania obiegu pary wodnej w atmosferze zatrzymuje wilgoć w pobliżu powierzchni ziemi, sprzyja rozwojowi bogatych i różnorodnych form roślinności, ta zaś stanowi miejsce schronienia, gniazdowania i żerowania rozlicznych przedstawicieli świata zwierząt. Czynniki te przyczyniły się do powstania na terenie LGD licznych stawów o przeznaczeniu hodowlanym. Największe ich skupisko występuje w Chybiu, Strumieniu i Skoczowie. Na tym terenie spotykane są także formy naturalnej retencji w postaci starorzeczy, mniejszych stawów hodowlanych i zbiorników małej retencji.

Na terenie działają liczne koła wędkarskie, spośród których wiele dysponuje własnymi zbiornikami wodnymi, a obwody rybackie ustanowione na rzekach, użytkowane rybacko przez Polski Związek Wędkarski oraz jednego dzierżawcę prywatnego, cieszą się niesłabnącym powodzeniem.

Na obszarze LGD występują skupiska surowców mineralnych. Górzysty charakter południowej części regionu determinuje występowanie przede wszystkim złóż kruszyw mineralnych tj. piaskowców, wapieni i kruszyw naturalnych oraz żwirów (Zabłocie – GFG). Dodatkowo w zasobach regionu znajdują się złoża węgla kamiennego i gazu ziemnego. Największe znaczenie surowcowe mają tzw. piaskowce godulskie - środkowe wydobywane w dwóch kamieniołomach w Brennej oraz przez Kopalnię Surowców Skalnych w Wiśle. Jednymi z ważniejszych surowców mineralnych są gaz ziemny i węgiel kamienny. Występowanie gazu ziemnego udokumentowane jest w m.in. w gminach Dębowiec i Skoczów. Są to złoża gazu wysokometanowego. Węgiel kamienny występuje na terenie gmin Zebrzydowice oraz Hażlach.

Nowy okres programowania unijnego nastawiony jest m.in. na działania proekologiczne oraz wykorzystanie odnawialnych źródeł energii. W ubiegłym okresie programowania na realizację przedsięwzięć z zakresu odnawialnych źródeł energii do LGD „Cieszyńska Kraina” nie wpłynął żaden wniosek o dofinansowanie, jednak inwestycje w tym obszarze powinny stać się priorytetowym działaniem w kolejnym okresie programowania. Rozwój OZE przyczynia się do zmniejszenia niskiej emisji i poprawy stanu środowiska naturalnego, a z uwagi na fakt, iż teren LGD należy do obszaru chronionego NATURA 2000 priorytetem powinny być nakierowane na tego typu przedsięwzięcia.

Walory przyrodnicze i krajobrazowe powodują, że obszar LGD „Cieszyńska Kraina” jest wyjątkowy z punktu widzenia możliwości uprawiania turystyki i wypoczynku. Przez tereny te biegną liczne trasy rowerowe, m.in. Greenway, Wiślańska Trasa Rowerowa, Brenna-Skoczów, trasa Śladami Stroju Cieszyńskiego, Szlak Zamków nad Piotrówką, szlak myśliwski, ścieżki przyrodnicze (m.in. na Buczu w Górkach Wielkich, Brenna Bukowa – Karkoszczonka), ścieżki zdrowia oraz szlak Euroregionu Śląsk Cieszyński, który częściowo pokrywa się z niebieską nitką szlaku Greenway, i biegnie przez Strumień, Skoczów, Ustroń, Wisłę, Istebną do Bukovca i dalej po stronie czeskiej aż do Bogumina. W gminie Szczyrk natomiast wytyczono kilka krótszych tras rowerowych, z których część ma zdecydowanie górski charakter. (najdłuższa - ścieżka rowerowa nad Żylicą, prowadząca do Żywca - ma 14 km). Na prawdziwe centrum kolarstwa górskiego wyrasta w ostatnich latach region Istebnej i Wisły. To tutaj odbywają się najważniejsze zawody: Beskidy MTB Trophy, Bike Maraton Wisła, zawody typu MTB XC, Downhill itp. W ostatnich latach w Ustroniu, Wiśle, Istebnej cyklicznie odbywają się prestiżowe zawody w kolarstwie szosowym w ramach ogólnopolskiego cyklu Road Maraton (Puchar Równicy, Pętla Beskidzka, Road Trophy), które są najważniejszą imprezą szosową w Polsce z udziałem setek zawodników z kraju i Europy. Na omawianym obszarze znajduje się bardzo dobrze rozwinięta sieć dróg lokalnych o nawierzchni asfaltowej umożliwiającą wiele interesujących konfiguracji tras (choć ruch samochodowy jest bardzo duży). Większość tras, po których odbywają się zawody MTB, wiedzie leśnymi duktami i mało uczęszczanymi szlakami, które stanowią prawdziwe wyzwanie.

Bogate tradycje turystyczne i profesjonalna kadra gwarantują niezliczone możliwości aktywnego spędzania wolnego czasu. Beskid Śląski to jedno z najlepiej zagospodarowanych turystycznie pasm górskich w Polsce. Gęsta sieć oznakowanych szlaków górskich, liczne schroniska i punkty odpoczynkowe, a także działające przez cały rok wyciągi krzeselkowe sprawiają, że szczyty górskie są dostępne nie tylko dla wytrawnych piechurów, ale także dla osób o słabszej kondycji fizycznej, osób starszych czy rodzin z małymi dziećmi. Góry są na tyle rozległe, że osoby pragnące przemierzać górskie szlaki w ciszy i spokoju bez problemu znajdą trasy dla siebie, zaś osoby zainteresowane niecodziennymi miejscami zainteresuje na pewno Karpacki Bank Genów, Muzeum Świerka Istebniańskiego, Woliera Pokazowa Głuszców czy Leśny Ośrodek Edukacji Ekologicznej znajdujące się na terenie Gminy Istebna. Jednak coraz częściej na pierwszy plan wychodzą problemy komunikacyjne nękające teren działania LGD, które negatywnie wpływają na

wielkość ruchu turystycznego i wykorzystanie infrastruktury sportowo-rekreacyjnej. Większość osób odwiedzających nasz region korzysta z samochodów, co zwłaszcza w weekendy staje się bardzo uciążliwe. Dodatkowo wciąż niedostateczny jest udział w podejmowaniu inwestycji o charakterze proekologicznym, a zwiększająca się liczba turystów odwiedzających Beskidy, którzy zaśmiecają i niszczą środowisko, przyczynia się do jego degradacji.

Obszar LGD wpisany jest z historią Śląska Cieszyńskiego, który jako organizm kulturowo-społeczny i gospodarczy utrwalił się pod władzą dynastii Habsburgów po przejściu przez nich w 1653 roku piastowskiego Księstwa Cieszyńskiego, którego historia sięga 1290 roku. Jego teren obejmował większą część Beskidu Śląskiego. Jednakże już w 1526r. obszar Beskidu Śląskiego, z wyjątkiem wschodnich stoków Pasma Wiślańskiego, należących do Królestwa Polskiego - znalazł się pod panowaniem Habsburgów. W średniowieczu grody powstawały głównie na pogórzcu i nizinach wokół Beskidu Śląskiego, później osadnictwo zaczęło się posuwać na południe, w głąb dolin Olzy i Wisły. Kolonizacji tych terenów dokonywali książęta cieszyńscy lub szlachta za ich przyzwoleniem. W 1763 r. po wojnach śląskich powstał tzw. Śląsk Austriacki – część Śląska, która pozostała w rękach Habsburgów. Po roku 1867 powstały Austro-Węgry - austriacki Śląsk. Trudno określić moment rozpoczęcia osadnictwa w dolinie Żylicy, w której usytuowany jest Szczyrk. Wiadomo jednak, że Szczyrk stał się osadą międzynarodową, ponieważ obok polskich zbiegów i skazańców, około XV w. zawędrowali tu koczownicy z Bałkan, czyli Wołosi. Kiedy dołożymy do tego trochę szlacheckiej krwi niemieckiej i austriackiej, żołnierskiej z Węgier oraz słowackiej i czeskiej po sąsiedzku, to Szczyrk objawi się jako załazek zintegrowanej Europy. Jednym z wyróżników tych ziem w stosunku do reszty Górnego Śląska była dominująca wśród ludności religia protestancka (luteranizm) oraz fakt pozostania Śląska Cieszyńskiego przy Austrii po zakończeniu wojen śląskich. W okresie rozbiorów napłynęła tu masowo ludność polska z Galicji, głównie do szybko rozwijającego się Ostrawsko-Karwińskiego Zagłębia Węglowego, które wkrótce urosło do największego tego typu obszaru w Cesarstwie Austriackim. Po rozpadzie monarchii habsburskiej teren Beskidu Śląskiego był miejscem konfliktów między nowo powstałym państwem polskim i Czechosłowacją. Tuż po zakończeniu I wojny światowej pretensje do Śląska Cieszyńskiego zgłosiły Polska oraz Czechosłowacja. Pomimo wcześniejszych ustaleń, co do podziału tego rejonu wzdłuż granic etnicznych, 23 stycznia 1919 roku wojska czechosłowackie przekroczyły linię demarkacyjną i zaatakowały nieliczne oddziały polskie. Rząd Czechosłowacji tłumaczył swoją akcję koniecznością zapobieżenia przeprowadzeniu wyborów do Sejmu na terenach, o przynależności których decyzja miała dopiero zapaść. Ofensywa zatrzymała się na linii Wisły 31 stycznia, kiedy nastąpiło zawieszenie broni po bitwie pod Skoczowem. 3 lutego 1919 r. zawarto porozumienie, na mocy którego ustalono nową linię demarkacyjną (wzdłuż linii kolei koszycko-bogumińskiej). Ostatnie walki były podjęte przez stronę czeską między 21, a 24 lutego. 25 lutego wojsko polskie wkroczyło do Cieszyna. Na początku 1920 roku miała miejsce nieudana próba przeprowadzenia plebiscytu na Śląsku Cieszyńskim. Ostatecznie Beskid Śląski znalazł się w częściach w granicach obu krajów. Decyzją Rady Ambasadorów z 28 lipca 1920 roku podzielono region (i Cieszyn) pomiędzy oba kraje (w przybliżeniu wzdłuż rzeki Olzy). Polska otrzymała ok. 1002 km² (czyli 44%), a Czechosłowacja ok. 1280 km² (tj. 56%). Po stronie czechosłowackiej pozostała duża ilość (ok. 150 tys.) ludności polskiej, stanowiącej wtedy większość na rozległych obszarach tzw. Zaolzia. W październiku 1938 roku wojska polskie zajęły większość terenów czechosłowackiego Śląska Cieszyńskiego (Zaolzie). W 1945 roku przywrócono granicę sprzed 1938, choć obszar ten pozostawał spornym. Dopiero w 1958 roku Polska i Czechosłowacja podpisały porozumienie zatwierdzające granicę ustaloną w 1920 r. Po podziale Czechosłowacji w 1993 roku Zaolzie znalazło się w granicach Republiki Czeskiej. 22 kwietnia 1998 r. powstał Euroregion Śląsk Cieszyński, jednak jego obszar nie pokrywa się z historycznymi ziemiami Śląska Cieszyńskiego, gdyż włączono do niego miasto Jastrzębie Zdrój, a część terenów należy do Euroregionu Beskidy. 21 grudnia 2007 roku, wraz z wejściem Polski, Czech i Słowacji do Układu z Schengen, na granicach tych trzech państw zniesiona została kontrola graniczna. Nowy okres programowania unijnego stwarza nowe szanse i możliwości pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania przedsięwzięć. Beneficjenci wsparcia coraz częściej nawiązują współpracę z partnerami zagranicznymi w realizacji wspólnych przedsięwzięć. Należy podkreślić bardzo dobrą współpracę przygraniczną – liczne partnerskie projekty polsko-czeskie czy polsko-słowackie, które nawiązują gminy, powiaty, ale także szkoły i instytucje kultury. Istnieje także specjalny Program Rozwoju Trójstyku.

Szczególnie ważnym, wydzielonym mikroregionem, na terenie LGD „Cieszyńska Kraina”, jest Beskidzka 5, która została powołana do życia 12 czerwca 2004 r. na podstawie porozumienia zawartego pomiędzy 5 gminami Śląska Cieszyńskiego: Brenną, Ustroniem, Istebną i Wisłą oraz Szczyrkami leżącym w Beskidzie Śląskim, a należącym do powiatu bielskiego. Porozumienie to ma na celu wspólne działanie na rzecz promocji i rozwoju turystycznego obszaru. Ta wieloletnia współpraca realizowana jest na wysokim poziomie, co owocuje wieloma otrzymanymi nagrodami.

Zasoby dziedzictwa kulturowego, zarówno materialne, jak i niematerialne, mają szczególne znaczenie w zachowaniu tożsamości regionu, kształtowaniu atrakcyjności turystycznej i gospodarczej obszaru LGD „Cieszyńska Kraina”. Uwarunkowania kulturowe opisywanego obszaru silnie związane są z folklorem cieszyńskim, pielęgnowanym na przestrzeni wielu wieków, na który w szczególności składają się: gwara cieszyńska, istebniańska, unikatowy w skali regionalnej strój cieszyński, liczne pieśni, tradycje i obrzędy oraz wyróżniająca kultura muzyczna. Najważniejszym wydarzeniem na mapie folklorystycznej jest odbywający się w Wiśle, Szczyrku, Makowie Podhalańskim i Istebnej i

innych miastach Tydzień Kultury Beskidzkiej, prezentujący oryginalne bogactwo ludowej muzyki, tańca, śpiewu, obrzędów i zwyczajów. Silnym wyznacznikiem tradycji jest również kultura materialna, w szczególności architektura i rzemiosło oraz wyroby artystyczne, takie jak koronki koniakowskie doceniane w Polsce i na świecie. Lokalne dziedzictwo kulturowe można podziwiać w licznych izbach regionalnych i muzeach. Obszar LGD wyróżnia także aktywność społeczności lokalnej w zakresie rozwoju kultury, w tym działalność teatrów amatorskich, lokalnych poetów, muzyków, rzeźbiarzy i innych pasjonatów (m.in. prace Andrzeja Klimowskiego - płaskorzeźba, rzeźba, malarstwo; rękodzieło artystyczne Heleny Cypser).

Obszar działania LGD cechuje się również bogatymi tradycjami ekumenizmu, czyli utrzymywaniu harmonii społecznej przy występujących na tym terenie różnicach wyznaniowych. Wielowyznaniowość i wielokulturowość terenu ma istotne znaczenie w procesie kształtowania więzi społecznych na poziomie lokalnym, ponadlokalnym i transgranicznym. Na Śląsku Cieszyńskim, po polskiej stronie 60% mieszkańców to wyznawcy Kościoła rzymsko-katolickiego, 35% Kościoła ewangelicko-augsburskiego. Zaledwie kilka procent to wolni chrześcijanie, metodyści, baptyści, adwentyści dnia siódmego, zielonoświątkowcy oraz wyznawcy innych religii. Utrzymująca się tradycja ekumenizmu widoczna jest także na terenie Szczyrku, który jest symbolem ekumenicznego współistnienia dwóch różnych wyznań chrześcijańskich.

Kultura ludowa na terenie LGD to także tradycyjna kuchnia, będąca oryginalnym połączeniem kuchni śląskiej, czeskiej oraz potraw góralskich, związanych z pasterstwem wołoskim. Tradycyjne produkty lokalne wytwarzane od lat na tym terenie to w szczególności: placki z wyrzaskami, amolety cesarskie, kończycka babraczka, kołocze wiślańskie (Śląska Cieszyńskiego), drobne ciasteczka (na Boże Narodzenie czy wesela), kołocz breński, murzyny wielkanocne, wajecznicza na Zielone Świątki, lokalne trunki (tj. miodula, tatarczówka, warzonka, Lipówka), produkty pszczelarskie (m.in. propolis, wódka miodowo-cytrynowa), ryby ze Strumienia, Dębowca, Ochab, Pogórza, a także sery i inne wyroby pochodzące z owczarstwa. Tradycją stało się przekazywanie przepisów na lokalne potrawy z pokolenia na pokolenie.

Ważnym elementem krajobrazu kulturowego obszaru LGD są historyczne kompozycje krajobrazowe, powiązane z siedzibami szlacheckimi m.in. w Kończycach Małych koło Zebrzydowic, a także zespoły rezydencjonalne pałacowo-parkowe w Kończycach Wielkich w gminie Hażlach, w Pogórzu koło Skoczowa i Drogomyślu koło Strumienia. Do najcenniejszych obiektów zabytkowych, w tym sakralnych obszaru LGD należą: zamek z końca XV w. w miejscowości Kończyce Małe; kościół p. w. św. Rocha z 1731 r. w Zamarskach; najstarszy w woj. śląskim ratusz z 1628 r. w Strumieniu; barokowe Sanktuarium św. Barbary w z 1790 r. późnobarokowy kościół p.w. Dobrego Pasterza z 1794 r. w Istebnej; drewniany kościół p.w. św. Krzyża z XVIII w. na przełęczy Kubalonka; kościół Apostoła Jakuba Starszego z klasycystycznym korpusem z 1835 r. w Ustroniu; Chata Kawuloka z 1863 r. z kolekcją instrumentów góralskich w Istebnej; barokowy ratusz z XVIII w. w Strumieniu; barokowy kościół p.w. św. Piotra i Pawła z XVIII w. Skoczowie; kościół św. Klemensa z XVIII w. z barokową fasadą oraz Muzeum Beskidzkie (oddział Muzeum Śląska Cieszyńskiego) w budynku dawnej karczmy z końca XVIII w. w Ustroniu; barokowy pałac rodziny de Mattencloit z XVIII w. w Zebrzydowicach; neobarokowy kościół św. Michała Archaniola w Goleszowie; kamienica przy ratuszu, w której urodził się patron Śląska Cieszyńskiego, św. Jan Sarkander, obecnie muzeum jego imienia w Skoczowie; Zamek, Rezydencja Prezydenta II Rzeczypospolitej na stoku Zadniego Gronia w Wiśle; Sanktuarium Matki Bożej Szczyrkowskiej na Górcie w Szczyрку; drewniane Sanktuarium p.w. Jakuba Starszego Apostoła w Szczyрку; Dwór Kaliszów oraz kościół ewangelicko-augsburski w Drogomyślu.

Do zabytków kultury rolnej i zabytków gospodarczych można zaliczyć: spichlerze w Hażlachu i Dębowcu, ruiny spichlerza w Górkach Wielkich, młyn w Ochabach, zabudowania folwarczne z XVIII w., stajnie oraz młyn w Drogomyślu, folwark – zabudowania po byłym majątku hrabiego Thun-Hohenstein w Kończycach Wielkich, zabudowania folwarczne w Bażanowicach oraz wiatraki w Zebrzydowicach – Markłowicach Górnych.

W powiecie cieszyńskim i bielskim funkcjonuje dobrze rozwinięta sieć dróg publicznych. Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego w Katowicach za 2013r. gęstość sieci dróg gminnych i powiatowych o twardej nawierzchni na 100 km² w powiecie cieszyńskim wynosi średnio 221,2 km, w powiecie bielskim wskaźnik ten jest jeszcze wyższy i wynosi 254,7 km. Dla porównania wskaźnik dla województwa wynosi 166,5 km. Pomimo dobrze rozwiniętej sieci dróg stan techniczny dróg i ich parametry wymagają poprawy.

Rozdział IV Analiza SWOT

Cechy obszaru Lokalnej Grupy Działania „Cieszyńska Kraina” określone w analizie SWOT jako mocne i słabe oraz szanse i zagrożenia mają swoje odzwierciedlenie w zaplanowanych przedsięwzięciach i założonych celach. Wybór właściwej drogi rozwoju musi się opierać na rzetelnej analizie oddziaływania różnych czynników na obszar LSR w danym momencie, jak i w przyszłości, okresie objętym przygotowaną strategią rozwoju LGD „Cieszyńska Kraina”. Zgromadzenie wszelkich dostępnych i istotnych danych oraz wnioski z przeprowadzonej diagnozy stanowią podstawę opracowania tego dokumentu. Podstawowym narzędziem stosowanym do oceny czynników wzrostu i regresu przy uwarunkowaniach wewnętrznych i zewnętrznych jest analiza SWOT. Przy zastosowaniu tej metody podczas spotkań kon-

sultacyjnych z mieszkańcami obszaru LGD oraz podczas prac Grupy Roboczej oceniono mocne i słabe strony obszaru oraz szanse i zagrożenia mające wpływ na obszar LSR. Uczestnicy spotkań mieli możliwość wnoszenia uwag oraz propozycji zapisów elementów analizy (dotyczących semantyki, redakcji, uszczegółowienie itp.). W obszarach, w który zgłoszono dużą liczbę elementów (np. w odniesieniu do turystyki) w celu wskazaniu najistotniejszych problemów zastosowano rangowanie, co pozwoliło na usystematyzowanie wskazanych problemów i usunięcie problemów uznanych za marginalne.

Tabela 21. Analiza SWOT

Mocne strony	Odniesienie do diagnozy	Słabe strony	Odniesienie do diagnozy
WYKORZYSTANIE ZASOBÓW OBSZARU			
1. Korzystne położenie geograficzne w obszarze przygranicznym, w pobliżu dużych aglomeracji i atrakcji turystycznych	Rozdział III.5	1.Niewystarczająca liczba systemów informacyjnych związanych z poszczególnymi zabytkami	Rozdział III.5
2. Dogodne połączenia drogowe i kolejowe – dobre położenie komunikacyjne	Rozdział III.5	2.Niewystarczająca liczba szlaków turystycznych i tematycznych łączących obiekty zabytkowe	Rozdział III.5
3.Dziedzictwo kulturowe obszaru	Rozdział III.5	3.Zły stan techniczny zabytków	Rozdział III.5
4.Wysoka świadomość tożsamości mieszkańców	Rozdział III.5	4.Niedostatecznie dostosowanie zabytków do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych	Rozdział III.4, III.5
5.Wielokulturowość, wielowyznanowość	Rozdział III.5	5.Kalendarz imprez kulturalnych, także o charakterze ponadregionalnym, niespełniający oczekiwań mieszkańców i turystów.	Rozdział III.5
6.Prężnie działające podmioty w obszarze kultury	Rozdział III.5	6.Niedostateczne zróżnicowanie oferty kulturalnej (wydarzenia inne niż nawiązujące do lokalnej kultury i tradycji, skierowane do różnych grup wiekowych)	Rozdział III.5
7. Duża liczba elementów infrastruktury kultury	Rozdział III.5	7.Niewystarczające wsparcie finansowe dla działalności podmiotów w dziedzinie kultury	Rozdział III.5
8. Duża ilość cennych zabytków, duża liczba muzeów, izb regionalnych, pomników przyrody	Rozdział III.5	8.Brak współpracy ponadlokalnej umożliwiającej twórcom ludowym nawiązanie kontaktów z innymi twórcami	Rozdział III.5
9.Duża liczba publikacji na temat historii i tradycji obszaru	Rozdział III.5	9.Zły stan techniczny obiektów, nie wystarczająca ilość miejsc na działalność kulturalną, niedostosowanie infrastruktury do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych	Rozdział III.5
10.Cykliczne imprezy kulturalne, bogaty kalendarz imprez turystycznych	Rozdział III.5	10.Braki w wyposażeniu obiektów infrastruktury społeczno-kulturalnej	Rozdział III.5
11. Atrakcyjne warunki krajobrazowo-przyrodnicze oraz położenie geograficzne i ukształtowanie terenu sprzyjające przez cały rok rozwojowi różnych form turystyki	Rozdział III.5	11.Niski standard obiektów administrowanych przez OSP oraz braki w wyposażeniu	Rozdział III.3, III.5
12.Przyciągająca gości infrastruktura turystyczna, okolicy turystyczna, sportowa, rekreacyjna i rehabilitacyjna	Rozdział III.5	12.Niewystarczająca liczba i jakość obiektów turystycznych	Rozdział III.5
13.Promocja obszaru poprzez aktywną działalność Stowarzyszenia „Beskidzka Piątka” oraz gmin i organizacji turystycznych	Rozdział III.5	13.Słabo rozwinięta infrastruktura agroturystyki	Rozdział III.5

14.Konkurencyjne ceny ofert turystycznych	Rozdział III.5	14.Niewystarczająca liczba innowacyjnych rozwiązań w obszarze turystyki	Rozdział III.5
15.Aktywnie działające kluby sportowe	Rozdział III.3, III.5	15.Niedostateczne zróżnicowanie oferty noclegowej	Rozdział III.5
16.Relatywnie niski stopień zanieczyszczenia środowiska	Rozdział III.5	16.Niska jakość zarządzania obiektami turystycznymi	Rozdział III.5
17.Wysoka świadomość ekologiczna mieszkańców	Rozdział III.3, III.5	17.Niewystarczająca liczba podstawowych elementów infrastruktury rekreacyjnej	Rozdział III.5
18.Funkcjonalny system odbioru odpadów komunalnych	Rozdział III.5	18.Niewykorzystanie potencjału wód obszaru	Rozdział III.5
19.Bioróżnorodność, obszary chronione, bogactwa naturalne - złoża unikatowej solanki jodowo-bromowej, torfu i borowiny	Rozdział III.5	19.Niedostateczna liczba inwestycji w obiekty sportowe, w szczególności przy placówkach edukacyjnych	Rozdział III.5
20.Uzdrowski charakter miejscowości - dobrze rozbudowana infrastruktura uzdrowska, sanatoryjna, rehabilitacyjno-zabiegowa	Rozdział III.5	20.Niski poziom dofinansowania działalności sportowej - sport powszechny, sport dzieci i młodzieży	Rozdział III.3, III.5
21.Duża liczba aktywnych OSP	Rozdział III.3, III.5	21.Niedostateczna współpraca podmiotów działających w sporcie	Rozdział III.3, III.5
		22.Niewystarczająca liczba wypożyczalni sprzętu sportowego i rekreacyjnego	Rozdział III.5
		23.Brak marki – sztandarowego produktu turystycznego jako identyfikatora LSR	Rozdział III.5
		24.Problemy z organizacją komunikacji zbiorowej	Rozdział III.4, III.5
		25.Niewystarczająca jakość promocji turystycznej	Rozdział III.5
		26.Słabe zarządzanie obiektami infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i sportowej	Rozdział III.5
		27.Niewystarczające wsparcia dla inwestycji w zakresie OZE	Rozdział III.5
PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ			
1.Duży potencjał ludzki – tradycja przedsiębiorczości, wykształcona kadra, szacunek do pracy	Rozdział III.1, III.2	1.Niewystarczająca liczba terenów uzbrojonych pod inwestycje, brak stref ekonomicznych, inkubatorów przedsiębiorczości	Rozdział III.1
2.Duża liczba efektywnie działających mikro i małych firm usługowych	Rozdział III.1, III.2	2.Niski poziom współpracy gospodarczej, w tym PPP i partnerstwa hybrydowego	Rozdział III.1, III.5
3.Prężnie działające duże zakłady przemysłowe	Rozdział III.1, III.2	3.Niewystarczająca liczba miejsc pracy dla osób należących do grup defaworyzowanych (wykluczonych)	Rozdział III.1, III.2, III.4
4.Zróżnicowanie branż, wielosektorowa struktura gospodarcza	Rozdział III.1, III.2	4.Sezonowy charakter pracy w turystyce	Rozdział III.1, III.2, III.5
5.Kooperacja z zagranicą, handel przygraniczny	Rozdział III.1, III.2	5.Mała liczba targowisk	Rozdział III.1
6.Powiązanie gospodarki z turystyką, dobra kondycja branży turystycznej	Rozdział III.1, III.2, III.5	6.Niewystarczająca pomoc finansowa, doradcza, szkoleniowa dla działających firm oraz osób zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą	Rozdział III.1, III.2
7.Atrakcyjna lokalizacji dla potencjalnych inwestorów	Rozdział III.1, III.5	7.Niewystarczająca liczba działań promocyjnych dla firm niezwiązanych z turystyką	Rozdział III.5

8. Wysoka kultura rolna, wykwalifikowana kadra rolnicza wysoki potencjał produkcyjny ziem, stosunkowo żyzne gleby	Rozdział III.1, III.2, III.5	8. Niska jakość usług doradczych i szkoleniowych	Rozdział III.2
9. Zróżnicowanie produkcji rolnej	Rozdział III.1	9. Niewystarczająca współpraca między rolnikami	Rozdział III.1
10. Duże, rentowne gospodarstwa rolne	Rozdział III.1	10. Słabo rozwinięty system doradztwa i szkoleń dla rolników	Rozdział III.1
11. Łatwy dostęp do zdrowej żywności, „prosto od gospodarza”	Rozdział III.1		
12. Duża produkcja i łatwa dostępność zdrowej żywności	Rozdział III.1, III.5		
WYKLUCZENIE SPOŁECZNE			
1. Mobilność osób na rynku pracy	Rozdział III.2	1. Niewystarczająca liczba miejsc w przedszkolach i żłobkach	Rozdział III.2, III.4
2. Rosnąca liczba miejsc pracy, spadek stopy bezrobocia	Rozdział III.2	2. Mała liczba alternatywnych i innowacyjnych metod edukacji	Rozdział III.2
3. Skuteczne działania instytucji rynku pracy	Rozdział III.2	3. Niewystarczająca liczba szczegółowych analiz na temat rynku pracy	Rozdział III.2
4. Dobre wykształcenie osób wchodzących na rynek	Rozdział III.2	4. Niewystarczająca liczba komunalnych lokali socjalnych	Rozdział III.4
5. Dobra jakość bazy dydaktycznej i jej otoczenia oraz wysokie nasycenie placówkami edukacyjnymi	Rozdział III.2	5. Wysokie koszty funkcjonowania opieki senioralnej	Rozdział III.4
6. Wysoka jakość kadry nauczycielskiej	Rozdział III.2, III.5	6. Mała liczba obiektów infrastruktury opieki społecznej	Rozdział III.4
7. Współpraca transgraniczna placówek szkolnych	Rozdział III.5	7. Brak jednolitego systemu pomocy społecznej	Rozdział III.4
8. Zaangażowanie samorządów w rozwój lokalny oraz współpraca ze społecznością lokalną i organizacjami pozarządowymi	III.3	8. Brak nowoczesnych rozwiązań i narzędzi przeciwdziałania wykluczeniu	Rozdział III.4
9. Dobrze rozbudowana sieć głównych dróg, gęsta sieć dróg lokalnych ulegająca ciąglej poprawie	Rozdział III.5	9. Niedostateczne wsparcie prawno-finansowe dla osób wykluczonych	Rozdział III.4
10. Mała liczba osób bezdomnych	Rozdział III.2	10. Zły stan techniczny lub występujące braki w infrastrukturze drogowej	Rozdział III.5
11. Rozbudowana infrastruktura pomocy społecznej	Rozdział III.4, III.5	11. Słaba znajomość zasad ratownictwa PPP i profilaktyki PPOŻ wśród mieszkańców	Rozdział III.3, III.4
12. Wysoki poziom zaangażowania mieszkańców w sferze pomocy społecznej	Rozdział III.4, III.5	12. Niewystarczające dostosowanie obiektów administracji dla osób niepełnosprawnych	Rozdział III.4
13. Wysoka świadomość mieszkańców dotycząca rozwoju i zatrudnienia osób niepełnosprawnych	Rozdział III.2, III.5	13. Zagrożenie wykluczeniem cyfrowym	Rozdział III.4
		14. Niedostatecznie dobry stan techniczny infrastruktury edukacyjnej	Rozdział III.4
Szanse	Odniesienie do diagnozy	Zagrożenia	Odniesienie do diagnozy
WYKORZYSTANIE ZASOBÓW OBSZARU			
1. Dostęp do zewnętrznych źródeł finansowania	Rozdział III.3, III.5	1. Konkurencja ze strony sąsiednich obszarów (zwłaszcza w obszarze turystyki)	Rozdział III.5
2. Rozwój współpracy transgranicznej	Rozdział III.5	2. Peryferyjne położenie w województwie śląskim, bliskość granicy	Rozdział III.5

3.Zainteresowanie obszarem Śląska Cieszyńskiego i Beskidów wśród turystów	Rozdział III.5	3.Istnienie naturalnych barier dla rozwoju gmin	Rozdział III.5
4.Działania promocyjne podejmowane w skali ponadregionalnej	Rozdział III.5	4.Zmiany klimatyczne	Rozdział III.5
5.Organizacja cyklicznych imprez o zasięgu ogólnokrajowym lub międzynarodowym	Rozdział III.5	5.Zmniejszenie zainteresowania kulturą i tradycją lokalną wśród ludzi młodych	Rozdział III.3, III.5
6. Wzrost świadomości i aktywności społeczeństwa w dziedzinie ochrony i promocji dziedzictwa kulturowego	Rozdział III.3, III.5	6.Zanikanie społecznych form edukacji młodzieży	Rozdział III.3
7. Wzrost aktywności istniejących oraz powstanie nowych podmiotów wspomagających działalność kulturalną i ochronę zabytków (publicznych i prywatnych)	Rozdział III.3, III.5	7.Spadek zainteresowania wydarzeniami kulturalnymi odbywającymi się na małą skalę	Rozdział III.5
8.Obszary Natura 2000 – ochrona zasobów przyrodniczych	Rozdział III.5	8.System prawny, fiskalny i polityka podmiotów funkcjonujących ponadlokalnie	Rozdział III.5
9.Wzrost zamożności społeczeństwa	Rozdział III.1, III.5	9.Proces rozwarstwienia społeczeństwa	Rozdział III.1, III.2, III.4
10.Tendencja do zmiany form spędzania wolnego czasu	Rozdział III.5	10.Brak możliwości zagospodarowania obszarów wokół J. Goczałkowickiego	Rozdział III.5
11.Rozwój nowych rodzajów turystyki	Rozdział III.5	11.Wzrastająca konkurencja czeskiej i słowackiej bazy sportowej, turystycznej i rekreacyjnej, a także gmin ościennych	Rozdział III.5
12.Wzrost zainteresowania agroturystyką	Rozdział III.5	12.Degradacja środowiska spowodowana brakiem inwestycji proekologicznych oraz zwiększającą się liczbę turystów zaśmiecających i niszczących środowisko	Rozdział III.5
13.Wzrost zaangażowania JST w rozwój turystyki	Rozdział III.5	13.Wysoki koszt (wkład własny) realizacji projektów proekologicznych	Rozdział III.3, III.5
14.Pozytywne zmiany prawne, np. ustawa „krajobrazowa”		14.Postępująca urbanizacja	Rozdział III.5
15.Problemy gospodarcze i społeczne turystycznych krajów basenu Morza Śródziemnego	Rozdział III.1, III.5	15.Nieuregulowane sprawy własności	Rozdział III.5
16.Podnoszenie świadomości ekologicznej w sferze zagrożeń, jakie niosą działania ingerujące w środowisko	Rozdział III.3		
17.Rozwój OZE i zwiększenie dostępu do OZE (obniżenie kosztów)	Rozdział III.5		
18.Możliwość zyskania statusu uzdrowiska przy wykorzystaniu zasobów naturalnych	Rozdział III.5		
PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ			
1.Rozwój postaw przedsiębiorczych, wspieranie i promocja przedsiębiorczości	Rozdział III.1, III.2	1.Nieopłacalność produkcji rolnej – zmniejszające się ceny skupu	Rozdział III.1
2.Dążenie do podniesienia innowacyjność przedsiębiorstw – ponad lokalne strategie działania	Rozdział III.1, III.2	2.Bardziej atrakcyjne warunki prowadzenia działalności gospodarczej za granicą	Rozdział III.1
3.Tworzenie PPP	Rozdział III.1, III.2	3.Brak kapitału - malejące możliwości inwestowania, niska stopa zwrotu z inwestycji	Rozdział III.1

4. Wykorzystanie nowoczesnych technologii w przedsiębiorstwach	Rozdział III.1, III.2	4. Spadek konkurencyjności firm – niski poziom innowacyjności	Rozdział III.1
5. Moda na zdrową, ekologiczną żywność, wzrost popytu na produkty ekologiczne, rozwój rolnictwa ekologicznego	Rozdział III.1, III.2, III.5	5. Istnienie „szarej strefy”	Rozdział III.1, III.2, III.4
6. Tendencja do tworzenia grup producentów i wspólnej promocji produktów lokalnych	Rozdział III.1, III.2	6. Trudność w pozyskaniu gruntów	Rozdział III.1
7. Postępująca specjalizacja rolnictwa, możliwość wprowadzania nowych produktów	Rozdział III.1, III.2	7. Tradycyjna mentalność rolników: niechęć do udziału w szkoleniach; obawa przed ryzykiem związanym ze zmianą profilu gospodarstwa	Rozdział III.1, III.2
8. Działania inwestorów zewnętrznych związane z rozwojem przedsiębiorczości	Rozdział III.1, III.2, III.5	8. Nienajlepsza kondycja finansowa mikro i małych firm	Rozdział III.1
WYKLUCZENIE SPOŁECZNE			
1. Zwiększenie zakresu pomocy środowiskowej (oszczędność środków w porównaniu z pomocą stacjonarną)	Rozdział III.4	1. Nieefektywne kształcenie zawodowe	Rozdział III.2, III.4
2. Rozwój prywatnych placówek edukacyjnych	Rozdział III.1, III.5	2. Postępujący wzrost bezrobocia, zwiększanie się udziału bezrobotnej młodzieży w ogólnej liczbie osób pozbawionych pracy; zwiększanie się liczby osób długotrwale bezrobotnych, „dziedziczenie” bezrobocia	Rozdział III.4
3. Wzrost dostępności do szkieletowej sieci szerokopasmowej, cyfryzacja	Rozdział III.5	3. Zjawisko wykluczenia społecznego	Rozdział III.4
4. Modernizacja infrastruktury kolejowej i drogowej na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym	Rozdział III.5	4. Ujemne saldo migracji - odpływ młodych ludzi do miast i zagranicę, brak motywacji zawodowych do pozostania, otwieranie się rynku pracy w Czechach	Rozdział III.4
5. Akcje społeczne podnoszące bezpieczeństwo ruchu drogowego	Rozdział III.3	5. Brak systemowych rozwiązań, np. dostosowania działań odnoszących się do negatywnych zjawisk społecznych (starzenie się społeczeństwa, bezdomność, bezrobocie)	Rozdział III.4
		6. Przestarzałe formy oferty pomocowej	Rozdział III.4
		7. Bierność osób potrzebujących w działaniu na rzecz polepszenia warunków życia	Rozdział III.4
		8. Powstawanie nowych źródeł uzależnień, wzrastająca liczba osób zagrożonych ubóstwem i uzależnieniami	Rozdział III.4
		9. Zmniejszanie nakładów na edukację, brak funduszy na remonty, modernizację i inwestycje w infrastrukturze edukacyjnej, zajęcia pozalekcyjne	Rozdział III.4
		10. Spadek przychodów budżetu gminy, ograniczenie subwencji zewnętrznych, ograniczenie możliwości finansowania projektów, w tym inwestycji ze środków budżetu gmin	Rozdział III.1, III.4, III.5
		11. Demografia – starzenie się społeczeństwa, choroby cywilizacyjne	Rozdział III.5
		12. Zagrożenie wykluczeniem cyfrowym wśród mieszkańców obszaru	Rozdział III.4, III.5

	<p>13.Ograniczenia w rozwoju infrastruktury technicznej, w tym brak możliwości budowy Internetu światłowodowego w części gmin</p>	<p>Rozdział III.5</p>
--	---	-----------------------

Źródło: opracowanie własne

Praktyczne wykorzystanie analizy SWOT polega na takim skonstruowaniu celów i przedsięwzięć w strategii, tak, aby ich realizacja przyczyniła się do wzmocnienia mocnych stron obszaru, wykorzystania szans, a także ich poszukiwania lub pobudzania, przy jednoczesnym eliminowaniu słabych stron i omijaniu lub osłabianiu zagrożeń. Wnioski z analizy SWOT wykorzystane zostały przy określaniu celów i przedsięwzięć zawartych w LSR, a także przy ustalaniu lokalnych kryteriów wyboru operacji.

Podczas spotkań konsultacyjnych oraz prac Grupy Roboczej obszar LSR został poddany analizie w kilkunastu newralgicznych obszarach: lokalizacja, kultura i zabytki, turystyka, rekreacja i sport, transport publiczny i drogi (w tym parkingi i pozostała infrastruktura), informatyzacja i telekomunikacja, ochrona środowiska, ochrona zdrowia, administracja, szkolnictwo, gospodarka, bezpieczeństwo, rolnictwo, dostępność rynku pracy, poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego. Następnie określono 3 najważniejsze obszary (wykorzystanie zasobów obszaru, przedsiębiorczość i wykluczenie społeczne) i wskazano na mocne i słabe strony obszaru oraz szanse i zagrożenia w tych elementach analizy. Obszar objęty działalnością LGD „Cieszyńska Kraina” identyfikowany jest jako posiadający szereg różnorodnych zasobów pozytywnie wpływających na jego rozwój. Do mocnych stron zaliczyć można atrakcyjne położenie geograficzne, bogactwa naturalne, różnorodność krajobrazową, bogate dziedzictwo kulturowe, specyficzny folklor, mnogość wydarzeń kulturalnych i szeroką ofertę turystyczną. Jednocześnie z analizy wynika, że na obszarze LSR istnieją deficyty w obszarze ilości i jakości infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, sportowej i społeczno-kulturalnej. Brak jest także spójnej, przemyślanej strategii promocji całego obszaru LSR oraz wsparcia dla działalności twórców ludowych, a jakość wydarzeń kulturalnych nie spełnia oczekiwań mieszkańców. Analiza SWOT wykazała, że pomimo stale poprawiającego się stanu środowiska naturalnego na skutek wprowadzania w życie wielu uregulowań w tej dziedzinie, ciągle istnieje konieczność wsparcia dla operacji w obszarze ochrony środowiska. Jako słabe strony obszaru w tej dziedzinie wskazano przede wszystkim małą ilość inwestycji w OZE, czego nie rekompensują silne strony w postaci silnie rozwiniętej świadomości ekologicznej. Wyeliminowanie tych słabych stron przyczyni się do wzmocnienia konkurencyjności obszaru i powstrzymania spadku liczby turystów odwiedzających obszar, a także zainteresowania kulturą i uczestnictwem w kulturze, a także powstrzymania procesu pogarszania się stanu środowiska naturalnego i niekorzystnych zmian klimatycznych. Wśród szans wskazano przede wszystkim na ciągły rozwój różnych form turystyki oraz wzrost zainteresowania dziedzictwem historycznym, wzrost zainteresowania wprowadzaniem rozwiązań proekologicznych sprzyjających ochronie środowiska, a także możliwość korzystania z zewnętrznych źródeł finansowania projektów. Realizacja LSR ma sprzyjać ograniczeniu zagrożeń, wśród których wymieniano przede wszystkim wzrastającą konkurencję ze strony innych obszarów turystycznych, wysokie koszty inwestycji w OZE, a także ograniczenia natury prawnej i finansowej.

Z racji przeznaczenia minimum 50% budżetu na wdrażanie operacji w ramach LSR związanych z tworzeniem lub utrzymaniem miejsc pracy, szczególną wagę podczas przygotowywania analizy SWOT przywiązano do spraw związanych z obszarem przedsiębiorczości. Jako mocne strony w tym obszarze wskazano przede wszystkim duży potencjał ludzki przejawiający się w wysokim stopniu przedsiębiorczości i wykształcenia, co przekłada się na dużą liczbę funkcjonujących mikro i małych przedsiębiorstw. Jednakże rozwój przedsiębiorczości ograniczany jest przez brak możliwości wprowadzania rozwiązań innowacyjnych, niski poziom współpracy pomiędzy przedsiębiorcami, a także problemami występującymi na rynku pracy, które są związane z nieodpowiednim wykształceniem pracowników. Jako słabą stronę wskazano w analizie SWOT także braki w infrastrukturze publicznej związanej z udogodnieniami dla inwestorów, jak również zbyt silne powiązanie gospodarki obszaru z turystyką, w kontekście jej sezonowości. Wyeliminowanie tych słabych stron przyczyni się do tworzenia lepszych warunków do rozwoju przedsiębiorczości, utrzymania i tworzenia miejsc pracy. Sprzyjać temu będzie także wykorzystanie szans stwarzanych dla obszaru poprzez działania wymuszające wprowadzania rozwiązań innowacyjnych, nowoczesnych technologii oraz rozwiązania prawne w postaci partnerstwa publiczno-prywatnego lub hybrydowego. Najczęściej wymienianymi zagrożeniami dla przedsiębiorczości były ograniczenia prawne i administracyjne, istnienie „szarej strefy” czy nieefektywne kształcenie zawodowe.

Jednym z najważniejszych problemów, z którym musi się zmierzyć LGD „Cieszyńska Kraina” jest przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu związanemu przede wszystkim z problemem bezrobocia, które jest najczęstszą przyczyną spychającą ludzi na margines życia społecznego. Pomimo istnienia pozytywnych elementów związanych z działaniami w tym kierunku, które wymienione są jako silne strony obszaru (duże zaangażowanie społeczności lokalnej, organizacji pozarządowych oraz samorządu, rozbudowana sieć instytucji pomocy społecznej), występują także zjawiska negatywne (niewystarczająca liczba mieszkań socjalnych, wysokie koszty opieki społecznej, braki w infrastrukturze, przestarzałe

programy edukacyjne i aktywizujące). Wyeliminowanie tych słabych stron przyczyni się do skutecznego przeciwdziałania procesom wykluczenia społecznego, co pozytywnie wpłynie na jakość życia mieszkańców obszaru. W działaniach związanych z przeciwdziałaniem wykluczeniom sprzyjać będą LGD ogólne tendencje do włączania osób wykluczonych podejmowane przez instytucje na poziomie ponadlokalnym oraz wzrastająca aktywność organizacji pozarządowych. Działania LGD, przede wszystkim poprzez tworzenie miejsc pracy, będą miały na celu także ograniczanie negatywnego wpływu zagrożeń w postaci niekorzystnych zmian demograficznych, ubożenia społeczeństwa, czy zmniejszania nakładów na opiekę społeczną.

Ważnym wyzwaniem stojącym przed LGD „Cieszyńska Kraina” jest stwarzanie warunków rozwojowych dla mieszkańców obszaru, w tym dla osób z grup defaworyzowanych. Duża aktywność społeczna mieszkańców wymaga wsparcia, z powodu występujących braków w podstawowej infrastrukturze zapewniającej sprawną organizację i funkcjonowanie w obywatelskich formach aktywności społecznych. Aktywność ta jest również hamowana przez postawy społeczne wynikające z bezrobocia czy poziomu wykształcenia. Z tego względu, dla zachowania integralności wspólnoty LGD, konieczne jest podjęcie działań zmierzających do zachowania i podniesienia aktywności mieszkańców poprzez większe zaangażowanie ich w działalność kulturalną, edukacyjną czy sportową. Działania te powinny przynieść pozytywne efekty w sferze społecznej (podtrzymanie tożsamości i przywiązania do obszaru LGD, większa integracja społeczna, zahamowanie migracji) oraz gospodarczej (wykorzystanie oddolnych inicjatyw mieszkańców do poprawy wizerunku tego obszaru i uatrakcyjnienia pobytu turystów).

Dobre warunki dla rozwoju gospodarczego i społecznego, realizacja funkcji rekreacyjno-turystycznych oraz dostarczanie wartościowych i konkurencyjnych produktów i usług, to obszary krytyczne dla wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju kierowanego przez społeczność, a wynikające bezpośrednio z przeprowadzonej analizy SWOT.

Rozdział V Cele i wskaźniki

Na podstawie wyników spotkań konsultacyjnych przeprowadzonych we wszystkich dwunastu gminach z terenu działania LGD „Cieszyńska Kraina”, analizy SWOT oraz diagnozy obszaru określono cele ogólne, cele szczegółowe oraz przedsięwzięcia, które zostaną zawarte w LSR. Punktem odniesienia do ustalania celów ogólnych i szczegółowych oraz przedsięwzięć je realizujących była ocena jakości życia mieszkańców przez pryzmat wykorzystania zasobów obszaru dla jego rozwoju, stanu środowiska naturalnego, warunków prowadzenia działalności gospodarczej, sytuacji na rynku pracy, a także zagrożeń wykluczeniem społecznym na obszarze LSR. Ocena ta umożliwiła dokonanie hierarchizacji czynników szczegółowo zidentyfikowanych w analizie SWOT, co w konsekwencji umożliwiło sformułowanie celów najbardziej pożądanym do realizacji.

Cele strategiczne obejmują następujące obszary:

- wzmocnienie konkurencyjności obszaru;
- tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości, utrzymania i tworzenia miejsc pracy;
- wzmacnianie kapitału społecznego na obszarze LSR.

Poniższa tabela przedstawia cele ogólne LSR, przypisane im cele szczegółowe, jak również przedsięwzięcia, które realizują te cele oraz wskaźniki obrazujące poziom realizacji. Cele zostały sformułowane w oparciu o konsultacje społeczne, przeprowadzoną diagnozę oraz analizę SWOT.

Tabela 22.

1.0	CEL OGÓLNY	Wzmocnienie konkurencyjności obszaru LSR						
1.1	CELE SZCZEGÓLOWE	Wykorzystanie potencjału dla rozwoju oraz promocji obszaru LSR						
1.2		Poprawa jakości infrastruktury oraz rozszerzenie oferty kulturalnej						
1.3		Rozwój infrastruktury turystycznej						
1.4		Poprawa dostępności do infrastruktury rekreacyjnej i sportowej						
1.5		Rozwój OZE						
		Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego	Jednostka miary	Stan początkowy 2014*	Plan 2023	Źródło danych/sposób pomiaru		
W1.0	Wzrost średniego dochodu gmin z obszaru LSR na 1 mieszkańca		PLN	3 215,50	+5 % (160,77 PLN)	GUS/dane statystyczne		
		Wskaźniki rezultatu dla celów szczegółowych	Jednostka miary	Stan początkowy 2014*	Plan 2023	Źródło danych/sposób pomiaru		
w1.1	Wzrost liczby turystów odwiedzających obszar		osoba	2 252 463	+10% (225 246)	GUS/dane statystyczne, LGD/badania własne, beneficjenci/sprawozdania		
w1.2	Liczba osób korzystających z infrastruktury i oferty kulturalnej		osoba	0	5000	LGD/badania własne, beneficjenci/sprawozdania		
w1.3	Liczba osób korzystających z infrastruktury turystycznej		osoba	0	1000	LGD/badania własne, beneficjenci/sprawozdania		
w1.4	Liczba osób korzystających z infrastruktury rekreacyjnej i sportowej		osoba	0	1000	LGD/badania własne, beneficjenci/sprawozdania		
w1.5	Liczba osób, które ukończyły szkolenia i uzyskały certyfikat		osoba	0	120	LGD/badania własne, beneficjenci/sprawozdania		
Przedsięwzięcie		Grupy docelowe	Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, projekt współpracy, aktywizacja itp.)	Wskaźniki produktu				
				nazwa	Jednostka miary	wartość		Źródło danych/sposób pomiaru
		Początkowa 2016	Końcowa 2023					
1.1.1	Tworzenie nowych szlaków turystycznych i tematycznych oraz modernizacja istniejących	turyści, mieszkańcy	konkurs	Liczba utworzonych lub zmodernizowanych szlaków turystycznych i tematycznych	sztuka	0	2	LGD/badania własne, beneficjenci/sprawozdania
1.1.2	Tworzenie lub rozwój elementów promocji obszaru	turyści, przedsiębiorcy	konkurs, projekt grantowy	Liczba utworzonych lub udoskonalonych elementów promocji obszaru	sztuka	0	50	LGD/badania własne, beneficjenci/sprawozdania
1.2.1	Organizacja imprez kulturalnych, także o charakterze ponadregionalnym	turyści, mieszkańcy	Konkurs, projekt współpracy	Liczba zorganizowanych imprez kulturalnych, także o charakterze ponadregionalnym	sztuka	0	35	LGD/badania własne, beneficjenci/sprawozdania

1.2.2	Organizacja imprez kulturalnych, w tym także niezwiązanych z lokalną kulturą i tradycją oraz imprez skierowanych do różnych grup wiekowych	turyści, mieszkańcy	konkurs	Liczba zorganizowanych imprez kulturalnych, w tym także niezwiązanych z lokalną kulturą i tradycją oraz imprez skierowanych do różnych grup wiekowych	sztuka	0	15	LGD/badania własne, beneficjenci/sprawozdania
1.2.3	Wyposażenie obiektów infrastruktury społeczno-kulturalnej	turyści, mieszkańcy	konkurs	Liczba operacji obejmujących wyposażenie podmiotów działających w sferze społeczno-kulturalnej	sztuka	0	20	LGD/badania własne, beneficjenci/sprawozdania
1.3.1	Budowa lub modernizacja oraz zakup wyposażenia obiektów turystycznych	turyści, przedsiębiorcy	konkurs	Liczba wybudowanych, zmodernizowanych lub wyposażonych obiektów turystycznych	sztuka	0	20	LGD/badania własne, beneficjenci/sprawozdania
1.3.2	Wdrażanie innowacyjnych rozwiązań w obszarze turystyki	turyści, przedsiębiorcy	konkurs	Liczba wdrożonych innowacyjnych rozwiązań w obszarze turystyki	sztuka	0	5	LGD/badania własne, beneficjenci/sprawozdania
1.3.3	Podnoszenie jakości zarządzania obiektami turystycznymi	turyści, przedsiębiorcy	konkurs	Liczba szkoleń z zakresu zarządzania obiektami turystycznymi	sztuka	0	2	LGD/badania własne, beneficjenci/sprawozdania
1.4.1	Budowa lub modernizacja oraz zakup wyposażenia obiektów rekreacyjnych	mieszkańcy, turyści, przedsiębiorcy	konkurs	Liczba wybudowanych, zmodernizowanych lub wyposażonych obiektów rekreacyjnych	sztuka	0	5	LGD/badania własne, beneficjenci/sprawozdania
1.4.2	Budowa lub modernizacja oraz zakup wyposażenia obiektów sportowych, w szczególności przy placówkach edukacyjnych	mieszkańcy, przedsiębiorcy	konkurs	Liczba wybudowanych, zmodernizowanych lub wyposażonych obiektów sportowych	sztuka	0	5	LGD/badania własne, beneficjenci/sprawozdania
1.5.1	Organizacja wydarzeń, w tym szkoleń z zakresu zachowań proekologicznych i OZE	mieszkańcy, przedsiębiorcy	konkurs	Liczba wydarzeń z zakresu zachowań proekologicznych i OZE	sztuka	0	12	LGD/badania własne, beneficjenci/sprawozdania
1.5.2	Tworzenie i rozwój elementów infrastruktury OZE	mieszkańcy, turyści, przedsiębiorcy	konkurs	Liczba utworzonych i udoskonalonych elementów infrastruktury OZE	sztuka	0	5	LGD/badania własne, beneficjenci/sprawozdania
SUMA		beneficjenci, mieszkańcy, turyści, przedsiębiorcy	konkurs, projekt grantowy, projekt współpracy					

*- aktualne dane na grudzień 2015r.

Tabela 23.

2.0	CEL OGÓLNY	Tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości, utrzymania i tworzenia miejsc pracy						
2.1	CELE SZCZEGÓLOWE	Tworzenie lub utrzymanie istniejących miejsc pracy na obszarze LSR						
2.2		Wsparcie działań na rzecz podniesienia poziomu innowacyjności przedsiębiorstw niezwiązanych z turystyką						
2.3		Rozwój nowoczesnych form wsparcia instytucji rynku pracy dla osób poszukujących pracy						
		Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego	Jednostka miary	Stan początkowy 2014*	Plan 2023	Źródło danych/sposób pomiaru		
W2.0	Wzrost dochodów gmin z tytułu dochodów z PIT		%	97 640 479,00	+5% (4 882 024 PLN)	GUS/dane statystyczne		
		Wskaźniki rezultatu dla celów szczegółowych	Jednostka miary	Stan początkowy 2016	Plan 2023	Źródło danych/sposób pomiaru		
W2.1	Liczba utworzonych lub utrzymanych miejsc pracy		sztuka	0	40	LGD/badania własne, beneficjenci/sprawozdania		
W2.2	Liczba przedsiębiorstw niezwiązanych z turystyką, w których zastosowano rozwiązania innowacyjne		sztuka	0	10	LGD/badania własne, beneficjenci/sprawozdania		
W2.3	Liczba osób, które skorzystały z form wsparcia i otrzymały certyfikat		osoba	0	100	LGD/badania własne, beneficjenci/sprawozdania		
Przedsięwzięcie		Grupy docelowe	Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, projekt współpracy, aktywizacja itp.)	Wskaźniki produktu				
				nazwa	Jednostka miary	wartość		Źródło danych/sposób pomiaru
		Początkowa 2016	Końcowa 2023					
2.1.1	Rozwój działalności gospodarczej, tworzenie nowych lub utrzymanie obecnych miejsc pracy	turyści, mieszkańcy, grupy defaworyzowane, JST, NGO, przedsiębiorcy	konkurs	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego lub utrzymaniu istniejącego przedsiębiorstwa	sztuka	0	20	LGD/badania własne, beneficjenci/sprawozdania
2.1.2	Rozwój przedsiębiorstw działających w obszarze turystyki	turyści, mieszkańcy, grupy defaworyzowane, JST, NGO, przedsiębiorcy	konkurs	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego lub utrzymaniu istniejącego przedsiębiorstwa w obszarze turystyki	sztuka	0	20	LGD/badania własne, beneficjenci/sprawozdania
2.1.3	Tworzenie inkubatorów przetwórstwa lokalnego	producenci rolni, mieszkańcy, podmioty ekonomii społecznej, przedsiębiorcy	konkurs	Liczba utworzonych centrów przetwórstwa lokalnego	sztuka	0	1	LGD/badania własne, beneficjenci/sprawozdania
2.1.4	Wsparcie doradcze, szkoleniowe dla działających firm oraz osób zamierzających rozpocząć działalność	mieszkańcy, grupy defaworyzowane, przedsiębiorcy	konkurs	Liczba szkoleń i udzielonego doradztwa dla działających firm oraz osób zamierzających rozpocząć	sztuka	0	10	LGD/badania własne, beneficjenci/sprawozdania

	gospodarczą			działalność gospodarczą				
2.2.1	Wdrażanie innowacyjnych rozwiązań w firmach niezwiązanych z turystyką	mieszkańcy, przedsiębiorcy	konkurs	Liczba innowacyjnych rozwiązań w firmach niezwiązanych z turystyką	sztuka	0	10	LGD/badania własne, beneficjenci/sprawozdania
2.3.1	Projekty doradcze i szkoleniowe dla osób poszukujących pracy	mieszkańcy, grupy defaworyzowane	konkurs	Liczba projektów doradczych i szkoleniowych dla osób poszukujących pracy	sztuka	0	10	LGD/badania własne, beneficjenci/sprawozdania
SUMA		beneficjenci, turyści, mieszkańcy, grupy defaworyzowane, JST, NGO, producenci rolni	konkurs					

*- aktualne dane na grudzień 2015r.

Tabela 24.

3.0	CEL OGÓLNY	Wzmacnianie kapitału społecznego na obszarze LSR						
3.1	CELE SZCZEGÓŁOWE	Przeciwdziałanie różnym formom wykluczenia na obszarze LSR						
3.2		Poprawa stanu infrastruktury drogowej w zakresie włączenia społecznego						
		<i>Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego</i>	<i>Jednostka miary</i>	<i>Stan początkowy 2014*</i>	<i>Plan 2023</i>	<i>Źródło danych / sposób pomiaru</i>		
W3.0		Spadek liczby osób bezrobotnych	osoba	5 432	-1% (-54)	GUS/dane statystyczne		
		<i>Wskaźniki rezultatu dla celów szczegółowych</i>	<i>Jednostka miary</i>	<i>Stan początkowy 2016</i>	<i>Plan 2023</i>	<i>Źródło danych / sposób pomiaru</i>		
W3.1		Liczba osób z różnych grup społecznych, które podniosły swoje kompetencje uzyskując certyfikat	osoba	0	120	LGD/badania własne, beneficjenci/sprawozdania		
W3.2		Liczba osób korzystających z nowej lub zmodernizowanej infrastruktury drogowej w zakresie włączenia społecznego	osoba	0	10000	LGD/badania własne, beneficjenci/sprawozdania		
	Przedsięwzięcie	Grupy docelowe	Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, projekt współpracy, aktywizacja itp.)	Wskaźniki produktu				
				nazwa	Jednostka miary	wartość		Źródło danych / sposób pomiaru
	Początkowa 2016	Końcowa 2023						
3.1.1	Projekty służące przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu, w tym poprzez podnoszenie kompetencji	mieszkańcy, grupy defaworyzowane, NGO, grupy nieformalne, przedsiębiorcy	konkurs, projekt grantowy, projekt współpracy	Liczba projektów służących przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu, w tym poprzez podnoszenie kompetencji	sztuka	0	18	LGD/badania własne, beneficjenci/sprawozdania
3.2.1.	Budowa lub przebudowa publicznych dróg gminnych lub powiatowych	mieszkańcy, grupy defaworyzowane, NGO, grupy nieformalne, przedsiębiorcy	konkurs	Liczba kilometrów wybudowanych lub przebudowanych dróg	kilometr	0	5	LGD/badania własne, beneficjenci/sprawozdania

SUMA	mieszkańcy, grupy defaworyzowane, NGO, grupy nieformalne, przedsiębiorcy	konkurs, projekt grantowy, projekt współpracy	
------	--	---	--

*- aktualne dane na grudzień 2015r.

Cel ogólny 1.0: „Wzmocnienie konkurencyjności obszaru LSR”

Analiza SWOT oraz wyniki przeprowadzonych spotkań konsultacyjnych wskazują na wiele problemów związanych z wykorzystaniem zasobów wewnętrznych obszaru dla jego rozwoju. Problemy te dotyczą przede wszystkim niedoinwestowanej infrastruktury społeczno-kulturalnej, turystycznej, rekreacyjnej i sportowej, w której daje się odczuć brak rozwiązań innowacyjnych, jak również niski poziom zarządzania tego typu obiektami. Problemem obszaru jest także niski poziom oferty kulturalnej, która jest mało zróżnicowana. Brak przemyślanych strategii promocji nie pozwala w sposób efektywny wykorzystać turystycznych atutów obszaru. Dodatkowo widać wyraźnie braki w infrastrukturze odnawialnych źródeł energii. Skutkiem powyższych niedostatków jest dający się odczuć spadek liczby turystów odwiedzających obszar LSR, dlatego konieczne staje się podjęcie działań mających na celu wzmocnienie konkurencyjności obszaru w celu przeciwdziałania tym negatywnym zjawiskom.

Cel ogólny 2.0: „Tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości, utrzymania i tworzenia miejsc pracy”

Oceniając jakość życia na obszarze LSR poprzez pryzmat szeroko rozumianej przedsiębiorczości oraz sytuacji na rynku pracy uczestnicy spotkań konsultacyjnych wskazywali na dający się odczuć spadek liczby miejsc pracy. Jako powód braku miejsc pracy wskazywano sezonowy charakter pracy w turystyce, brak miejsc pracy dla osób zakwalifikowanych do grup defaworyzowanych, niski stopień współpracy producentów i małą liczbę targowisk, a także brak pomocy doradczej i szkoleniowej dla działających firm, osób zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą oraz poszukujących pracy. Jedną z przyczyn niedoborów z zakresie miejsc pracy jest również niski stopień innowacyjności działających przedsiębiorstw, co skutkuje zmniejszaniem się ich konkurencyjności, a w konsekwencji zmniejszaniem zatrudnienia. W ramach wdrażania LSR możliwe będą działania, zarówno inwestycyjne, jak i szkoleniowo-doradcze, zmierzające do tworzenia odpowiednich warunków do rozwoju przedsiębiorczości, utrzymania i tworzenia miejsc pracy.

Cel ogólny 3.0: „Wzmacnianie kapitału społecznego na obszarze LSR”

Jednym z największych bogactw obszaru LSR jest istniejący kapitał społeczny, przejawiający się między innymi dużą aktywnością mieszkańców skupionych w różnych formalnych i nieformalnych grupach i organizacjach. Jednakże analiza SWOT wykazała, że coraz większym problemem jest rozszerzanie się obszarów wykluczenia społecznego, którego powodem jest przede wszystkim bezrobocie, a także niepełnosprawność, podeszły wiek, uzależnienia. Zagrożenie wykluczeniem spowodowane jest także problemami komunikacyjnymi, infrastrukturalnymi i społecznymi. Ażeby przeciwdziałać wzrostowi liczby różnych osób wykluczonych społecznie, konieczne jest podjęcie w LSR działań zmierzających do wzmacniania kapitału społecznego na obszarze LSR poprzez podejmowanie inicjatyw na rzecz przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu, w tym także poprzez podnoszenie kompetencji. W działaniach tych skutecznie brać będą mogły udział zarówno gminy, jak i organizacje pozarządowe. Dodatkowo wykluczeniu społecznemu można przeciwdziałać poprzez inwestycje w infrastrukturę drogową związaną z włączeniem społecznym.

Tabela 25.

Zidentyfikowane problemy/wyzwania społeczno-ekonomiczne	Cel ogólny	Cele szczegółowe	Planowane przedsięwzięcia	Produkty	Rezultaty	Oddziaływanie	Czynniki zewnętrzne mające wpływ na realizację działań i osiągnięcie wskaźników
Brak wykorzystania potencjału dla rozwoju oraz promocji obszaru LSR	Wzmocnienie konkurencyjności obszaru LSR	Wykorzystanie potencjału dla rozwoju oraz promocji obszaru LSR	Tworzenie nowych szlaków turystycznych i tematycznych oraz modernizacja istniejących	Liczba utworzonych lub zmodernizowanych szlaków turystycznych i tematycznych	Wzrost liczby turystów odwiedzających obszar	Średni dochód gmin z obszaru LSR na 1 mieszkańca	Konkurencja ze strony sąsiednich obszarów (zwłaszcza w obszarze turystyki)
			Tworzenie lub rozwój elementów promocji obszaru	Liczba utworzonych lub udoskonalonych elementów promocji obszaru			
Niska jakość infrastruktury społeczno-kulturalnej oraz oferty kulturalnej niespełniającej oczekiwań społeczności lokalnej		Poprawa jakości infrastruktury oraz rozszerzenie oferty kulturalnej	Organizacja imprez kulturalnych, także o charakterze ponadregionalnym	Liczba zorganizowanych imprez kulturalnych, także o charakterze ponadregionalnym	Liczba osób korzystających z infrastruktury i oferty kulturalnej		
			Organizacja imprez kulturalnych, w tym także niezwiązanych z lokalną kulturą i tradycją oraz imprez skierowanych do różnych grup wiekowych	Liczba zorganizowanych imprez kulturalnych, w tym także niezwiązanych z lokalną kulturą i tradycją oraz imprez skierowanych do różnych grup wiekowych			
			Wyposażenia obiektów infrastruktury społeczno-kulturalnej	Liczba operacji obejmujących wyposażenie podmiotów działających w sferze społeczno-kulturalnej			
Infrastruktura turystyczna niedostosowana do zmieniających się trendów		Rozwój infrastruktury turystycznej	Budowa lub modernizacja oraz zakup wyposażenia obiektów turystycznych	Liczba nowych, zmodernizowanych lub wyposażonych obiektów infrastruktury turystycznej	Liczba osób korzystających z infrastruktury turystycznej		
			Wdrażanie innowacyjnych rozwiązań w obszarze turystyki	Liczba operacji ukierunkowanych na innowacje w obszarze turystyki			

Ograniczona dostępność do infrastruktury rekreacyjnej i sportowej		Poprawa dostępności do infrastruktury rekreacyjnej i sportowej	Podnoszenie jakości zarządzania obiektami turystycznymi	Liczba szkoleń z zakresu zarządzania obiektami turystycznymi	Liczba osób korzystających z infrastruktury rekreacyjnej i sportowej	
			Budowa lub modernizacja oraz zakup wyposażenia obiektów rekreacyjnych	Liczba nowych, zmodernizowanych lub wyposażonych obiektów infrastruktury rekreacyjnej		
Niewystarczające wsparcie dla rozwoju OZE		Rozwój OZE	Budowa lub modernizacja oraz zakup wyposażenia obiektów sportowych, w szczególności przy placówkach edukacyjnych	Liczba wybudowanych, zmodernizowanych lub wyposażonych obiektów sportowych	Liczba osób, które ukończyły szkolenia i uzyskały certyfikat	Podnoszenie świadomości ekologicznej w sferze zagrożeń, jakie niosą działania ingerujące w środowisko
			Organizacja wydarzeń, w tym szkoleń z zakresu zachowań proekologicznych i OZE	Liczba wydarzeń z zakresu zachowań proekologicznych i OZE		
Niewystarczająca liczba miejsc pracy	Tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości, utrzymania i tworzenia miejsc pracy	Tworzenie lub utrzymanie istniejących miejsc pracy na obszarze LSR	Tworzenie i rozwój elementów infrastruktury OZE	Liczba utworzonych i udoskonalonych elementów infrastruktury OZE	Liczba utworzonych miejsc pracy	Wzrost dochodów gmin z tytułu dochodów z PIT
			Rozwój działalności gospodarczej, tworzenie nowych lub utrzymanie obecnych miejsc pracy	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego lub utrzymaniu istniejącego przedsiębiorstwa		
			Rozwój przedsiębiorstw działających w obszarze turystyki	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego lub utrzymaniu istniejącego przedsiębiorstwa w obszarze turystyki		
			Tworzenie inkubatorów przetwórstwa lokalnego	Liczba utworzonych centrów przetwórstwa lokalnego		
			Wsparcie doradcze, szkoleniowe dla działających firm oraz	Liczba szkoleń i udzielonego doradztwa dla działających firm oraz		Rozwój postaw przedsiębiorczych, wspieranie i promocja przedsiębiorczości

			osób zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą	osób zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą			
Niski poziom innowacyjności przedsiębiorstw		Wsparcie działań na rzecz podniesienia poziomu innowacyjności przedsiębiorstw niezwiązanych z turystyką	Wdrażanie innowacyjnych rozwiązań w firmach niezwiązanych z turystyką	Liczba operacji ukierunkowanych na innowacje w firmach niezwiązanych z turystyką	Liczba przedsiębiorstw niezwiązanych z turystyką, w których zastosowano rozwiązania innowacyjne		Spadek konkurencyjności firm – niski poziom innowacyjności
Słabe wsparcie instytucji rynku pracy dla osób poszukujących pracy		Rozwój nowoczesnych form wsparcia instytucji rynku pracy dla osób poszukujących pracy	Projekty doradcze i szkoleniowe dla osób poszukujących pracy	Liczba projektów doradczych i szkoleniowych dla osób poszukujących pracy	Liczba osób, które skorzystały z form wsparcia i otrzymały certyfikat		Postępujący wzrost bezrobocia, zwiększanie się udziału bezrobotnej młodzieży w ogólnej liczbie osób pozbawionych pracy; zwiększanie się liczby osób długotrwale bezrobotnych, „dziedziczenie” bezrobocia
Poszerzanie się obszarów wykluczenia	Wzmacnianie kapitału społecznego na obszarze LSR	Przeciwdziałanie różnym formom wykluczenia na obszarze LSR	Projekty służące przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu, w tym poprzez podniesienie kompetencji	Liczba projektów służących przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu, w tym poprzez podniesienie kompetencji	Liczba osób przeszkolonych w tym liczba osób z grup defaworyzowanych objętych ww. wsparciem, które podniosły swoje kompetencje uzyskując certyfikat	Spadek liczby osób bezrobotnych	Brak systemowych rozwiązań, np. dostosowania działań odnoszących się do negatywnych zjawisk społecznych (starzenie się społeczeństwa, bezdomność, bezrobocie)
Braki w infrastrukturze drogowej sprzyjającej mobilności pracowników		Poprawa stanu infrastruktury drogowej w zakresie włączenia społecznego	Budowa lub przebudowa publicznych dróg gminnych lub powiatowych	Liczba kilometrów wybudowanych lub przebudowanych dróg	Liczba osób korzystających z nowej lub zmodernizowanej infrastruktury drogowej w zakresie włączenia społecznego		

Źródło: opracowanie własne

Cele Lokalnej Strategii Rozwoju odnoszą się do zagadnień i problemów specyficznych dla obszaru LGD. W założeniu są one zgodne z celami Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 tj.: poprawą konkurencyjności rolnictwa, zrównoważonym zarządzaniem zasobami naturalnymi i działaniami w dziedzinie klimatu oraz zrównoważonym rozwojem terytorialnym obszarów wiejskich. Cele LSR są także zgodne z celami przekrojowymi, które realizuje PROW 2014-2020, a więc innowacyjnością (w zakresie wdrażania innowacyjnych rozwiązań w obszarze turystyki oraz w firmach niezwiązanych z turystyką), ochroną środowiska oraz łagodzeniem zmiany klimatu i przystosowaniem się do niej, poprzez tworzenie i rozwój elementów infrastruktury OZE oraz organizację wydarzeń, w tym szkoleń z zakresu zachowań proekologicznych i OZE. Realizacja LSR pozwoli także na realizację celu szczegółowego 6B „Wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich” w ramach priorytetu 6 „Wspieranie włączenia społecznego, ograniczenia ubóstwa i rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich”.

Cele określone w Lokalnej Strategii Rozwoju LGD „Cieszyńska Kraina” będą w całości finansowane ze środków EFRROW w ramach PROW 2014-2020.

W ramach RLKS realizowanych będzie szereg przedsięwzięć ukierunkowanych na rozwiązywanie problemów zdiagnozowanych na poziomie konsultacji społecznych i zapisanych w analizie SWOT. Działania te skierowane będą do wszystkich grup docelowych, o których jest mowa w LSR i ukierunkowane będą na: wzmacnianie konkurencyjności obszaru zwłaszcza poprzez rozwój infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, sportowej i kulturalnej, poprawę stanu środowiska naturalnego dzięki rozszerzeniu funkcjonowania odnawialnych źródeł energii, rozwój przedsiębiorczości oraz tworzenie nowych i utrzymanie istniejących miejsc pracy poprzez finansowe, szkoleniowe i doradcze wsparcie podmiotów gospodarczych, umożliwienie tworzenia inkubatorów przetwórstwa produktów lokalnych i wprowadzania innowacyjnych rozwiązań w przedsiębiorstwach, a także różnorakie formy wsparcia dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Z racji bardzo ścisłego powiązania wymienionych w LSR przedsięwzięć z wynikami diagnozy obszaru oraz wniosków ze spotkań konsultacyjnych zdecydowana większość działań będzie realizowana w formie konkursów - operacje będą realizowane indywidualnie w ramach wniosków składanych przez beneficjentów innych niż LGD i wybieranych przez organ decyzyjny LGD, a następnie przedkładanych do weryfikacji do SW. Jedynie w przypadku działań z zakresu przedsięwzięć promocyjnych w obszarze turystyki oraz integracji społecznej zdecydowano się na zastosowanie trybu projektów grantowych. W ten sposób stworzono możliwość realizowania operacji pożądaných z punktu widzenia osób i podmiotów najbardziej zainteresowanych, najlepiej znających specyfikę problemów, a często pozbawionych szans na otrzymanie dofinansowania ze względu na nieformalny charakter działalności lub brak środków własnych.

Pomiar postępów w realizacji LSR, zarówno w odniesieniu do przedsięwzięć i celów szczegółowych, jak i celów ogólnych strategii dokonywać się będzie przy pomocy zawartych w niej wskaźników. Przy wyborze wskaźników oddziaływania, rezultatu i produktu kierowano się zasadami tworzenia tego rodzaju mierników, ze szczególnym uwzględnieniem kontekstu adekwatności do celów i przedsięwzięć. Dlatego też zdecydowano się na zastosowanie wskaźników produktu, które nie ograniczają się do pomiaru liczby zrealizowanych operacji, ale nastawione są na pomiar konkretnych produktów, powstałych w wyniku realizacji operacji. W przypadku wskaźników rezultatu w większości przypadków, ze względu na specyfikę celów (operacje inwestycyjne, szkoleniowe), zdecydowano się na wskaźniki o charakterze statycznym, ponieważ wskaźniki takie dają wprost informację na temat postępów w realizacji celu szczegółowego. Wskaźnik rezultatu o charakterze dynamicznym, który obrazuje zmianę w stosunku do stanu początkowego zastosowano tylko w przypadku badania postępu w realizacji celu związanego z wykorzystaniem potencjału turystycznego i promocji obszaru, ponieważ wzrost liczby turystów odwiedzających obszar LSR jest najbardziej miarodajnym wskaźnikiem oddającym zasadność realizacji tego typu operacji. Ustalając wskaźniki oddziaływania skoncentrowano się na poprawie czynników makroekonomicznych na poziomie obszaru LSR i wchodzących w skład LGD 12 gmin, przy założeniu, że na wynik będą oddziaływać nie tylko operacje realizowane w ramach LSR, ale w dużej mierze także inne zmiany ekonomiczne i społeczne zachodzące w kraju.

Wśród wskaźników umieszczonych w LSR należy wyróżnić wskaźniki kluczowe, których wyodrębnienie pozwoli nadawać priorytety w realizacji LSR. Są to następujące wskaźniki:

- w obszarze wzmocnienia konkurencyjności obszaru:
  - wskaźnik oddziaływania: średni dochód gmin z obszaru LSR na 1 mieszkańca;
  - wskaźnik rezultatu: wzrost liczby turystów odwiedzających obszar;
  - wskaźnik produktu: liczba utworzonych lub zmodernizowanych szlaków turystycznych i tematycznych, liczba utworzonych lub udoskonalonych elementów promocji obszaru, liczba nowych, zmodernizowanych lub wyposażonych obiektów infrastruktury turystycznej oraz liczba wdrożonych innowacyjnych rozwiązań w obszarze turystyki;
- w obszarze tworzenia warunków do rozwoju przedsiębiorczości, utrzymania i tworzenia miejsc pracy:
  - wskaźnik oddziaływania: wzrost dochodów gmin z tytułu dochodów z PIT;
  - wskaźnik rezultatu: liczba utworzonych lub utrzymanych miejsc pracy;
  - wskaźnik produktu: liczba operacji polegających na utworzeniu nowego lub utrzymaniu istniejącego przedsiębiorstwa, liczba operacji polegających na utworzeniu nowego lub utrzymaniu istniejącego przedsiębiorstwa w obszarze turystyki, liczba utworzonych centrów przetwórstwa lokalnego;

- w obszarze wzmocnienia kapitału społecznego na obszarze LSR:
  - wskaźnik oddziaływania: spadek liczby osób bezrobotnych;
  - wskaźnik rezultatu: liczba osób z różnych grup społecznych, które podniosły swoje kompetencje uzyskując certyfikat;
  - wskaźnik produktu: liczba projektów służących przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu, w tym poprzez podnoszenie kompetencji.

W LSR umieszczono w analizie wskaźnikowej obowiązkowe wskaźniki monitorowane na poziomie PROW 2014-2020. Posłuży to ich wykorzystaniu do porównywania lub agregacji danych na poziomie Programu w ramach podobnych operacji/przedsięwzięć realizowanych w ramach poszczególnych LSR. Do wskaźników tych należą:

- liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa;
- liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa;
- liczba szkoleń;
- liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej;
- liczba operacji obejmujących wyposażenie podmiotów działających w sferze społeczno-kulturalnej;
- liczba centrów przetwórstwa lokalnego;
- liczba operacji ukierunkowanych na innowacje;
- liczba utworzonych miejsc pracy (ogółem);
- liczba osób przeszkolonych w tym liczba osób z grup defaworyzowanych objętych ww. wsparciem;
- wzrost liczby osób korzystających z obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej.

Pomiar postępów w realizacji LSR odbywać się będzie na podstawie danych pozyskiwanych z różnych źródeł:

- dane statystyczne z GUS, PUP;
- dokumentacja oraz badania własne LGD;
- dokumentacja oraz sprawozdania beneficjentów z realizacji operacji.

Pomiar, w przypadku wskaźników produktu i rezultatu, będzie prowadzony systematycznie, w okresach rocznych, przy czym uaktualnienie danych będzie następować zawsze na dzień 31.12 danego roku kalendarzowego. W odniesieniu do planu działania wskaźniki będą wyliczane na koniec okresów 3-letnich, tzn. za lata 2016-2018, 2019-2021 oraz 2022-2023. W przypadku wskaźników produktu, rezultatu i oddziaływania ich wartość obliczana będzie jako różnica pomiędzy wartością wskaźnika na koniec wskazanego okresu, a jego wartością początkową. Ze względu na charakter większości wskaźników stan początkowy ustalono na poziomie „0” ze względu na brak możliwości odniesienia do sytuacji zastanej lub zastosowania wskaźnika o charakterze statycznym. Tam, gdzie wartość początkowa jest możliwa do określenia na poziomie innym niż „0”, wykorzystano dostępne dane statystyczne. Stan docelowy wskaźników określono na podstawie doświadczeń z realizacji LSR w latach 2009-2015, wielkości budżetu na poszczególne cele i przedsięwzięcia oraz innych składowych, takich jak zakres działania, obszar realizacji, czas trwania operacji czy sposób realizacji.

Rozdział VI Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru

1. Ogólna charakterystyka przyjętych rozwiązań formalno-instytucjonalnych

W celu zapewnienia przejrzystej, niedyskryminującej procedury wyboru operacji na każdym etapie opracowywania procedury została ona skonsultowana z Grupą Roboczą powołaną do opracowania LSR. Wstępne założenia procedury oceny operacji zostały zgłoszone podczas spotkań z mieszkańcami w każdej z gmin członkowskich LGD. Pracownicy biura opisali zgłoszone postulaty i propozycje rozwiązań w spójną całość zgodnie z przepisami prawa. Procedury powstały w celu efektywnego wykorzystania środków finansowanych przeznaczonych na teren LGD i pobudzenia lokalnej gospodarki. Założeniem wprowadzonych kryteriów było ich bezpośrednie powiązanie z wynikami diagnozy społecznej terenu działania LGD.

Efektywne wdrażanie procedur jest warunkiem koniecznym dla pełnej i sprawnej realizacji podejścia RLKS. Założeniem wprowadzonych procedur jest możliwość wyboru operacji, których realizacja przekłada się bezpośrednio na poziom osiągnięcia zawartych w strategii celów i wskaźników, a co za tym idzie na realizację samej LSR oraz niedyskryminującego, przejrzystego i pozwalającego uniknąć ryzyka wystąpienia konfliktu interesu procesu decyzyjnego.

Zasady i regulaminy określające parytet w poszczególnych głosowaniach, przejrzysty podział zadań i zakres odpowiedzialności organów LGD, zapewnienie w naborze tych samych kryteriów wyboru, organizację naborów, sposoby zgodności operacji z LSR i wyboru operacji do dofinansowania, ustalenie kwot wsparcia, zasady ustalenia kworum i systemu głosowania, sposób postępowania w celu zapobieżenia podwójnemu finansowaniu operacji, tryb odwołania wnioskodawców od rozstrzygnięć Rady, znajdują się w dalszej dokumentacji.

2. Ustanawianie i zmiana kryteriów wyboru

Pierwotna wersja lokalnych kryteriów wyboru operacji została opracowana podczas posiedzenia Grupy Roboczej ds. opracowania LSR w dniu 12.10.2015r., a ostateczny kształt kryteriów został zaakceptowany przez Walne Zebranie Członków LGD (dostępne na stronie internetowej cieszynskakraina.pl). Lokalne kryteria wyboru zostały opracowane w oparciu o prowadzone konsultacje ze społecznością lokalną.

Aby operacja mogła zostać wybrana do dofinansowania przez Radę LGD oprócz spełniania opisanego wyżej warunku zgodności z LSR musi spełnić również warunek uzyskania minimalnej liczby punktów przy ocenie wg lokalnych kryteriów oceny operacji, która odzwierciedla 60% maksymalnej liczby punktów. Przy określaniu ilości i zakresu poszczególnych kryteriów zaproponowano utworzenie jednego wspólnego zestawu kryteriów, z których 7 odnosi się do wszystkich operacji poddanych ocenie. Ostatnie ósme kryterium zostało podzielone wg zakresu wskazanego w art. 2 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego PROW na lata 2014-2020 (Dz. U. poz. 1570). Konstrukcja taka umożliwia skoncentrowanie się przy wyborze na działaniach, które w największym stopniu pozwolą osiągnąć założone w strategii cele, poprzez preferowanie tych operacji, które w najwyższym stopniu spełniają określone w strategii oraz w innych dokumentach programowych wskaźniki produktu i rezultatu.

Lokalne kryteria wyboru, podobnie jak sama LSR, będą ewoluowały w czasie, co może powodować konieczność ich zmiany lub pewnej modyfikacji w kontekście zmieniających się uwarunkowań i potrzeb.

Procedura zmiany lokalnych kryteriów została sformułowana już na etapie opracowania LSR, również w ramach konsultacji ze społecznością lokalną, stwarzając gwarancję ewentualnego uruchomienia w przyszłości swobodnego mechanizmu naprawczego w sytuacji, gdyby np. zaproponowane początkowo zestawy kryteriów selekcji nie przynosiły oczekiwanych rezultatów lub wręcz w niekorzystny sposób realizowały politykę wsparcia LGD zapisaną w LSR. Zmiany te zostały przewidziane w statucie LGD w § 22 ust. 1 pkt. 4, który powierza tę kompetencję Walnemu Zebraniu Członków, dając jednocześnie Radzie LGD prawo wnioskowania o zmianę tych kryteriów w § 29 ust. 2 pkt. 1.

Wniosek wraz z pisemnym uzasadnieniem będzie rozpatrzony na najbliższym Walnym Zebraniu Członków. W przypadku zmiany lokalnych kryteriów wyboru będą one obowiązywać wyłącznie dla konkursów ogłoszonych po dniu zatwierdzenia zmian.

3. *Innowacyjność w kryteriach wyboru*

Poziom innowacyjności jest jednym z kryteriów wyboru operacji do dofinansowania. Podczas konsultacji z Grupą Roboczą uzgodniono następującą definicję innowacyjności:

Definicja: Za innowacyjną uważa się operację, która posiada charakter nowatorski, niestandardowy, eksperymentalny, w nietypowy sposób podchodząca do lokalnych zasobów, tradycji, w nietypowy i niestandardowy sposób wykorzystująca unikalne zasoby obszaru, promująca lokalne zasoby, przyczyniająca się do pozytywnych zmian na obszarze LSR.

W procesie oceny operacji innowacyjność zostanie oceniona w następujący sposób:

Operacja posiada charakter nowatorski, niestandardowy, eksperymentalny, w nietypowy sposób podchodzi do lokalnych zasobów, tradycji, w nietypowy i niestandardowy sposób wykorzystuje unikalne zasoby obszaru, promuje lokalne zasoby, przyczyniając się do pozytywnych zmian na obszarze LSR – **3 pkt.**;

Operacja jest innowacyjna w obszarze turystyki, ochrony środowiska, przeciwdziałania zmianom klimatu, zwalczania ubóstwa, włączenia społecznego – **1 pkt.**

Operacja nie ma charakteru innowacyjnego – **0 pkt.**

4. *Realizacja projektów grantowych i operacji własnych*

LGD planuje realizację dwóch projektów grantowych w zakresie:

- promocji obszaru LGD,
- integracji i aktywizacji społeczności lokalnych.

Dla przejrzystości stosowanych procedur LGD stworzyła dwa niezależne zestawy kryteriów wyboru projektów grantowych, które odzwierciedlają zakres projektu.

W każdym z dwóch planowanych projektów grantowych limit dostępnych środków wynosił będzie 300 000,00 PLN, każdy, a ich realizacja przyczyni się do osiągnięcia celów LSR tj.:

CO1. Wzmocnienie konkurencyjności obszaru LSR w dziedzinie kultury, turystyki, rekreacji i sportu,

CO3. Wzmacnianie kapitału społecznego na obszarze LSR.

W ramach wskazanych celów szczegółowych realizowane będą następujące typy przedsięwzięć:

1. Tworzenie lub rozwój elementów promocji obszaru.
2. Projekty służące przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu, w tym poprzez podnoszenie kompetencji.

Planowane do osiągnięcia wskaźniki produktu i rezultatu realizacji projektów grantowych.

Efektom zrealizowanych projektów będzie: liczba utworzonych lub udoskonalonych elementów promocji obszaru oraz liczba projektów służących przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu, w tym poprzez podnoszenie kompetencji.

Realizacja projektów grantowych bezpośrednio przyczyni się do wzrostu rozpoznawalności terenu objętego działaniem LGD, oraz wzrostu więzi społecznych, poprzez międzypokoleniową wymianę doświadczeń.

Opracowany został wzór ogłoszenia o naborze, regulamin naboru i oceny wniosków.

LGD nie planuje realizacji projektów własnych.

5. Wysokość wsparcia na rozpoczęcie działalności gospodarczej

Wysokość wsparcia przyznawanego na rozpoczynanie działalności gospodarczej, ustalono na poziomie 50 000,00 zł. Niniejszą kwotę określono na podstawie średniej wielkości wsparcia przyznawanego na rozpoczęcie działalności gospodarczej w okresie 2007-2013. W minionym okresie programowania udzielono wsparcia na realizację 80 projektów (67 – Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej, 13 - Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw). Łącznie przyznano wnioskodawcom kwotę 4.701.888,50 złotych, co średnio stanowi ok. 58 700,00 zł na jeden wniosek. Ustalając wysokość wsparcia kierowano się również informacjami pochodzącymi z lokalnego rynku pracy i wielkością dotacji udzielaną na ten cel przez Powiatowy Urząd Pracy w Cieszynie (18 tys. zł). Na podstawie analizy SWOT oraz wyników spotkań konsultacyjnych założono, że obszarem, w którym można spodziewać się największej liczby projektów związanych z rozpoczynaniem działalności gospodarczej, będzie obszar szeroko pojętej turystyki. Oznacza to, że rozpoczęcie działalności w tym zakresie wiązać się będzie w głównej mierze z koniecznością ponoszenia wydatków inwestycyjnych, związanych z przygotowaniem budynków, w których będzie można taką działalność prowadzić. Koszty związane z pracami budowlanymi i zakupem wyposażenia stanowiąc będą duże obciążenie dla osób podejmujących działalność gospodarczą, dlatego też kwota dofinansowania na poziomie 50 000,00 zł powinna pozwolić na uruchomienie działalności turystycznej, w zakresie odpowiadającym możliwościom jednoosobowej firmy. Kwota ta pozwoli także na dofinansowanie większej liczby projektów, a także będzie wystarczająca w przypadku podejmowania działalności gospodarczej w branżach innych niż turystyka. Kwota przyznawana na rozpoczęcie działalności gospodarczej będzie kwotą stałą, a opracowany przez wnioskodawcę biznesplan będzie musiał być uzasadniony ekonomicznie.

6. Zasady ustalania wysokości wsparcia na realizację operacji

Wysokość wsparcia na realizację operacji w ramach LSR szczegółowo określa Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. LGD przyjmuje określoną intensywność Pomocy zgodnie z wymienionym wyżej rozporządzeniem w zależności od kategorii beneficjenta:

1. Osoby fizyczne rozpoczynające działalność gospodarczą – 50,000,00 (kwota ustalona przez LGD),
2. Podmioty gospodarcze poszerzające swoją działalność – do 300.000,00 (kwota ustalona przez MRiRW),
3. Jednostki samorządu terytorialnego – wysokość dofinansowania operacji 63,63%. W przypadku beneficjentów sektora publicznego (JST, instytucje kultury) jest możliwe skorzystanie z dofinansowania działań z zakresu infrastruktury kultury, zachowania dziedzictwa kulturowego oraz rozwoju rynków zbytu tylko z jednego źródła, tzn. albo w ramach działania M19 – „Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER”, albo w ramach działania M07 – „Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich”.
4. Beneficjenci realizujący operacje polegające na utworzeniu inkubatora przetwórstwa lokalnego – do 500 000,00,
5. Grantobiorcy – maksymalnie 100 000 PLN. W przypadku podmiotu, który będzie ubiegać się o wsparcie na rzecz sformalizowanej grupy nieposiadającej osobowości prawnej, limit pomocy jest liczony odrębnie na każdą sformalizowaną grupę i na ten podmiot.

Limity pomocy na beneficjentów/grantobiorców

1. Osoby fizyczne rozpoczynające działalność gospodarczą – 50,000,00 (kwota ustalona przez LGD),
2. Podmioty gospodarcze poszerzające swoją działalność – do 300.000,00 (kwota ustalona przez MRiRW),
3. Jednostki samorządu terytorialnego – wysokość dofinansowania operacji 63,63%,
4. Beneficjenci realizujący operacje polegające na utworzeniu inkubatora przetwórstwa lokalnego – 500 000,00,
5. Grantobiorcy – maksymalnie 100 000 PLN. W przypadku podmiotu, który będzie ubiegać się o wsparcie na rzecz sformalizowanej grupy nieposiadającej osobowości prawnej, limit pomocy jest liczony odrębnie na każdą sformalizowaną grupę i na ten podmiot.

W przypadku jednostek sektora finansów publicznych, wartość realizowanych przez nie samodzielnie grantów nie może przekroczyć 20% danego projektu grantowego. Ograniczenie to nie ma zastosowania w przypadku, gdy sformalizowana grupa nieposiadająca osobowości prawnej realizuje grant we współpracy z jednostką sektora finansów publicznych, która ubiegała się o wsparcie na rzecz tej grupy.

W przypadku realizacji operacji w partnerstwie limit pomocy każdego z partnerów jest pomniejszany proporcjonalnie.

Limity pomocy na operacje:

Limit na operacje – 300 000 PLN kwoty pomocy z wyłączeniem operacji z zakresu rozpoczęcia działalności gospodarczej, tworzenia inkubatorów oraz operacji realizowanych przez jednostki sektora finansów publicznych i LGD – 80% KK,

Limit pomocy na utworzenie inkubatora przetwórstwa lokalnego - 500 000 PLN kwoty pomocy – ze względu na charakter operacji, która zaspokajając będzie potrzeby społeczności lokalnej w zakresie tworzenia infrastruktury służącej przetwarzaniu produktów rolnych wysokość dofinansowania wyniesie 70% KK,

Limit pomocy na rozwój działalności gospodarczej – 300 000,00 PLN – 50% KK,

Limit na operację z zakresu rozpoczęcia działalności gospodarczej – określany przez LGD, max. 50 000 zł kwoty pomocy.

Brak określenia wysokości limitu na pojedyncze operacje oraz na beneficjenta (sektor publiczny) – jedyne ograniczenie – nie więcej niż 50% środków na całe poddziałanie dotyczące wdrażania strategii rozwoju lokalnego. Wysokość pomocy na operację realizowaną przez jednostkę sektora finansów publicznych – 63,33% KK

Limit na projekt grantowy – 300 000 PLN kwoty pomocy, w przypadku projektów grantowych z zakresu aktywizacji i integracji społecznej grantobiorcy mogą otrzymać dofinansowanie na poziomie 100% KK projektu.

Rozdział VII Plan działania

Plan działania jest ściśle powiązany z logiką realizacji LSR opisaną w rozdziale dotyczącym celów i wskaźników w LSR. Zawiera szczegółowe wskazanie harmonogramu osiągania poszczególnych wskaźników produktu (w przedziałach czasowych) dla określonych w strategii przedsięwzięć, co w konsekwencji przełoży się na osiągnięcie celów. Określając plan działania założono, że do roku 2018 wskaźniki produktu zostaną osiągnięte na poziomie nie mniejszym niż 50%. Taka wysokość realizacji poszczególnych przedsięwzięć w pierwszych 3 latach wdrażania LSR, pozwoli zaspokoić oczekiwania beneficjentów oraz określić możliwości zrealizowania założonych wielkości, a także zareagować i dokonać ewentualnej korekty na lata następne. W ostatnim okresie wdrażania LSR, w latach 2022-2023 założono do realizacji nie więcej niż 10% zakładanych operacji, co pozwoli uniknąć ryzyka zbyt dużej alokacji pozostającej do dyspozycji LGD po koniec okresu programowania. Plan działania zakłada osiągnięcie 100% zakładanych wskaźników produktu na koniec okresu wdrażania LSR, to jest w roku 2023.

Stowarzyszenie LGD „Cieszyńska Kraina” planuje realizację dwóch projektów współpracy:

1. Projekt międzyregionalny - projekt z partnerską LGD Dorzecze Wisłoka.
2. Projekt międzynarodowy – projekt z partnerską LGD „Jablonkovsko” z Republiki Czeskiej.

Rozdział VIII Budżet LSR

1. Ogólna charakterystyka budżetu

Budżet Lokalnej Strategii Rozwoju kierowanej przez lokalną społeczność został opracowany na podstawie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013 r., str. 320, z późn. zm.), oraz zgodnie z wytycznymi krajowymi, zakładając że wkład EFRROW stanowi 63,63%, zaś udział środków krajowych stanowi 36,37% w tym środki pochodzące z jednostek sektora finansów publicznych.

LGD realizując LSR zakłada korzystanie wyłącznie ze środków pochodzących z EFRROW.

2. Opis powiązań budżetu z celami LSR

W ramach Lokalnej Strategii Rozwoju Kierowanej przez lokalną społeczność wypracowano trzy cele ogólne według których Rada LGD będzie oceniać zgodność złożonych projektów z LSR, a co za tym idzie przyznawać dofinansowanie na operacje wpisujące się w zakres przedstawionych poniżej celów ogólnych:

1. Wzmocnienie konkurencyjności obszaru LSR w dziedzinie kultury, turystyki, rekreacji i sportu;
2. Tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości, utrzymania i tworzenia miejsc pracy;
3. Wzmacnianie kapitału społecznego na obszarze LSR.

Rozdział IX Plan komunikacji

Celem prowadzenia działań komunikacyjnych jest zapewnienie jak najszerszego udziału społeczności lokalnej we wdrażanie LSR i stworzenie warunków na tyle otwartych, że każdy będzie czuł się „zaproszony”. Dlatego właśnie plan komunikacji opiera się na bliskiej współpracy z szeroko rozumianą społecznością lokalną, ponieważ warunkiem skutecznego zaangażowania społeczności lokalnej w realizację LSR jest skuteczna (obustronna) komunikacja.

Głównym celem planu komunikacji jest zapewnienie pełnej, aktualnej i przejrzystej informacji na temat wdrażania LSR jako instrumentu wspierającego rozwój obszarów nią objętych. Ważne z tego punktu widzenia jest nie tylko przekazywanie jednokierunkowych komunikatów mających na celu informowanie, ale także przekaz wielokierunkowy służący pozyskiwaniu informacji zwrotnej w celu usprawniania procesu jakim jest komunikacja. Realizacji tak sformułowanego celu służyć będą następujące działania komunikacyjne:

1. Kampania informacyjna prowadzona za pośrednictwem mediów, z wykorzystaniem materiałów drukowanych małoformatowych i wielkoformatowych.
2. Bezpośrednie spotkania prowadzone w formie szkoleń, doradztwa indywidualnego, prowadzenie punktów informacyjnych.

3. Badania satysfakcji - to działania mające na celu uzyskanie informacji zwrotnej na temat szeroko rozumianej działalności LGD i wdrażania Strategii. Podstawą do jej uzyskania będą ankiety, rozmowy i wszelkie formy kontaktów interpersonalnych (także poprzez media społecznościowe).
4. Imprezy masowe (promocyjno-aktywizujące organizowane przez LGD, udział LGD w lokalnych wydarzeniach/imprezach).

Cele komunikacji realizowane będą przez działania o charakterze informacyjnym, edukacyjnym, wizerunkowym. Dla zapewnienia jak najlepszej efektywności komunikacji nacisk położony zostanie na używanie prostego, zrozumiałego języka, pozbawianego żargonu programowego, wiarygodności i obiektywizmu informacji, atrakcyjnej i nowoczesnej wizualizacji, stosowaniu ciekawych rozwiązań graficznych, różnicowania informacji (od krótkich do szczegółowych komunikatów), stopniowego pogłębiania interakcji z odbiorcą (od dostarczenia informacji do interakcji).

Założone cele, wdrażane działania komunikacyjne i stosowane kanały przekazu powadzić mają do osiągnięcia konkretnych efektów potwierdzających, że komunikacja prowadzona jest w sposób właściwy i przynosi pożądane rezultaty. Będą to:

- ✓ świadomość istniejących możliwości w zakresie wdrażania Strategii,
- ✓ świadomość trwałych i rzeczywistych korzyści wynikających z wdrożenia Strategii,
- ✓ większa rozpoznawalność i pozytywny wizerunek LGD jako jednostki wdrażającej Strategię,
- ✓ większa liczba i wyższa jakość operacji zgłaszanych do dofinansowania,
- ✓ zmniejszenie barier biurokratycznych zwłaszcza poprzez jasne określenie zasad kwalifikowalności wydatków w zakresie aplikowania o dofinansowanie i przy rozliczaniu,
- ✓ prawidłowa realizacja operacji, którym przyznano dofinansowanie, zgodnie z wytycznymi i wymogami,
- ✓ większa ilość wdrożonych przedsięwzięć z zakresu rozwoju lokalnej przedsiębiorczości,
- ✓ większa ilość osób korzystających z doradztwa świadczonego przez LGD.

Raz w roku przeprowadzone zostaną badania z zakresu komunikacji w ramach wdrażania LSR. Ich celem będzie ocena jakości prowadzonych działań komunikacyjnych, zadowolenia odbiorców, realizacji założonych w planie komunikacji celów i osiąganych efektów, zdiagnozowaniu ewentualnych problemów, a także uzyskanie informacji co do potrzeb i oczekiwań odbiorców w tym zakresie.

Rozdział X Zintegrowanie

1. Zgodność i komplementarność z innymi dokumentami planistycznymi/strategicznymi

W procesie tworzenia LSR ważne jest wykazanie spójności i korelacji celów, założeń, przedsięwzięć w niej zawartych z zapisami dokumentów strategicznych wyższego rzędu: krajowymi, wojewódzkimi a także z dokumentami strategicznymi na szczeblu gmin objętych działaniem LGD.

Do głównych dokumentów strategicznych, na podstawie których prowadzona jest polityka rozwoju kraju należą:

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności, określająca główne trendy, wyzwania oraz koncepcję rozwoju kraju w perspektywie długookresowej,

Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo – najważniejszy dokument w perspektywie średniookresowej, określający cele strategiczne rozwoju kraju do 2020 r., kluczowy dla określenia działań rozwojowych, w tym możliwych do sfinansowania w ramach perspektywy finansowej UE na lata 2014-2020

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie, jedna z 9 zintegrowanych strategii, która wskazuje zakres terytorialnego wpływu interwencji realizowanych w ramach różnych polityk publicznych.

DSRK, ŚSRK oraz KSRR łączy spójna hierarchia celów i kierunków interwencji. Dwa pierwsze dokumenty wyznaczają 3 podstawowe obszary strategicznego oddziaływania: **konkurencyjna** gospodarka, **spójność** społeczna i terytorialna, **sprawne** i efektywne państwo a układ celów KSRR odzwierciedlają trzy słowa: **konkurencyjność, spójność, sprawność**. Te podstawowe obszary oddziaływania uszczegółowione zostały poprzez określenie celów i kierunków działań, z którymi skorelowane są cele i przedsięwzięcia określone w LSR Lokalnej Grupy Działania „Cieszyńska Kraina”.

Tabela nr 26. Szczegółowe powiązania krajowych dokumentów strategicznych z LSR

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności	Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010 - 2020 – Regiony, Miasta, Obszary wiejskie
Cel 3 - Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki	Cel I.3. Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela	Kierunek działania 1.2 Tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania procesów rozwojowych i zwiększania ich absorpcji na obszary poza ośrodkami wojewódzkimi
Cel 4 - Wzrost wydajności i konkurencyjności gospodarki	Cel II.2. Wzrost wydajności gospodarki	Kierunek działania 1.3 Budowa podstaw konkurencyjności woje-

Cel 6 - Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”	Cel II.3. Zwiększenie innowacyjności gospodarki.	wódtw – działania tematyczne (horyzontalne)
Cel 7 – Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska	Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego	Kierunek działania 2.4 Przewycięzanie niedogodności związanych z położeniem obszarów przygranicznych, szczególnie wzdłuż zewnętrznych granic UE
	Cel II.6. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko	
Cel 8 - Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych	Cel III.1. Integracja społeczna	Kierunek działania 3.4 Budowanie kapitału społecznego dla rozwoju regionalnego w oparciu o sieci współpracy między różnymi aktorami polityki regionalnej
	Cel III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych	

Źródło: opracowanie własne

W perspektywie rozwoju regionalnego najważniejszym dokumentem jest Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020” oraz Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”. Cele i przedsięwzięcia określone w SR wpisują się w każdy ze wskazanych w nich celów strategicznych na poziomie celów operacyjnych i kierunków działań. Ponadto założenia LSR korelują także z celami, kierunkami działań określonymi dla następujących programów:

- ✓ Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014-2020
- ✓ Strategia Regionalnych Inwestycji Terytorialnych Subregionu Południowego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020
- ✓ Strategia Rozwoju Obszarów Wiejskich Województwa Śląskiego do roku 2030 (projekt)
- ✓ Strategia Rozwoju Kultury Województwa Śląskiego na lata 2006-2020
- ✓ Regionalna Strategia Innowacji w Województwa Śląskiego na lata 2013-2020
- ✓ Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006-2020

Tabela 27. Szczegółowe powiązania podstawowych założeń dokumentów na poziomie regionalnym i LSR

LSR - cel szczegółowy	1.1. Wykorzystanie potencjału dla rozwoju oraz promocji obszaru LSR
Strategia "Śląskie 2020"	Kierunek działań B.3.6: Zwiększenie atrakcyjności turystycznej regionu
Strategia "Śląskie 2020+"	Kierunek działań C.2.3: Kreowanie pozytywnego wizerunku regionu
Strategia Rozwoju Obszarów Wiejskich Woj. Śląskiego do roku 2030 (projekt)	Cel operacyjny: D.2. Atrakcyjny wizerunek województwa śląskiego
LSR - cel szczegółowy	1.2 Poprawa jakości infrastruktury oraz rozszerzenie oferty kulturalnej
Strategia "Śląskie 2020"	Kierunek działań B.3.5: Kształtowanie ośrodków wiejskich
Strategia "Śląskie 2020+"	Kierunek działań C.3.2: Zwiększenie uczestnictwa mieszkańców w kulturze i wzmocnienie środowisk twórczych
Strategia Rozwoju Kultury Województwa Śląskiego 2006-2020	Kierunek działań C.3.3: Rozbudowa i modernizacja infrastruktury kultury regionu
Strategia Rozwoju Obszarów Wiejskich Woj. Śląskiego do roku 2030 (projekt)	Cel operacyjny: B.2. Rozwój kompetencji, umiejętności i wzrost poziomu aktywności mieszkańców
Strategia "Śląskie 2020"	Kierunki działania 2.1. Zwiększenie i ułatwienie dostępu do uczestnictwa w kulturze
Strategia "Śląskie 2020+"	Kierunek działania 2.2. Budowa nowych obiektów kulturalnych i poprawa stanu istniejących obiektów kultury
Strategia Rozwoju Kultury Województwa Śląskiego 2006-2020	Kierunek działania 2.3. Poszukiwanie atrakcyjnych sposobów upowszechniania treści kulturowych
Strategia Rozwoju Obszarów Wiejskich Woj. Śląskiego do roku 2030 (projekt)	Cel operacyjny C3 Rozwój aktywności kulturalnych o ponadlokalnej atrakcyjności opierających się na wykorzystaniu tradycji obszarów wiejskich
LSR - cel szczegółowy	1.3 Rozwój infrastruktury turystycznej
Strategia "Śląskie 2020"	Kierunek działań B.3.6: Zwiększenie atrakcyjności turystycznej regionu
LSR - cel szczegółowy	1.4 Poprawa dostępności do infrastruktury rekreacyjnej i sportowej
Strategia "Śląskie 2020"	Kierunek działań B.3.6: Zwiększenie atrakcyjności turystycznej regionu
Strategia "Śląskie 2020+"	Cel operacyjny: B.3. Harmonia społeczna i wysoki kapitał zaufania oraz dogodne warunki życia mieszkańców

	Cel operacyjny: C.3. Wysoki poziom ładu przestrzennego i efektywne wykorzystanie przestrzeni;
LSR - cel szczegółowy	1.5 Rozwój odnawialnych źródeł energii
Strategia "Śląskie 2020"	Kierunek działań A.1.1: Poprawa jakości kształcenia Kierunek działań A.2.4: Rozbudowa i unowocześnienie systemów energetycznych i przesyłowych
Strategia "Śląskie 2020+"	Cel operacyjny: C.1. Zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska
RPO WSL 2014-2020	Cel szczegółowy: Zwiększony poziom produkcji energii ze źródeł odnawialnych; priorytet inwestycyjny 4a
	Cel szczegółowy: Zwiększona efektywność energetyczna w sektorze przedsiębiorstw, priorytet inwestycyjny 4b
	Cel szczegółowy: Zwiększona efektywność energetyczna w sektorze publicznym i mieszkaniowym; priorytet inwestycyjny 4c
RIT 2014-2020	Cel Szczegółowy 1.1.2. Zwiększona efektywność energetyczna w sektorze publicznym i mieszkaniowym
Strategia Rozwoju Obszarów Wiejskich Woj. Śląskiego do roku 2030 (projekt)	Cel operacyjny A4 Rozwój odnawialnych źródeł energii w oparciu o uwarunkowania środowiskowe oraz rolnictwo
LSR - cel szczegółowy	2.1 Tworzenie lub utrzymanie istniejących miejsc pracy na obszarze LSR
Strategia "Śląskie 2020"	Kierunek działań A.1.3: Poprawa zatrudnialności i aktywności zawodowej mieszkańców
	Kierunek działań A.2.2: Finansowe i organizacyjne wsparcie biznesu
	Kierunek działań B.3.5: Kształtowanie ośrodków wiejskich Kierunek działań A.3.3: Unowocześnienie rolnictwa i wsparcie przeobrażeń gospodarczych na terenach wiejskich
Strategia "Śląskie 2020+"	Cel operacyjny: A.2. Otwarty i atrakcyjny rynek pracy
	Cel operacyjny: A.3. Konkurencyjna gospodarka województwa oparta na elastyczności i specjalizacji firm oraz strukturach sieciowych
RPO WSL 2014-2020	Cel operacyjny: A.4. Przedsiębiorczość lokalna i społeczna wykorzystująca lokalne rynki i potencjały
	Cel szczegółowy: rozwój przedsiębiorczości i samozatrudnienia; priorytet inwestycyjny 8iii Cel szczegółowy: złagodzenie skutków restrukturyzacji przedsiębiorstw w regionie; priorytet inwestycyjny 8v
RIT 2014-2020	Cel Szczegółowy 3.6.1. Rozwój przedsiębiorczości i samozatrudnienia
Strategia Rozwoju Obszarów Wiejskich Woj. Śląskiego do roku 2030 (projekt)	Cel operacyjny A2 Rozwój działalności gospodarczych wykorzystujących rolnictwo oraz uwarunkowania środowiskowe i kulturowe obszarów wiejskich.
	Cel operacyjny A5 Dostępność udogodnień podnoszących atrakcyjność biznesową obszarów wiejskich
LSR - cel szczegółowy	2.2 Wsparcie działań na rzecz podniesienia poziomu innowacyjności przedsiębiorstw niezwiązanych z turystyką
Strategia "Śląskie 2020"	Kierunek działań A.3.1: Wspieranie wdrożeń nowych technologii i rozwój sektora B+R
	Cel operacyjny: A.1. Innowacyjne i kreatywne przedsiębiorstwa oraz produkty województwa
RPO WSL 2014-2020	Cel szczegółowy: Zwiększona aktywność badawczo-rozwojowa przedsiębiorstw; Priorytet inwestycyjny 1b
	Cel szczegółowy: Zwiększone zastosowania innowacji w MŚP; priorytet inwestycyjny 3c
Regionalna Strategia Innowacji Woj. Śląskiego 2013-2020	Cel strategiczny 1.4. Internacjonalizacja sektora MSP poprzez specjalizację usług instytucji wspierania innowacyjności
Strategia Rozwoju Obszarów Wiejskich Woj. Śląskiego do roku 2030 (projekt)	Cel operacyjny A3 Rosnący potencjał generowania i absorbowania innowacji przez gospodarkę obszarów wiejskich
LSR - cel szczegółowy	2.3 Rozwój nowoczesnych form wsparcia instytucji rynku pracy dla osób poszukujących pracy
Strategia "Śląskie 2020"	Kierunek działań A.1.3: Poprawa zatrudnialności i aktywności zawodowej mieszkańców
RPO WSL 2014-2020	Cel szczegółowy: wzrost aktywności zawodowej osób pozostających bez zatrudnienia; priorytet inwestycyjny 8i

RIT 2014-2020	Cel Szczegółowy 3.5.1. Wzrost aktywności zawodowej osób pozostających bez zatrudnienia
LSR - cel szczegółowy	3.1 Przeciwdziałanie różnym formom wykluczenia na obszarze LSR
Strategia "Śląskie 2020"	Kierunek działań A.1.3: Poprawa zatrudnialności i aktywności zawodowej mieszkańców (m.in. wspieranie aktywizacji osób zagrożonych marginalizacją)
Strategia rozwoju woj. "Śląskie 2020+"	Cel operacyjny: B.2. Rozwój kompetencji, umiejętności i wzrost poziomu aktywności mieszkańców
	Cel operacyjny: B.3. Harmonia społeczna i wysoki kapitał zaufania oraz dogodne warunki życia mieszkańców
RPO WSL 2014-2020	Cel szczegółowy: Wzrost zdolności do zatrudnienia osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym; priorytet inwestycyjny 9i
RIT 2014-2020	Cel Szczegółowy 4.2.2. Wzrost zatrudnienia wśród absolwentów szkół i placówek kształcenia zawodowego
	Cel szczegółowy 3.4.1. Wzrost dostępności i jakości usług społecznych zapobiegających ubóstwu i wykluczeniu społecznemu.
Strategia Polityki Społecznej Woj. Śląskiego 2006-2020	Cel strategiczny nr 3 Wspieranie osób starszych w pełnieniu ról społecznych
	Cel strategiczny nr 4 Wzmacnianie równych szans osób niepełnosprawnych
	Cel strategiczny nr 6 Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu
LSR - cel szczegółowy	3.2 Poprawa stanu infrastruktury drogowej w zakresie włączenia społecznego
Strategia "Śląskie 2020"	Kierunek działań B.3.5 Kształtowanie ośrodków wiejskich
	Kierunek działań C.1.2 Rozbudowa i integracja systemu transportowego
Strategia "Śląskie 2020+"	Cel operacyjny C.2 Zintegrowany rozwój ośrodków różnej rangi
	Cel operacyjny D.3 Region w sieci międzynarodowych i krajowych powiązań transportowych
RPO WSL 2014-2020	Cel szczegółowy: Lepsza dostępność głównych szlaków drogowych województwa; priorytet inwestycyjny 7b
Strategia Rozwoju Obszarów Wiejskich Woj. Śląskiego do roku 2030 (projekt)	Cel operacyjny A2. Rozwój działalności gospodarczych wykorzystujących rolnictwo oraz uwarunkowania środowiskowe i kulturowe obszarów wiejskich.
	Cel operacyjny D2. Infrastrukturalne powiązanie obszarów wiejskich i obszarów miejskich

Źródło: opracowanie własne

LSR jest także komplementarna z dokumentami o charakterze strategicznym obowiązującymi na poziomie gmin objętych jej wdrażaniem. Została przygotowana m.in. w oparciu o konsultacje społeczne i na zasadach partycypacji różnych podmiotów, stanowi odzwierciedlenie problemów i zagrożeń, ale także szans i możliwości na obszarze 12 gmin. Cele i założenia LSR to wypadkowa przeprowadzonej diagnozy pokazująca drogę i kierunki rozwoju konieczne do osiągnięcia spójności społecznej, stworzenia konkurencyjnej gospodarki i zwiększenia potencjału regionu. Zdiagnozowane problemy i szanse rozwojowe znajdują także swoje odzwierciedlenie w obszarach interwencji gminnych dokumentów strategicznych, a określone w nich kierunki rozwoju, priorytety i cele strategiczne korelują z tymi zawartymi w LSR.

Dokumenty strategiczne na poziomie gmin tworzących LGD:

1. Strategia Rozwoju Gminy Brenna do 2020 r.
2. Strategia Rozwoju Gminy Dębowiec 2004-2016
3. Strategia Rozwoju Gminy Hażlach na lata 2011-2020
4. Strategia Rozwoju Gminy Istebna do roku 2020
5. Strategia Rozwoju Gminy Skoczów na lata 2014-2020+
6. Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Strumień na lata 20014-2022
7. Strategia Rozwoju Miasta Szczyrk na lata 2014-2022
8. Strategia Rozwoju Miasta Ustroń do roku 2020
9. Strategia Rozwoju Miasta Wisła do 2020 roku
10. Strategia Rozwoju Gminy Zebrzydowice do roku 2020 r.
11. Strategia Rozwoju Gminy Chybie na lata 2015 – 2025 (projekt)
12. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Goleszów (2015 r.)
13. Program ochrony środowiska Gminy Goleszów (2010 r.)

2. Integracja różnych sektorów, partnerów, zasobów, branż działalności gospodarczej

Podjęcie zintegrowane jest warunkiem efektywnego wdrożenia LSR. Zintegrowane myślenie oraz działanie zainicjowane zostało już na etapie formułowania strategii przede wszystkim poprzez partycypacyjny sposób opracowywania LSR. Można powiedzieć, że zastosowane podejście zintegrowane stało się warunkiem zachowania spójności strategii, jej celów i przedsięwzięć ze specyfiką obszaru; spójność specyfiki obszaru z systemem ustalonych celów ogólnych i szczegółowych została zagwarantowana przede wszystkim w drodze szerokiej konsultacji treści strategii z reprezentantami różnych środowisk lokalnych. Dzięki temu można stwierdzić, że proponowane cele spełniają podstawowe kryterium spójności ze

specyfiką obszaru jakim jest pełna zgodność z oczekiwaniami i aspiracjami społeczności lokalnej. W procesie partnerskiego opracowywania treści LSR wykorzystano szereg narzędzi konsultacyjnych co umożliwiło osiągnięcie niezbędnej zbieżności pomiędzy treścią i formą celów a lokalną hierarchią wartości. Zapewnieniu takiej spójności służyło między innymi opracowanie wizji rozwoju obszaru, w której mieszkańcy zaakcentowali najważniejsze dla nich oczekiwania. Takie podejście do tworzenia LSR doprowadziło do zintegrowania lokalnych podmiotów tworząc dobrą podstawę dla wdrożenia strategii.

W LSR „Cieszyńska Kraina” oraz sformułowanych w jej ramach przedsięwzięć integracja przejawia się w trzech aspektach: podmiotowym, obszarowym, funkcjonalnym. Integracja w ujęciu podmiotowym jest uwzględniana w kontekście wewnątrzsektorowym oraz w kontekście międzysektorowym. Realizacja zawartych w LSR przedsięwzięć wymaga zintegrowania oraz aktywnego włączenia się podmiotów reprezentujących różne miejscowości i różne sektory. Znaczna część przedsięwzięć związana jest z sieciowaniem podmiotów, koordynowaniem ich działań, tworzeniem wspólnych projektów, prowadzeniem wspólnej, ujednoczonej polityki informacyjnej opartej na danych przekazywanych przez różne podmioty lokalne. Wynikiem integracji podmiotowej jest dodawanie potencjałów podmiotów oraz wzajemne uzupełnianie potencjałów podmiotów, a w konsekwencji zwiększenie możliwości realizacji projektów wdrażających LSR.

Jedną z głównych idei LSR jest integracja obszaru. Formułując przedsięwzięcia do realizacji kierowano się przede wszystkim tym, iż stanowią one odpowiedź na problemy zdiagnozowane na całym obszarze realizacji LSR. Ponadto dzięki szeroko prowadzonym działaniom partycypacyjnym możliwe było pozyskanie diagnozy od wszystkich sektorów funkcjonujących na terenie LGD. Te dwa czynniki pozwalają zakładać, że wskazane w LSR przedsięwzięcia obejmą swoim zasięgiem cały obszar LGD

Sednem LSR „Cieszyńska Kraina” jest współzależny rozwój różnych funkcji. Przejawia się to zarówno w kompleksowości przeprowadzonej diagnozy jak też we współzależności sformułowanych celów. W ramach strategii dąży się do integrowania rozwoju w wymiarach środowiskowym, społecznym, kulturowym, przestrzennym, gospodarczym. Przedsięwzięcia zostały sformułowane w taki sposób, że realizacja jednego wymiaru sprzyja osiąganiu celów w innych wymiarach.

Rozdział XI Monitoring i ewaluacja LSR

Monitoring zostanie skupiony na uwarunkowaniach zawartych w analizie SWOT. Przyjmując, że analiza SWOT posłużyła do wygenerowania zarówno celów jak i przedsięwzięć, należy mieć świadomość, że zmiana uwarunkowań musi za sobą pociągać aktualizację LSR. Oznacza to, że zmiana układu sił i słabości wewnątrz obszaru lub szans i zagrożeń w jego otoczeniu prowadzić może do zmian treści całej strategii lub jej części. W szczególności służyć może wygenerowaniu nowych przedsięwzięć lepiej dostosowanych do nowych warunków oraz stale zmieniających się oczekiwań podmiotów lokalnych.

Skuteczne wdrażanie strategii, zwłaszcza strategii, która ma charakter partnerski i wielopodmiotowy, wymaga przygotowania warunków dla odpowiedniego zarządzania LSR - em, w tym:

- promowania Lokalnej Strategii Rozwoju wśród podmiotów lokalnych,
- usuwaniem barier informacyjnych i kompetencyjnych podmiotów lokalnych w zakresie przygotowywania pełnowartościowych projektów realizowanych w ramach LSR.

Zadania takie spoczywają na Lokalnej Grupie Działania, która ponosi główną odpowiedzialność za podtrzymywanie procesu strategicznego.

Należy pamiętać, że proces rozwoju lokalnego ma charakter ciągły, ewolucyjny. Podobnie wdrażanie strategii i monitorowanie wdrażania nie może zostać sprowadzone do podejmowania incydentalnych zabiegów. Stąd też, zakłada się, że wymienione analizy będą prowadzone w sposób permanentny. Należy też rozgranicyć proces aktualizacji w dwu sytuacjach: rutynowej (ewolucyjnej) i nadzwyczajnej (skokowej). Aktualizacja może więc następować w sposób:

- okresowy – na początku drugiego roku kalendarzowego, po podsumowaniu wykonania przedsięwzięć zakładanych do wykonania w latach poprzednich,
- doraźny – na skutek pojawienia się zasadniczych zmian w uwarunkowaniach wdrażania strategii lub w sposobach jej wdrażania.

Założone kryteria ewaluacji i monitoringu (szczegółowy opis w załączniku nr 2 do LSR):

1. Trafność/adekwatność/odpowiedniość
2. Efektywność/wydajność
3. Skuteczność
4. Użyteczność
5. Trwałość

Wyniki ewaluacji będą analizowane i wykorzystywane w celu stałego podnoszenia jakości i efektywności funkcjonowania LGD oraz do sprawowania stałej kontroli wydatkowanych środków publicznych w ramach LSR a także do szybkiego reagowania na zmieniające się warunki otoczenia społeczno-gospodarczego na terenie LGD.

W celu właściwego prowadzenia ewaluacji wskaźników LGD będzie również przeprowadzać ankietę monitorującą, której wzór zatwierdza Zarząd LGD.

Rozdział XII Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko

W celu zdiagnozowania czy w opracowywanej LSR nie ma przesłanek do stwierdzenia wystąpienia znaczącego ryzyka negatywnego oddziaływania na środowisko, w tym na obszary Natura 2000 w związku z realizacją przedsięwzięć, bądź innych działań nim objętych poddano jej zapisy analizie ze szczególnym uwzględnieniem celów, przedsięwzięć i kryteriów wyboru. Analiza ta doprowadziła do sformułowania następujących wniosków:

- 1) Przedsięwzięcia wskazywane w LSR są jedynie wstępnymi koncepcjami, których skonkretyzowanie nastąpi dopiero na etapie realizacji, w związku z tym nie ma wiedzy na temat konkretnych danych w zakresie proponowanych działań takich jak: lokalizacja, typ, skala, powierzchnia zabudowy inwestycji. Ze względu na brak tych szczegółowych parametrów przedsięwzięć inwestycyjnych nie jest możliwe wykonanie szczegółowej oceny oddziaływania na środowisko (z tego względu niemożliwa jest również pełna kwantyfikacja oddziaływań).
- 2) Działania takie jak np. inwestycje infrastrukturalne, modernizacyjne, ze względu na swój charakter, będą obowiązkowo poddane wymaganym prawem procedurom, w związku z czym będą one podlegały procesom uzgadniania z organami uprawnionymi do wydawania takich decyzji/opinii, co wyeliminuje wystąpienie negatywnego wpływu np. na zachowanie dziedzictwa kulturowego czy na środowisko przyrodnicze.
- 3) Realizacja niektórych przedsięwzięć wyznaczonych w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju wymagała będzie przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko zakończonej uzyskaniem decyzji określającej środowiskowe uwarunkowania realizacji przedsięwzięcia. Wobec powyższego można prognozować, iż realizacja projektów, w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju, będzie zgodna z obowiązującymi wymogami dotyczącymi ochrony środowiska.
- 4) Każdy projekt starający się o dofinansowanie musi zgodnie z prawem przejść osobną, indywidualną procedurę badania jego wpływu na środowisko w ramach m.in. opracowania Prognoz oddziaływania na środowisko, które badają wpływ konkretnego przedsięwzięcia na zdrowie, życie ludzi i na środowisko.

Analizie poddano także dokumenty wyższego rzędu:

- Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego ŚLĄSKIE 2020+
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014-2020

Celem tej analizy było stwierdzenie, w jakiej pozostają one relacji, jako dokumenty strategiczne poddane strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko, w stosunku do założeń zawartych w LSR. Wszystkie ww. dokumenty ocenione zostały pod względem strategicznego oddziaływania na środowisko przez RDOŚ i PWIS. LSR zgodnie z instrumentem RLKS w okresie programowania 2014-2020 jest uszczegółowieniem powyższych dokumentów dla określonych obszarów i będzie stanowić instrument realizacji ich założeń. Uszczegółowienie polegało będzie na wskazaniu możliwych do realizacji zadań zgodnie z wytycznymi odnoszącymi się do perspektywy finansowej 2014-2020. Stąd też przeprowadzona analiza pokazała, iż założenia LSR wpisują się w powyższe dokumenty, co stanowić może przesłankę, iż ich oddziaływanie na środowisko będzie co najmniej neutralne.

Analizie poddano również dostępne dokumenty o zasięgu lokalnym obejmujące prognozę oddziaływania na środowisko na obszarze objętym działaniem LGD:

- 1) Prognoza oddziaływania na środowisko strategii rozwoju gminy Brenna 2020 r. (2013 r.)
- 2) Prognoza oddziaływania na środowisko studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dębowiec (2014 r.)
- 3) Prognoza oddziaływania na środowisko studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Goleszów (2015 r.)
- 4) Prognoza oddziaływania na środowisko studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Istebna (2013 r.)
- 5) Prognoza oddziaływania na środowisko do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Skoczów (2013 r.)
- 6) Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Strumień na lata 2014-2022 (2015 r.)
- 7) Prognoza oddziaływania na środowisko Strategii Rozwoju Miasta Szczyrk na lata 2014-2022 (2014 r.)
- 8) Prognoza oddziaływania na środowisko Strategii Rozwoju Miasta Wisła do 2020 roku (2014 r.)
- 9) Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Ustroń do roku 2020 (2015 r.)
- 10) Prognoza oddziaływania na środowisko Strategii Rozwoju Gminy Zebrzydowice do roku 2020 (2015 r.)
- 11) Prognoza oddziaływania na środowisko projektu aktualizacji programu ochrony środowiska dla powiatu cieszyńskiego na lata 2012-2015 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016-2019 (2012 r.)
- 12) Prognoza oddziaływania na środowisko aktualizacji programu ochrony środowiska dla powiatu bielskiego na lata 2013-2016 z perspektywą do roku 2020 (2013 r.)

W wyniku analizy powyższych dokumentów stwierdzono, iż większość zapisów LSR ma zbliżony zakres i stopień szczegółowości do opisanych w ww. dokumentach, a przeprowadzona dla nich ocena uwzględnia skutki mogące wystąpić w związku z realizacją LSR. Powodem niepełnej informacji w tym zakresie jest fakt, iż w przypadku dwóch gmin analiza dokumentów z zakresu oddziaływania na środowisko nie była możliwa, ponieważ są one obecnie na etapie opracowania. W związku z powyższym, a także mając na uwadze przedstawione powyżej wnioski wynikające z analizy LSR, wystąpiono do RDOŚ z zapytaniem czy w przypadku opracowywania LSR dla obszaru działania LGD Cieszyńska Kraina konieczne jest opracowanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. W odpowiedzi, w

piśmie z dnia 7 grudnia 2015 r. nr sprawy WOOŚ.410.549.201.AB Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska stwierdził, iż brak jest konieczności przeprowadzania strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla dokumentu „Lokalna Strategia Rozwoju” opracowanego dla obszaru obejmującego gminy: Brenna, Chybie, Dębowiec, Goleszów, Hazlach, Istebna, Skoczów, Strumień, Ustroń, Wisła, Zebrzydowice i Szczyrk.

Wykaz wykorzystanej literatury:

1. Raport Polska 2030
2. Strategia rozwoju kapitału społecznego 2020
3. Stowarzyszenie CAL: Metoda ABCD
4. Strategia Subregionu Południowego
5. Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Subregionu Południowego
6. Strategia rozwiązywania problemów społecznych w powiecie cieszyńskim na lata 2007-2020.
7. Raport ewaluacyjny i badanie wizerunkowe LGD „Cieszyńska Kraina”
8. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko „Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Cieszyńskiego do roku 2015 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016-2019”
9. Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020
10. Zasady realizacji instrumentu Rozwój lokalny kierowany przez społeczność w Polsce.
11. Zasady finansowania „Wsparcia przygotowawczego” i „Wsparcia na rzecz kosztów bieżących i aktywizacji” oraz ustalania alokacji środków na lokalną strategię rozwoju w ramach działania LEADER objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020
12. Poradnik dla Lokalnych Grup Działania w zakresie opracowania Lokalnych strategii Rozwoju na lata 2014-2020.
13. Program Rozwoju Obszarów wiejskich na lata 2014-2020.
14. Wytyczne dla podmiotów lokalnych dotyczące rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność.
15. Adam R. Szromek: Pomiar funkcji turystycznej obszarów za pomocą wskaźników funkcji turystycznej na przykładzie obszarów państw europejskich.
16. Maria Pukowska-Mitka¹, Maria Tkocz: Turystyka w powiecie cieszyńskim. (W) Acta Geographica Silesiana, 13. WNoZ UŚ, Sosnowiec 2013, s. 61–69.
17. Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014-2020.
18. Dane własne Powiatowego Urzędu Pracy w Cieszynie,
19. Dane własne Powiatowego Urzędu Pracy w Bielsku-Białej,
20. Dane własne GOPS, MOPS terenu LGD „Cieszyńska Kraina” dot. problemów społecznych.
21. Raport z badania ankietowego LGD „Cieszyńska Kraina”.
22. Bienias S. i in., *Ewaluacja. Poradnik dla pracowników administracji publicznej*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2012
23. Bloch E., Kościelecki P., Śpiewak R., Zalewska K., *Podręcznik tworzenia i ewaluacji wskaźników w lokalnych strategiach rozwoju*, Warszawa 2010
24. Kot T., Weremiuk A., *Wskaźniki w zarządzaniu strategicznym. Poradnik dla pracowników administracji publicznej*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2012;
25. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006
26. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005
27. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1306/2013 z dnia 17 grudnia 2013 w sprawie finansowania wspólnej polityki rolnej, zarządzania nią i monitorowania jej oraz uchylające rozporządzenia Rady (EWG) nr 352/78, (WE) nr 165/94, (WE) nr 2799/98, (WE) nr 814/2000, (WE) nr 1290/2005 i (WE) nr 485/2008
28. Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) nr 809/2014 z dnia 17 lipca 2014 r. ustanawiające zasady stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1306/2013 w odniesieniu do zintegrowanego systemu zarządzania i kontroli, środków rozwoju obszarów wiejskich oraz zasady wzajemnej zgodności
29. Wspólne Wytyczne Dyrekcyj Generalnych Komisji Europejskiej, AGRI, EMPL, MARE i REGIO, na temat rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych
30. Zasady realizacji instrumentu Rozwój lokalny kierowany przez społeczność w Polsce, Warszawa 2014.
31. Ocena Zasobów Pomocy Społecznej Województwo Śląskie 2014. Obserwatorium Integracji Społecznej Województwa Śląskiego. Katowice 2014.

Załączniki do LSR

Załącznik nr 1 Procedury aktualizacji/zmiany LSR

Wdrażanie i aktualizacja Lokalnej Strategii Rozwoju są procesami ściśle ze sobą powiązanymi. Zakłada się, że decyzje o aktualizacji dokumentu będą podejmowane w oparciu o ocenę procesu wdrażania oraz uwarunkowań, w jakich proces ten będzie następował.

Ze względu na to, aktualizacja będzie przeprowadzana w oparciu o analizę:

- charakteru i dynamiki zmian uwarunkowań wpływających na rozwój Cieszyńskiej Krainy, a w tym:
  - uwarunkowań wewnętrznych,
  - uwarunkowań zewnętrznych,
  - aspiracji i oczekiwań lokalnych podmiotów.
- bilansu zawierającego zakładane efekty realizacji przedsięwzięć zapisanych w LSR oraz uzyskiwanych w tym procesie efektów,
- skuteczności zarządzania procesem wdrażania strategii.

W sposób szczegółowy można powiedzieć, że decyzja o aktualizacji strategii będzie wspomagana przez wykonywanie następujących czynności:

Monitorowanie uwarunkowań rozwoju obszaru Cieszyńska Kraina.

Monitoring zostanie skupiony na uwarunkowaniach zawartych w analizie SWOT. Przyjmując, że analiza SWOT posłużyła do wygenerowania zarówno celów jak i przedsięwzięć, należy mieć świadomość, że zmiana uwarunkowań musi za sobą pociągać aktualizację LSR. Oznacza to, że zmiana układu sił i słabości wewnątrz obszaru lub szans i zagrożeń w jego otoczeniu prowadzić może do zmian treści całej strategii lub jej części. W szczególności służyć może wygenerowaniu nowych przedsięwzięć lepiej dostosowanych do nowych warunków oraz stale zmieniających się oczekiwań podmiotów lokalnych.

Monitorowanie przedsięwzięć wdrażających strategię.

Przedsięwzięcia zapisane w strategii i ich realizacja są głównym motorem osiągnięcia zapisanych w strategii celów. Dlatego należy dokładać wszelkich starań, aby na bieżąco identyfikować ich realizację. Monitoring prowadzony w tym kontekście winien dotyczyć:

- skuteczności osiągania wyników zakładanych bezpośrednio w ramach przedsięwzięć,
- skuteczności osiągania celów ogólnych i szczegółowych strategii na skutek realizacji przedsięwzięć,
- dotrzymywania harmonogramów dotyczących realizacji przedsięwzięć i zawartych w nich zadań,
- poziomu zainteresowania podmiotów lokalnych podejmowaniem działań w ramach zdefiniowanych przedsięwzięć.

Monitorowanie organizacji procesu wdrażania strategii.

Skuteczne wdrażanie strategii, zwłaszcza strategii, która ma charakter partnerski i wielopodmiotowy, wymaga przygotowania warunków dla odpowiedniego zarządzania LSR-em, w tym:

- promowania Lokalnej Strategii Rozwoju wśród podmiotów lokalnych,
- usuwaniem barier informacyjnych i kompetencyjnych podmiotów lokalnych w zakresie przygotowywania pełnowartościowych projektów realizowanych w ramach LSR.

Zadania takie spoczywają na Lokalnej Grupie Działania, która ponosi główną odpowiedzialność za podtrzymywanie procesu strategicznego.

Należy pamiętać, że proces rozwoju lokalnego ma charakter ciągły, ewolucyjny. Podobnie wdrażanie strategii i monitorowanie wdrażania nie może zostać sprowadzone do podejmowania incydentalnych zabiegów. Stąd też, zakłada się, że wymienione analizy będą prowadzone w sposób permanentny. Należy też rozgraniczyć proces aktualizacji w dwu sytuacjach: rutynowej (ewolucyjnej) i nadzwyczajnej (skokowej). Aktualizacja może więc następować w sposób:

- okresowy – na początku drugiego roku kalendarzowego, po podsumowaniu wykonania przedsięwzięć zakładanych do wykonania w latach poprzednich,
- doraźny – na skutek pojawienia się zasadniczych zmian w uwarunkowaniach wdrażania strategii lub w sposobach jej wdrażania.

Zakres zmian dokonywanych w ramach aktualizacji strategii może być następujący (poniższa lista została uporządkowana poczynając od zmian najprostszych, a na zmianach najbardziej skomplikowanych i złożonych skończywszy):

a) zmiana przedsięwzięć:

- wyeliminowanie lub przeformułowanie treści przedsięwzięć nie cieszących się zainteresowaniem lokalnych podmiotów,
- wyeliminowanie lub przeformułowanie treści przedsięwzięć dezaktualizujących się na skutek zmiany uwarunkowań rozwojowych obszaru,
- wyeliminowanie, ograniczenie lub przeformułowanie treści przedsięwzięć, dla których w minionych okresach wdrażania udało się w pełni uzyskać zakładane wyniki,
- wprowadzenie nowych przedsięwzięć lub zmiana treści przedsięwzięć dotychczasowych wynikająca z nowego spojrzenia na rzeczywistość i innowacyjnych pomysłów na wykorzystanie lokalnych potencjałów rozwoju;

- b) zmiana celów strategii, a w ślad za tym odpowiednie przeformułowanie przedsięwzięć;
- c) przeformułowanie strategii wykonane poprzez powielenie procedury wykorzystywanej w ramach partnerskiego procesu formułowania aktualnej wersji Lokalnej Strategii Rozwoju.

Ostatnia ze wskazanych ewentualności może wystąpić jedynie w przypadkach gwałtownych zmian, których wystąpienia nie sposób przewidzieć (m. in. pojawienie się nowych radykalnych szans rozwoju /np. nowe znaczące źródła finansowania, zainteresowanie obszarem inwestorów strategicznych/, wystąpienie klęsk żywiołowych, dotkliwie zmiany makroekonomiczne itp.).

Do podejmowania decyzji o aktualizacji LSR i wprowadzania do niej odpowiednich zmian zostaną wykorzystane również procedury monitoringu opisane w punkcie Procedura monitoringu LSR.

Podmioty biorące udział w procesie aktualizacji/zmiany

Głównym podmiotem, w gestii którego będzie podejmowanie decyzji o wprowadzaniu zmian do LSR jest Walne Zebranie Członków Lokalnej Grupy Działania Cieszyńska Kraina. W szczególności decyzje te dotyczyć mogą:

- zmian w obrębie przedsięwzięć zapisanych w strategii,
- uruchomienia procesu konsultacyjnego związanego z wprowadzeniem zmian w celach strategii lub kluczowych zmian w przedsięwzięciach zawartych w LSR,
- uruchomienia partnerskiego procesu przeformułowania całej strategii.

Wraz z głębokością koniecznych modyfikacji w LSR zwiększać się będzie udział podmiotów lokalnych w kształtowaniu zmian. W pierwszym z wymienionych powyżej przypadków decyzję podejmie Walne Zebranie Członków na wniosek Rady LGD lub/i Zarządu LGD (najlepiej po zasięgnięciu opinii różnych lokalnych środowisk). W kolejnym przypadku wskazane jest uruchomienie procesu konsultacyjnego poprzedzającego podjęcie decyzji o wprowadzeniu zmian. W ostatniej sytuacji, wymagającej wprowadzenia do strategii zmian fundamentalnych, uruchomiony zostanie proces partnerski zmierzający do wypracowania nowej strategii lub wprowadzenia do niej zasadniczych zmian. Wszystkie zmiany zapisane w punkcie a) b) i c) wymagają zaakceptowania przez Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Cieszyńska Kraina. Nacisk na partnerstwo w procesie formułowania LSR dla obszaru Cieszyńskiej Krainy będzie podtrzymywany na etapie ewentualnych aktualizacji. Oznacza to, że:

- proces aktualizacji będzie każdorazowo odpowiednio promowany,
- w procesie aktualizacji będą wykorzystywane właściwe narzędzia konsultacyjne, w tym: rozmowy, spotkania, ankiety, warsztaty,
- do procesu aktualizacji zostaną dopuszczeni reprezentanci lokalnych środowisk, przy uwzględnieniu kryteriów sektorowych, społeczno-demograficznych, przestrzennych.

Procedura zmiany lokalnych kryteriów wyboru – projekty grantowe/operacje składane przez podmioty inne niż LGD

Lokalne kryteria wyboru, podobnie jak sama LSR, będą ewoluowały w czasie, co będzie mogło powodować potrzebę ich zmiany lub pewnej modyfikacji do zmieniających się uwarunkowań i potrzeb.

Procedura zmiany lokalnych kryteriów została sformułowana już na etapie opracowania LSR, stwarzając gwarancję ewentualnego uruchomienia w przyszłości swobodnego mechanizmu naprawczego w sytuacji, gdyby np. zaproponowane początkowo zestawy kryteriów selekcji nie przynosiły oczekiwanych rezultatów lub wręcz w niekorzystny sposób realizowały politykę wsparcia LGD zapisaną w LSR. Zmiany te zostały przewidziane w statucie LGD w § 22 ust. 1 pkt. 4, który powierza tę kompetencję Walnemu Zebraniu Członków, dając jednocześnie Radzie LGD prawo wnioskowania o zmianę tych kryteriów w § 29 ust. 2 pkt. 1.

Wniosek wraz z pisemnym uzasadnieniem będzie rozpatrzony na najbliższym Walnym Zebraniu Członków. W przypadku zmiany lokalnych kryteriów wyboru będą one obowiązywać wyłącznie dla konkursów ogłoszonych po dniu zatwierdzenia zmian.

Załącznik nr 2 Procedury dokonywania ewaluacji i monitoringu

Monitoring polegał będzie na systematycznym zbieraniu i analizowaniu informacji ilościowych i jakościowych na temat funkcjonowania LGD, stanu realizacji strategii w aspekcie finansowym i rzeczowym oraz komunikacji z lokalną społecznością. Celem monitoringu będzie uzyskanie informacji zwrotnych na temat skuteczności i wydajności wdrażanej strategii, a także ocena zgodności realizacji operacji z zatwierdzonymi założeniami i celami.

Proces monitoringu będzie obejmować:

- a) monitorowanie rzeczowej realizacji LSR polegającej m.in. na:
  - analizie stopnia osiągnięcia mierzalnych i weryfikowalnych wskaźników wykonalności celów strategii,
  - monitorowaniu operacyjnym na podstawie bezpośrednich rozmów z beneficjentami i wizji lokalnych na miejscu realizacji operacji
  - wykorzystaniu partycypacyjnych metod ewaluacji (tj. angażowaniu społeczności lokalnej w proces ewaluacji)
- b) monitorowanie wydatkowania środków na poszczególne operacje i działania własne LGD

c) monitorowania zadowolenia społecznego w zakresie działań komunikacyjnych

Funkcjonowanie LGD będzie na bieżąco monitorowane i poddawane badaniom ewaluacyjnym w celu stałego podnoszenia jakości i efektywności działań. Ewaluacja będzie niezbędna do sprawnego wydatkowania środków publicznych w ramach LSR, a także do szybkiego reagowania na zmieniające się warunki otoczenia społeczno-gospodarczego na terenie LGD.

Założone kryteria ewaluacji i monitoringu

- 1) Trafność/adekwatność/odpowiedniość - pozwoli ocenić, w jakim stopniu przyjęte cele odpowiadają zidentyfikowanym problemom
- 2) Efektywność/wydajność - pozwoli ocenić poziom „ekonomiczności”, czyli stosunek poniesionych nakładów do uzyskanych produktów
- 3) Skuteczność - pozwoli ocenić, w jakim stopniu zostały osiągnięte cele zdefiniowane na etapie planowania, oraz stopień osiągnięcia zamierzonych celów oraz wpływ czynników zewnętrznych
- 4) Użyteczność - stopień zaspokojenia potrzeb beneficjentów w wyniku osiągnięcia rezultatów podejmowanych operacji
- 5) Trwałość - ocena faktu, czy pozytywne efekty na poziomie celu mogą trwać do zakończenia finansowania zewnętrznego oraz czy możliwe jest utrzymanie się wpływu w dłuższym okresie na procesy rozwoju na poziomie sektora, regionu oraz kraju.

Elementy podlegające ocenie

- 1) Ocena funkcjonowania LGD będzie obejmować elementy:
  - efektywność pracy biura i organów LGD,
  - ocena przebiegu konkursów, sposobu przepływu informacji,
  - ocena pracowników,
  - efektywność promocji i aktywizacji lokalnej społeczności,
  - efektywność współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej
- 2) Ocena wdrażania LSR obejmować będzie:
  - stopień realizacji celów i wskaźników,
  - stopień realizacji wybranych operacji,
  - wykorzystania budżetu,
  - jakość stosowanych kryteriów wyboru operacji i procedur
- 3) ocena zadowolenia społecznego w zakresie działań komunikacyjnych:
  - stopień realizacji celów
  - stopień osiągania efektów
  - efektywność działań komunikacyjnych i środków przekazu

Czas i okres przeprowadzenia oceny

Ewaluacja przeprowadzona zostanie w połowie okresu wdrażania LSR.

Sposób pomiaru

Monitoring i ewaluacja prowadzony będzie na podstawie:

- stworzonych przez biuro LGD ankiet dla beneficjentów,
- prowadzonych rejestrów oraz statystyk.

Załącznik nr 3 Plan działania wskazujący harmonogram osiągnięcia poszczególnych wskaźników produktu

CEL OGÓLNY 1.0	Lata	2016-2018			2019-2021			2022-2023			RAZEM 2016-2023		Program	Poddziałanie/zakres Programu
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostkami	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostkami	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostkami	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie w PLN		
Cel szczegółowy 1.1													PROW/RPO	
Przedsięwzięcie 1.1.1	Liczba utworzonych lub zmodernizowanych szlaków turystycznych i tematycznych	1 szt.	50,00	15 000	1 szt.	100,00	15 000	0 szt.	100,00	0	2 szt.	30 000	PROW	Realizacja LSR
	Liczba przygotowanych projektów współpracy	0 szt.	0,00	0	0 szt.	0,00	0	0 szt.	0,00	0	0 szt.	0	PROW	Projekty współpracy
	Liczba spotkań informacyjno-konsultacyjnych LGD z mieszkańcami	1 szt.	100,00	3 000	0 szt.	100,00	0	0 szt.	100,00	0	1 szt.	3 000	PROW	Aktywizacja
	Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa	15 szt.	60,00	31 875	5 szt.	100,00	31 875	0 szt.	100,00	21 250	20 szt.	85 000	PROW	Funkcjonowanie
	Liczba osobodni szkoleń dla pracowników LGD	0,5 osobodzień	50,00	1 200	0,5 osobodzień	100,00	1 200	0,00 osobodzień	100,00	0	1 osobodzień	2 400	PROW	
	Liczba osobodni szkoleń dla organów LGD	2,25 osobodzień	66,66	5 400	1,125 osobodnia	100,00	2 700	0,00 osobodzień	100,00	0	3,375 osobodzień	8 100	PROW	
Przedsięwzięcie 1.1.2	Liczba utworzonych lub udoskonalonych elementów promocji obszaru	35 szt.	70,00	350 000	10 szt.	90,00	100 000	5 szt.	100,00	50 000	50 szt.	500 000	PROW	Realizacja LSR
	Liczba przygotowanych projektów współpracy	0 szt.	0	0	0 szt.	0	0	0 szt.	0	0	0 szt.	0	PROW	Projekty współpracy
	Liczba spotkań informacyjno-konsultacyjnych LGD z mieszkańcami	1 szt.	100,00	3 000	0 szt.	100,00	0	0 szt.	100,00	0	1 szt.	3 000	PROW	Aktywizacja
	Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa	30 szt.	60,00	31 875	20 szt.	100,00	31 875	0 szt.	100,00	21 250	50 szt.	85 000	PROW	Funkcjonowanie
	Liczba osobodni szkoleń dla pracowników LGD	0,5 osobodzień	50,00	1 200	0,5 osobodzień	100,00	1 200	0,00 osobodzień	100,00	0	1 osobodzień	2 400	PROW	
	Liczba osobodni szkoleń dla organów LGD	2,25 osobodzień	66,66	5 400	1,125 osobodnia	100,00	2 700	0,00 osobodzień	100,00	0	3,375 osobodzień	8 100	PROW	
Razem cel szczegółowy 1.1				447 950		186 550		92 500		727 000				
Cel szczegółowy 1.2													PROW/RPO	
Przedsięwzięcie	Liczba zorganizowanych imprez	25 szt.	71,43	340 000	7 szt.	91,43	95 200	3 szt.	100,00	40 800	35 szt.	476 000	PROW	Realizacja

wzięcie 1.2.1	kulturalnych, także o charakterze ponadregionalnym													LSR
	Liczba przygotowanych projektów współpracy	1 szt.	100,00	160 000	0 szt.	100,00	0	0 szt.	100,00	0	1 szt.	160 000	PROW	Projekty współpracy
	Liczba spotkań informacyjno-konsultacyjnych LGD z mieszkańcami	1 szt.	100,00	3 000	0 szt.	100,00	0	0 szt.	100,00	0	1 szt.	3 000	PROW	Aktywizacja
	Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa	30 szt.	60,00	31 875	20 szt.	100,00	31 875	0 szt.	100,00	21 250	50 szt.	85 000	PROW	Funkcjonowanie
	Liczba osobodni szkoleń dla pracowników LGD	0,5 osobodzień	50,00	1 200	0,5 osobodzień	100,00	1 200	0,00 osobodzień	100,00	0	1 osobodzień	2 400	PROW	
	Liczba osobodni szkoleń dla organów LGD	2,25 osobodzień	66,66	5 400	1,125 osobodnia	100,00	2 700	0,00 osobodzień	100,00	0	3,375 osobodzień	8 100	PROW	
Przedsięwzięcie 1.2.2	Liczba zorganizowanych imprez kulturalnych, w tym także niezwiązanych z lokalną kulturą i tradycją oraz imprez skierowanych do różnych grup wiekowych	11 szt.	73,33	149 600	3 szt.	93,33	40 800	1 szt.	100,00	13 600	15 szt.	204 000	PROW	Realizacja LSR
	Liczba przygotowanych projektów współpracy	0 szt.	0	0	0 szt.	0	0	0 szt.	0	0	0 szt.	0	PROW	Projekty współpracy
	Liczba spotkań informacyjno-konsultacyjnych LGD z mieszkańcami	1 szt.	100,00	3 000	0 szt.	100,00	0	0 szt.	100,00	0	1 szt.	3 000	PROW	Aktywizacja
	Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa	30 szt.	60,00	31 875	20 szt.	100,00	31 875	0 szt.	100,00	21 250	50 szt.	85 000	PROW	Funkcjonowanie
	Liczba osobodni szkoleń dla pracowników LGD	0,5 osobodzień	50,00	1 200	0,5 osobodzień	100,00	1 200	0,00 osobodzień	100,00	0	1 osobodzień	2 400	PROW	
	Liczba osobodni szkoleń dla organów LGD	2,25 osobodzień	66,66	5 400	1,125 osobodnia	100,00	2 700	0,00 osobodzień	100,00	0	3,375 osobodzień	8 100	PROW	
Przedsięwzięcie 1.2.3	Liczba operacji obejmujących wyposażenie podmiotów działających w sferze społeczno-kulturalnej	10 szt.	50,00	335 000	8 szt.	90,00	268 000	2 szt.	100,00	67 000	20 szt.	670 000	PROW	Realizacja LSR
	Liczba przygotowanych projektów współpracy	0 szt.	0	0	0 szt.	0	0	0 szt.	0	0	0 szt.	0	PROW	Projekty współpracy
	Liczba spotkań informacyjno-konsultacyjnych LGD z mieszkańcami	0 szt.	0,00	0	0 szt.	0,00	0	0 szt.	0,00	0	0 szt.	0	PROW	Aktywizacja
	Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa	15 szt.	75,00	31 875	5 szt.	100,00	31 875	0 szt.	100,00	21 250	20 szt.	85 000	PROW	Funkcjonowanie
	Liczba osobodni szkoleń dla pracowników LGD	0,5 osobodzień	50,00	1 200	0,5 osobodzień	100,00	1 200	0,00 osobodzień	100,00	0	1 osobodzień	2 400	PROW	
	Liczba osobodni szkoleń dla organów LGD	2,25 osobodzień	66,66	5 400	1,125 osobodnia	100,00	2 700	0,00 osobodzień	100,00	0	3,375 osobodzień	8 100	PROW	

Razem cel szczegółowy 1.2		1 266 025		511 325		185 150		1 802 500						
Cel szczegółowy 1.3													PROW/ RPO	
Przedsię- wzięcie 1.3.1	Liczba nowych, zmodernizowa- nych lub wyposażonych obiektów infrastruktury turystycznej	10 szt.	50,00	575 000	8 szt.	90,00	460 000	2 szt.	100,00	115 000	20 szt.	1 150 000	PROW	Realizacja LSR
	Liczba przygotowanych projektów współpracy	0 szt.	0	0	0 szt.	0	0	0 szt.	0	0	0 szt.	0	PROW	Projekty współpracy
	Liczba spotkań informacyjno - konsultacyjnych LGD z mieszkańcami	1 szt.	50,00	3 000	1 szt.	100,00	3 000	0 szt.	100,00	0	2 szt.	6 000	PROW	Aktywiza- cja
	Liczba podmiotów, którym udzie- lono indywidualnego doradztwa	30 szt.	60,00	31 875	20 szt.	100,00	31 875	0 szt.	100,00	21 250	50 szt.	85 000	PROW	Funkcjo- nowanie
	Liczba osobodni szkoleń dla pracowników LGD	0,5 osobodzień	50,00	1 200	0,5 osobodzień	100,00	1 200	0,00 osobodzień	100,00	0	1 osobodzień	2 400	PROW	
	Liczba osobodni szkoleń dla organów LGD	2,25 osobodzień	66,66	5 400	1,125 osobodnia	100,00	2 700	0,00 osobodzień	100,00	0	3,375 osobodzień	8 100	PROW	
Przedsię- wzięcie 1.3.2	Liczba operacji ukierunkowanych na innowacje w obszarze turystyki	3 szt.	60,00	450 000	1 szt.	80,00	150 000	1 szt.	100,00	150 000	5 szt.	750 000	PROW	Realizacja LSR
	Liczba przygotowanych projektów współpracy	0 szt.	0	0	0 szt.	0	0	0 szt.	0	0	0 szt.	0	PROW	Projekty współpracy
	Liczba spotkań informacyjno- konsultacyjnych LGD z mieszkańcami	1 szt.	100,00	3 000	0 szt.	100,00	0	0 szt.	100,00	0	1 szt.	3 000	PROW	Aktywiza- cja
	Liczba podmiotów, którym udzie- lono indywidualnego doradztwa	30 szt.	60,00	31 875	20 szt.	100,00	31 875	0 szt.	100,00	21 250	50 szt.	85 000	PROW	Funkcjo- nowanie
	Liczba osobodni szkoleń dla pracowników LGD	0,5 osobodzień	50,00	1 200	0,5 osobodzień	100,00	1 200	0,00 osobodzień	100,00	0	1 osobodzień	2 400	PROW	
	Liczba osobodni szkoleń dla organów LGD	2,25 osobodzień	66,66	5 400	1,125 osobodnia	100,00	2 700	0,00 osobodzień	100,00	0	3,375 osobodzień	8 100	PROW	
Przedsię- wzięcie 1.3.3	Liczba szkoleń z zakresu zarządza- nia obiektami turystycznymi	1 szt.	50,00	10 000	1 szt.	100,00	10 000	0 szt.	100,00	0	2 szt.	20 000	PROW	Realizacja LSR
	Liczba przygotowanych projektów współpracy	0 szt.	0	0	0 szt.	0	0	0 szt.	0	0	0 szt.	0	PROW	Projekty współpracy
	Liczba spotkań informacyjno- konsultacyjnych LGD z mieszkańcami	0 szt.	0,00	0	0 szt.	0,00	0	0 szt.	0,00	0	0 szt.	0	PROW	Aktywiza- cja
	Liczba podmiotów, którym udzie- lono indywidualnego doradztwa	3 szt.	60,00	31 875	2 szt.	100,00	31 875	0 szt.	100,00	21 250	5 szt.	85 000	PROW	Funkcjo- nowanie
	Liczba osobodni szkoleń dla pracowników LGD	0,5 osobodzień	50,00	1 200	0,5 osobodzień	100,00	1 200	0,00 osobodzień	100,00	0	1 osobodzień	2 400	PROW	
	Liczba osobodni szkoleń dla organów LGD	2,25 osobodzień	66,66	5 400	1,125 osobodnia	100,00	2 700	0,00 osobodzień	100,00	0	3,375 osobodzień	8 100	PROW	

Razem cel szczegółowy 1.3				1 156 425			730 325			328 750			2 215 500		
Cel szczegółowy 1.4														PROW/ RPO	
Przedsię- wzięcie 1.4.1	Liczba nowych, zmodernizowanych lub wyposażonych obiektów infrastruktury rekreacyjnej	3 szt.	60,00	690 000	1 szt.	80,00	230 000	1 szt.	100,00	230 000	5 szt.	1 150 000	PROW	Realizacja LSR	
	Liczba przygotowanych projektów współpracy	0 szt.	0	0	0 szt.	0	0	0 szt.	0	0	0 szt.	0	PROW	Projekty współpracy	
	Liczba spotkań informacyjno-konsultacyjnych LGD z mieszkańcami	1 szt.	100,00	3 000	0 szt.	100,00	0	0 szt.	100,00	0	1 szt.	3 000	PROW	Aktywizacja	
	Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa	15 szt.	75,00	31 875	5 szt.	100,00	31 875	0 szt.	100,00	21 250	20 szt.	85 000	PROW	Funkcjonowanie	
	Liczba osobodni szkoleń dla pracowników LGD	0,5 osobodzień	50,00	1 200	0,5 osobodzień	100,00	1 200	0,00 osobodzień	100,00	0	1 osobodzień	2 400	PROW		
	Liczba osobodni szkoleń dla organów LGD	2,25 osobodzień	66,66	5 400	1,125 osobodnia	100,00	2 700	0,00 osobodzień	100,00	0	3,375 osobodzień	8 100	PROW		
Przedsię- wzięcie 1.4.2	Liczba wybudowanych, zmodernizowanych lub wyposażonych obiektów sportowych	3 szt.	60,00	690 000	1 szt.	80,00	230 000	1 szt.	100,00	230 000	5 szt.	1 150 000	PROW	Realizacja LSR	
	Liczba przygotowanych projektów współpracy	0 szt.	0	0	0 szt.	0	0	0 szt.	0	0	0 szt.	0	PROW	Projekty współpracy	
	Liczba spotkań informacyjno-konsultacyjnych LGD z mieszkańcami	1 szt.	100,00	3 000	0 szt.	100,00	0	0 szt.	100,00	0	1 szt.	3 000	PROW	Aktywizacja	
	Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa	15 szt.	75,00	31 875	5 szt.	100,00	31 875	0 szt.	100,00	21 250	20 szt.	85 000	PROW	Funkcjonowanie	
	Liczba osobodni szkoleń dla pracowników LGD	0,5 osobodzień	50,00	1 200	0,5 osobodzień	100,00	1 200	0,00 osobodzień	100,00	0	1 osobodzień	2 400	PROW		
	Liczba osobodni szkoleń dla organów LGD	2,25 osobodzień	66,66	5 400	1,125 osobodnia	100,00	2 700	0,00 osobodzień	100,00	0	3,375 osobodzień	8 100	PROW		
Razem cel szczegółowy 1.4				1 462 950			531 550			502 500			2 497 000		
Cel szczegółowy 1.5														PROW/ RPO	
Przedsię- wzięcie 1.5.1	Liczba wydarzeń z zakresu zachowań proekologicznych i OZE	9 szt.	75,00	90 000	2 szt.	91,67	20 000	1 szt.	100,00	10 000	12 szt.	120 000	PROW	Realizacja LSR	
	Liczba przygotowanych projektów współpracy	0 szt.	0	0	0 szt.	0	0	0 szt.	0	0	0 szt.	0	PROW	Projekty współpracy	
	Liczba spotkań informacyjno-konsultacyjnych LGD z mieszkańcami	1 szt.	100,00	3 000	0 szt.	100,00	0	0 szt.	100,00	0	1 szt.	3 000	PROW	Aktywizacja	
	Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa	15 szt.	75,00	31 875	5 szt.	100,00	31 875	0 szt.	100,00	21 250	20 szt.	85 000	PROW	Funkcjonowanie	

	Liczba osobodni szkoleń dla pracowników LGD	0,5 osobodzień	50,00	1 200	0,5 osobodzień	100,00	1 200	0,00 osobodzień	100,00	0	1 osobodzień	2 400	PROW	
	Liczba osobodni szkoleń dla organów LGD	2,25 osobodzień	66,66	5 400	1,125 osobodnia	100,00	2 700	0,00 osobodzień	100,00	0	3,375 osobodzień	8 100	PROW	
Przedsięwzięcie 1.5.2	Liczba utworzonych i udoskonalonych elementów infrastruktury OZE	3 szt.	60,00	60 000	1 szt.	80,00	20 000	1 szt.	100,00	20 000	5 szt.	100 000	PROW	Realizacja LSR
	Liczba przygotowanych projektów współpracy	0 szt.	0	0	0 szt.	0	0	0 szt.	0	0	0 szt.	0	PROW	Projekty współpracy
	Liczba spotkań informacyjno-konsultacyjnych LGD z mieszkańcami	1 szt.	100,00	3 000	0 szt.	100,00	0	0 szt.	100,00	0	1 szt.	3 000	PROW	Aktywizacja
	Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa	15 szt.	75,00	31 875	5 szt.	100,00	31 875	0 szt.	100,00	21 250	20 szt.	85 000	PROW	Funkcjonowanie
	Liczba osobodni szkoleń dla pracowników LGD	0,5 osobodzień	50,00	1 200	0,5 osobodzień	100,00	1 200	0,00 osobodzień	100,00	0	1 osobodzień	2 400	PROW	
	Liczba osobodni szkoleń dla organów LGD	2,25 osobodzień	66,66	5 400	1,125 osobodnia	100,00	2 700	0,00 osobodzień	100,00	0	3,375 osobodzień	8 100	PROW	
	Razem cel szczegółowy 1.5				232 950		111 550			72 500		417 000		
Razem cel ogólny 1.0				4 406 300		2 071 300			1 181 400		7 659 000			
Razem LSR				10 618 100		5 305 500			2 369 400		18 293 000			
Razem planowane wsparcie na przedsięwzięcia dedykowane tworzeniu i utrzymaniu miejsc pracy w ramach poddziałania Realizacja LSR PROW													% budżetu poddziałania Realizacja LSR	
												6 160 000	38,50	

CEL OGÓLNY 2.0	Lata	2016-2018			2019-2021			2022-2023			RAZEM 2016-2023		Program	Poddziałanie/zakres Programu
		Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Razem wartość wskaźników		
Cel szczegółowy 2.1													PROW/RPO	
Przedsięwzięcie 2.1.1	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego lub utrzymaniu istniejącego przedsiębiorstwa	10 szt.	50,00	1 375 000	8 szt.	90,00	1 100 000	2 szt.	100,00	275 000	20 szt.	2 750 000	PROW	Realizacja LSR

	Liczba przygotowanych projektów współpracy	0 szt.	0	0	0 szt.	0	0	0 szt.	0	0	0 szt.	0	PROW	Projekty współpracy
	Liczba spotkań informacyjno - konsultacyjnych LGD z mieszkańcami	1 szt.	50,00	3 000	1 szt.	100,00	3 000	0 szt.	100,00	0	2 szt.	6 000	PROW	Aktywizacja
	Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa	30 szt.	60,00	31 875	20 szt.	100,00	31 875	0 szt.	100,00	21 250	50 szt.	85 000	PROW	Funkcjonowanie
	Liczba osobodni szkoleń dla pracowników LGD	0,5 osobodzień	50,00	1 200	0,5 osobodzień	100,00	1 200	0,00 osobodzień	100,00	0	1 osobodzień	2 400	PROW	
	Liczba osobodni szkoleń dla organów LGD	2,25 osobodzień	66,66	5 400	1,125 osobodnia	100,00	2 700	0,00 osobodzień	100,00	0	3,375 osobodzień	8 100	PROW	
Przedsięwzięcie 2.1.2	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego lub utrzymaniu istniejącego przedsiębiorstwa w obszarze turystyki	10 szt.	50,00	1 375 000	8 szt.	90,00	1 100 000	2 szt.	100,00	275 000	20 szt.	2 750 000	PROW	Realizacja LSR
	Liczba przygotowanych projektów współpracy	0 szt.	0	0	0 szt.	0	0	0 szt.	0	0	0 szt.	0	PROW	Projekty współpracy
	Liczba spotkań informacyjno - konsultacyjnych LGD z mieszkańcami	1 szt.	50,00	3 000	1 szt.	100,00	3 000	0 szt.	100,00	0	2 szt.	6 000	PROW	Aktywizacja
	Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa	30 szt.	60,00	31 875	20 szt.	100,00	31 875	0 szt.	100,00	21 250	50 szt.	85 000	PROW	Funkcjonowanie
	Liczba osobodni szkoleń dla pracowników LGD	0,5 osobodzień	50,00	1 200	0,5 osobodzień	100,00	1 200	0,00 osobodzień	100,00	0	1 osobodzień	2 400	PROW	
	Liczba osobodni szkoleń dla organów LGD	2,25 osobodzień	66,66	5 400	1,125 osobodnia	100,00	2 700	0,00 osobodzień	100,00	0	3,375 osobodzień	8 100	PROW	
Przedsięwzięcie 2.1.3	Liczba utworzonych centrów przetwórstwa lokalnego	1 szt.	100,00	500 000	0 szt.	100,00	0	0 szt.	100,00	0	1 szt.	500 000	PROW	Realizacja LSR
	Liczba przygotowanych projektów współpracy	0 szt.	0	0	0 szt.	0	0	0 szt.	0	0	0 szt.	0	PROW	Projekty współpracy
	Liczba spotkań informacyjno - konsultacyjnych LGD z mieszkańcami	0 szt.	0,00	0	0 szt.	0,00	0	0 szt.	0,00	0	0 szt.	0	PROW	Aktywizacja
	Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa	5 szt.	100,00	31 875	0 szt.	100,00	31 875	0 szt.	100,00	21 250	5 szt.	85 000	PROW	Funkcjonowanie
	Liczba osobodni szkoleń dla pracowników LGD	0,5 osobodzień	50,00	1 200	0,5 osobodzień	100,00	1 200	0,00 osobodzień	100,00	0	1 osobodzień	2 400	PROW	
	Liczba osobodni szkoleń dla organów LGD	2,25 osobodzień	66,66	5 400	1,125 osobodnia	100,00	2 700	0,00 osobodzień	100,00	0	3,375 osobodzień	8 100	PROW	
Przedsię-	Liczba szkoleń i udzielonego	7 szt.	70,00	70 000	2 szt.	90,00	20 000	1 szt.	100,00	10 000	10 szt.	100 000	PROW	Realizacja

wzięcie 2.1.4	doradztwa dla działających firm oraz osób zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą													LSR
	Liczba przygotowanych projektów współpracy	0 szt.	0	0	0 szt.	0	0	0 szt.	0	0	0 szt.	0	PROW	Projekty współpracy
	Liczba spotkań informacyjno - konsultacyjnych LGD z mieszkańcami	0 szt.	0,00	0	0 szt.	0,00	0	0 szt.	0,00	0	0 szt.	0	PROW	Aktywizacja
	Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa	7 szt.	100,00	31 875	2 szt.	100,00	31 875	1 szt.	100,00	21 250	10 szt.	85 000	PROW	Funkcjonowanie
	Liczba osobodni szkoleń dla pracowników LGD	0,5 osobodzień	50,00	1 200	0,5 osobodzień	100,00	1 200	0,00 osobodzień	100,00	0	1 osobodzień	2 400	PROW	
	Liczba osobodni szkoleń dla organów LGD	2,25 osobodzień	66,66	5 400	1,125 osobodnia	100,00	2 700	0,00 osobodzień	100,00	0	3,375 osobodzień	8 100	PROW	
Razem cel szczegółowy 2.1				3 479 900			2 369 100			645 000		6 494 000		
Cel szczegółowy 2.2													PROW /RPO	
Przedsięwzięcie 2.2.1	Liczba operacji ukierunkowanych na innowacje w firmach niezwiązanych z turystyką	7 szt.	70,00	1 400 000	2 szt.	90,00	400 000	1 szt.	100,00	200 000	10 szt.	2 000 000	PROW	Realizacja LSR
	Liczba przygotowanych projektów współpracy	0 szt.	0	0	0 szt.	0	0	0 szt.	0	0	0 szt.	0	PROW	Projekty współpracy
	Liczba spotkań informacyjno - konsultacyjnych LGD z mieszkańcami	1 szt.	100,00	3 000	0 sztuk	100,00	0	0 szt.	100,00	0	1 szt.	3 000	PROW	Aktywizacja
	Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa	15 szt.	75,00	31 875	5 szt.	100,00	31 875	0 szt.	100,00	21 250	20 szt.	85 000	PROW	Funkcjonowanie
	Liczba osobodni szkoleń dla pracowników LGD	0,5 osobodzień	50,00	1 200	0,5 osobodzień	100,00	1 200	0,00 osobodzień	100,00	0	1 osobodzień	2 400	PROW	
	Liczba osobodni szkoleń dla organów LGD	2,25 osobodzień	66,66	5 400	1,125 osobodnia	100,00	2 700	0,00 osobodzień	100,00	0	3,375 osobodzień	8 100	PROW	
Razem cel szczegółowy 2.2				1 441 475			435 775			221 250		2 098 500		
Cel szczegółowy 2.3													PROW / RPO	
Przedsięwzięcie 2.3.1	Liczba projektów doradczych i szkoleniowych dla osób poszukujących pracy	7 szt.	70,00	70 000	2 szt.	90,00	20 000	1 szt.	100,00	10 000	10 szt.	100 000	PROW	Realizacja LSR
	Liczba przygotowanych projektów współpracy	0 szt.	0	0	0 szt.	0	0	0 szt.	0	0	0 szt.	0	PROW	Projekty współpracy
	Liczba spotkań informacyjno -	1 szt.	100,00	3 000	0 szt.	100,00	0	0 szt.	100,00	0	1 szt.	3 000	PROW	Aktywizacja

	konsultacyjnych LGD z mieszkańcami													
	Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa	7 szt.	100,00	31 875	2 szt.	100,00	31 875	1 szt.	100,00	21 250	10 szt.	85 000	PROW	Funkcjonowanie
	Liczba osobodni szkoleń dla pracowników LGD	0,5 osobodnia	50,00	1 200	0,5 osobodnia	100,00	1 200	0,00 osobodzień	100,00	0	1 osobodzień	2 400	PROW	
	Liczba osobodni szkoleń dla organów LGD	2,25 osobodnia	66,66	5 400	1,125 osobodnia	100,00	2 700	0,00 osobodzień	100,00	0	3,375 osobodnia	8 100	PROW	
Razem cel szczegółowy 2.3			111 475			55 775			31 250		198 500			
Razem cel ogólny 2.0			5 032 850			2 860 650			897 500		8 791 000			
Razem LSR			10 618 100			5 305 500			2 369 400		18 293 000			
Razem planowane wsparcie na przedsięwzięcia dedykowane tworzeniu i utrzymaniu miejsc pracy w ramach poddziałania Realizacja LSR PROW													% budżetu poddziałania Realizacja LSR	
												8 200 000	51,25	

CEL OGÓLNY 3.0	Lata	2016-2018			2019-2021			2022-2023			RAZEM 2016-2023		Program	Poddziałanie/zakres Programu
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie w PLN		
Cel szczegółowy 3.1													PROW / RPO	
Przedsięwzięcie 3.1.1	Liczba projektów służących przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu, w tym poprzez podnoszenie kompetencji	14 szt.	72,22	336 000	4 szt.	94,44	96 000	2 szt.	100,00	48 000	20 sztuk	480 000	PROW	Realizacja LSR
	Liczba przygotowanych projektów współpracy	1 szt.	100	160 000	0 szt.	0	0	0 szt.	0	0	1 szt.	160 000	PROW	Projekty współpracy
	Liczba spotkań informacyjno - konsultacyjnych LGD z mieszkańcami	1 szt.	50,00	3 000	1 szt.	100,00	3 000	0 szt.	100,00	0	2 szt.	6 000	PROW	Aktywizacja

	Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa	30 szt.	60,00	31 875	20 szt.	100,00	31 875	0 szt.	100,00	21 250	50 szt.	85 000	PROW	Funkcjonowanie
	Liczba osobodni szkoleń dla pracowników LGD	0,5 osobodnia	50,00	1 200	0,5 osobodnia	100,00	1 200	0,00 osobodzień	100,00	0	1 osobodzień	2 400	PROW	
	Liczba osobodni szkoleń dla organów LGD	2,25 osobodnia	66,66	5 400	1,125 osobodnia	100,00	2 700	0,00 osobodzień	100,00	0	3,375 osobodnia	8 100	PROW	
Przedsięwzięcie 3.1.2	Liczba kilometrów wybudowanych lub przebudowanych dróg	3 km	60	600 000	1 km	80	200 000	1 km	100	200 000	5 km	1 000 000	PROW	Realizacja LSR
	Liczba przygotowanych projektów współpracy	0 szt.	0	0	0 szt.	0	0	0 szt.	0	0	0 szt.	0	PROW	Projekty współpracy
	Liczba spotkań informacyjno - konsultacyjnych LGD z mieszkańcami	1 szt.	50,00	3 000	1 szt.	100,00	3 000	0 szt.	100,00	0	2 szt.	6 000	PROW	Aktywizacja
	Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa	12 szt.	100,00	31 875	0 szt.	100,00	31 875	0 szt.	100,00	21 250	12 szt.	85 000	PROW	Funkcjonowanie
	Liczba osobodni szkoleń dla pracowników LGD	0,5 osobodnia	50,00	1 200	0,5 osobodnia	100,00	1 200	0,00 osobodzień	100,00	0	1 osobodzień	2 400	PROW	
	Liczba osobodni szkoleń dla organów LGD	2,25 osobodnia	66,66	5 400	1,125 osobodnia	100,00	2 700	0,00 osobodzień	100,00	0	3,375 osobodnia	8 100	PROW	
Razem cel szczegółowy 3.1				1 178 950			373 550			290 500		1 683 000		
Razem cel ogólny 3.0				1 178 950			373 550			290 500		1 843 000		
Razem LSR				10 618 100			5 305 500			2 369 400		18 293 000		
Razem planowane wsparcie na przedsięwzięcia dedykowane tworzeniu i utrzymaniu miejsc pracy w ramach poddziałania Realizacja LSR PROW													% budżetu poddziałania Realizacja LSR	
												1 640 000	10,25	

Załącznik nr 4 Budżet LSR w podziale na lata i poszczególne fundusze EFSI

Zakres wsparcia	PROW	RPO		Razem EFSI
		EFS	EFRR	
Realizacja LSR (art. 35 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 1303/2013)	16 000 000,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	16 000 000,00 zł
Współpraca (art. 35 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 1303/2013)	320 000,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	320 000,00 zł
Koszty bieżące (art. 35 ust. 1 lit. d rozporządzenia nr 1303/2013)	1 700 000,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	1 700 000,00 zł
Aktywizacja (art. 35 ust. 1 lit. e rozporządzenia nr 1303/2013)	950 000,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	950 000,00 zł
Razem	18 970 000,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	18 970 000,00 zł

Różnica kosztów wsparcia dla poddziałania „koszty bieżące” między powyższym budżetem a zał. nr 3 „Plan Działania” wynika z braku ujęcia w „Planie Działania” kosztów przeznaczonych na wynagrodzenia pracowników biura LGD.

Plan finansowy w zakresie poddziałania 19.2 PROW2014-2020

	Wkład EFRROW	Budżet państwa	Wkład własny będący wkładem krajowych środków publicznych	RAZEM
Beneficjenci inni niż jednostki sektora finansów publicznych	6 363 000,00 zł	3 637 000,00 zł	0,00 zł	10 000 000,00 zł
Beneficjenci będący jednostkami sektora finansów publicznych	3 817 800,00 zł	0,00 zł	2 182 200,00 zł	6 000 000,00 zł
Razem	10 180 800,00 zł	3 637 000,00 zł	2 182 200,00 zł	16 000 000,00 zł

Załącznik nr 5 Plan komunikacji

PLAN KOMUNIKACJI Z LOKALNĄ SPOŁECZNOŚCIĄ

Wprowadzenie

Podstawę prawną dla opracowania Planu Komunikacji z Lokalną Społecznością stanowi art. 5 ust.1 pkt.1 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz.U. z 2015 r. poz 378), natomiast wytyczne dotyczące jego zawartości zawarte zostały w Poradniku dla Lokalnych Grup Działania w zakresie opracowywania Lokalnych Strategii Rozwoju na lata 2014 -2020 (Materiał zredagowany w Departamencie Rozwoju Obszarów Wiejskich Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi na podstawie wyników prac Zespołu Roboczego ds. Opracowania Zakresu Lokalnych Strategii Rozwoju przy Grupie tematycznej ds. Podejścia Leader).

Plan komunikacji opiera się na bliskiej współpracy z mieszkańcami, beneficjentami i potencjalnymi beneficjentami, opinią publiczną oraz wszystkimi instytucjami zaangażowanymi we wdrażanie LSR, ponieważ warunkiem skutecznego zaangażowania społeczności lokalnej w realizację LSR jest skuteczna (obustronna) komunikacja. W celu realizacji tego niezbędne jest prowadzenie przejrzystych, czytelnych, zrozumiałych działań informacyjnych i zapewnienie narzędzi do uzyskania informacji zwrotnej stanowiącej podstawę do usprawniania komunikacji w celu osiągnięcia jak najlepszych efektów działań komunikacyjnych.

W niniejszym Planie Komunikacji określone zostały cele jakim ma on służyć, działania komunikacyjne, narzędzia jakie będą wykorzystywane w celu dotarcia do grup docelowych, efekty jakie powinna przynieść realizacja planu komunikacji, a także zakres i metody badania założonych do osiągnięcia efektów i ewentualne działania naprawcze w razie stwierdzenia, iż założone cele nie są realizowane.

1. Analiza sytuacji w zakresie komunikacji

W niniejszym planie komunikacji uwzględniono wyniki badania ewaluacyjnego przeprowadzonego w 2014 r. wspólnie przez firmę IRP Inwestycje-Rozwój-Personel Sp. z o.o. oraz firmę SUPPORT – Wsparcie dla Firm Maciej Płosa m.in. w zakresie oceny postępów realizacji LSR na obszarze LGD Cieszyńska Kraina oraz badanie wizerunku Stowarzyszenia. Analizie poddano m.in. proces komunikacji w zakresie wdrażania Strategii, źródła przekazu informacji i ich dostępność oraz efekty osiągane za pośrednictwem stosowanych środków przekazu. Informacje uzyskano za pośrednictwem ankiet i wywiadów z mieszkańcami, beneficjentami i przedstawicielami podmiotów publicznych, gospodarczych oraz fundacji i stowarzyszeń, a także przedstawicielami organów LGD. Pokazały one iż:

- ✓ działania informacyjne prowadzone były w sposób zróżnicowany i zapewniły dotarcie informacji do różnych grup odbiorców,
- ✓ działania informacyjne prowadzone były w sposób przyczyniający się do skutecznego realizowania celów i przedsięwzięć określonych w Strategii,
- ✓ działania informacyjne zapewniły LGD szeroką rozpoznawalność na terenie działania i powiązanie z realizacją przedsięwzięć nakierowanych na rozwój obszarów wchodzących w skład LGD,
- ✓ dużym zainteresowaniem cieszy się możliwość pozyskiwania środków finansowych z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach osi LEADER,
- ✓ pomoc doradcza świadczona przez LGD jest oceniana wysoko.

Za słabe strony działań komunikacyjnych uznano:

- ✓ małą skuteczność w aplikowaniu o pozyskanie dofinansowania ze względu na niejasne zasady kwalifikowalności wydatków i problemy biurokratyczne,
- ✓ małe zaangażowanie mieszkańców w kształtowanie lokalnej przedsiębiorczości.

Działania zalecane do realizowania:

- ✓ kontynuowanie działań informacyjnych w różnorodnej formie i przystępnej treści przekazu,
- ✓ realizacja szkoleń z zakresu zasad aplikowania o środki finansowe, a także ich rozliczania, w celu zwiększenia skuteczności aplikowania,
- ✓ prowadzenie działań zachęcających potencjalnych beneficjentów do korzystania z pomocy doradczej świadczonej przez LGD,
- ✓ podjęcie działań w celu szerszego zaangażowania społeczności lokalnej do wdrażania LSR w zakresie lokalnej przedsiębiorczości,
- ✓ kontynuowanie działań mających na celu stałe podnoszenie rozpoznawalności LGD i realizowanych przez nią działań.

Przedstawione powyżej wyniki badań ewaluacyjnych w zakresie dotyczącym komunikacji zostały wzięte pod uwagę przy sporządzaniu niniejszego planu komunikacji.

2. Cele i grupy docelowe

2.1 Głównym celem planu komunikacji powinna być pomoc w osiągnięciu głównych założeń Lokalnej Strategii Rozwoju kierowanej przez społeczność. Dlatego za główny cel planu komunikacji uznano:

- ✓ Zapewnienie pełnej, aktualnej i przejrzystej informacji na temat wdrażania LSR jako instrumentu wspierającego rozwój obszarów nią objętych.

2.2 Cel główny Planu Komunikacji wdrażany będzie poprzez realizację celów szczegółowych:

- ✓ Dalsze podnoszenie społecznej świadomości i wiedzy w zakresie wdrażania Strategii i jej wpływu na rozwój obszaru LGD.
- ✓ Aktywizowanie społeczności lokalnej i możliwości jej wpływu na rozwój obszarów objętych Strategią.
- ✓ Rozpowszechnianie i udostępnianie jasnych, czytelnych i zrozumiałych informacji na temat możliwości uzyskania pomocy na realizację operacji objętych Strategią.
- ✓ Zapewnienie potencjalnym wnioskodawcom jak najbardziej przystępnych i przejrzystych informacji w zakresie przygotowania dokumentacji aplikacyjnej.
- ✓ Bieżące informowanie o stanie realizacji Strategii m.in. o stopniu osiągnięcia celów, efektów i wskaźników.
- ✓ Bieżące informowanie o zasadach i kryteriach udzielania wsparcia w ramach wdrażania Strategii m.in. o kategoriach operacji w największym stopniu realizujących założenia, kryteriach oceny i wyboru wniosków.
- ✓ Bieżące udzielanie informacji o zasadach i kryteriach realizacji i rozliczania dofinansowania.
- ✓ Zapewnienie prawidłowego wdrożenia projektów zgodnie z zasadami, wytycznymi.
- ✓ Promowanie zrealizowanych projektów jako dobrych praktyk w celu ich pozytywnego oddziaływania na kolejne operacje zgłaszane do realizacji.

2.3 Grupy docelowe

Zarówno wytyczne wynikające z ustawy o rozwoju lokalnym z udziałem społeczności lokalnej jak również doświadczenia nabyte w okresie wdrażania Strategii na lata 2009 - 2015 pokazują, iż głównymi grupami docelowymi działań komunikacyjnych w zakresie wdrażania LSR są:

2.3.1 społeczność lokalna – mieszkańcy obszaru objętego działaniem Stowarzyszenia LGD „Cieszyńska Kraina”,

2.3.2 potencjalni beneficjenci – grupa odbiorców uprawnionych do korzystania ze środków w ramach inicjatywy LEADER w tym osoby fizyczne, osoby prawne, jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, którym ustawy nadają osobowość prawną. W tej grupie, na podstawie danych otrzymanych z ośrodków pomocy społecznej jak i z powiatowego urzędu pracy, określono jedną grupę defaworyzowaną tj. osoby bezrobotne, a w szczególności:

- ✓ młodzież wchodząca na rynek pracy,
- ✓ osoby powyżej 50-tego roku życia,

- 2.3.3 **beneficjenci** - grupa odbiorców, którym udzielono wsparcia w ramach inicjatywy LEADER,
- 2.3.4 **Rada LGD** – jako organ bezpośrednio zaangażowany we wdrażanie LSR i mający wyłączne kompetencje do wyboru operacji, które mają być wdrażane w ramach LSR.
- 2.3.5 **media** – prasa i portale internetowe o zasięgu lokalnym, jako kanały komunikacji ze społecznością lokalną.

Celem prowadzenia działań komunikacyjnych jest zapewnienie jak najszerszego udziału społeczności lokalnej we wdrażanie LSR i stworzenie warunków na tyle otwartych, że każdy będzie czuł się „zaproszony”. Służyć temu będą nie tylko odpowiednie komunikaty, działania czy środki przekazu, ale także zawartość przekazu, która dotyczy:

- ✓ Język przekazu – dostosowany do potrzeb i kategorii odbiorców, wolny od żargonu programowego i funduszo-owego, zrozumiały, prosty,
- ✓ Sposób prezentowania informacji – proste, ale konkretne prezentowanie abstrakcyjnych z punktu widzenia odbiorcy informacji, oddziaływanie na wyobraźnię, zachowanie odpowiedniej proporcji między elementami werbalnymi, a wizualnymi, sprowadzenie znaczenia informacji do spraw życia codziennego i w określonym kontekście lokalnym.

Dodatkowo działania te uzupełniane będą poprzez:

- ✓ Różnicowanie informacji – od krótkich zwięzłych komunikatów, mających wzbudzić zainteresowanie, poprzez treści mające zachęcić do zaangażowania się, do pełnych, szczegółowych komunikatów przekazywanych na etapie zaangażowania konkretnych beneficjentów.
- ✓ Stopniowe pogłębianie interakcji – rozpoczynając od dostarczenia szerokiego zakresu informacji, następnie pogłębienia informacji nakierowanej na potencjalnego beneficjenta dochodząc do interakcji wynikającej z potrzeby porady wsparcia konkretnego beneficjenta.

Ponadto wszystkie informacje i komunikaty będzie charakteryzować wiarygodność, obiektywizm, praktyczność, dostępność, łatwość identyfikacji.

3. Działania komunikacyjne i środki przekazu

Cele komunikacji realizowane będą przez działania o charakterze informacyjnym, edukacyjnym, wizerunkowym. Nastawione one będą na przekazywanie informacji, angażowanie do udzielania informacji zwrotnej i pozyskiwanie informacji zwrotnej. Aby skutecznie dotrzeć do wszystkich grup docelowych, założono realizację schematu opartego na 3 rodzajach przekazów:

- ✓ Przekaz jednokierunkowy – obejmujący działania komunikacyjne nastawione tylko na przekaz o charakterze informacyjnym.
- ✓ Przekaz dwukierunkowy – obejmujący działania służące lepszej realizacji założeń LSR poprzez zwiększenie świadomości istnienia konkretnych możliwości dla konkretnych grup odbiorców (komunikaty celowe angażujące do aktywnego uczestnictwa).
- ✓ Przekazy wielokierunkowe - obejmujące działania służące skutecznej realizacji LSR opartej na dialogu pomiędzy podmiotami zaangażowanymi w realizację LSR w celu wyznaczania koniecznych pozytywnych kierunków zmian, korekt, aktualizacji.

Zapewnieniu realizacji tak rozumianej drogi komunikacji, a także osiągnięciu celów i efektów planu komunikacji służyć będą poniżej przedstawione działania komunikacyjne i wykorzystywane w ich ramach środki przekazu.

3.1 Kampania informacyjna

To szerokie i zróżnicowanie spektrum działań umożliwiających przekazywanie informacji do zróżnicowanych grup odbiorców zarówno ogólnie rozumianej społeczności lokalnej jak i zindywidualizowanych grup, pod względem potrzeb i środków przekazu. W zależności od stosowanych środków przekazu prowadzona ona będzie w sposób ciągły lub okazjonalny. Obejmie przekaz za pośrednictwem mediów, przekaz przy udziale materiałów drukowanych małowformatowych i wielkoformatowych. Szczególnie nasiloną będzie ona w pierwszej fazie wdrażania LSR, aby przekaz o rozpoczęciu działań dotarł do jak najszerszego grona odbiorców. Wykorzystane zostaną tutaj ulotki, rollupy, artykuły w prasie i na lokalnych portalach internetowych, informacje w urzędach (w tym ogłoszenia o rozpoczęciu naboru wniosków o dofinansowanie).

W dalszym okresie wdrażania kampania informacyjna z wykorzystaniem powyższych środków przekazu będzie miała charakter okazjonalny. Będą one służyły prezentacji osiągniętych efektów i celów, informowaniu o wdrażanych naborach wniosków, działaniach aktywizujących lokalną społeczność. Ciągły sposób przekazu informacji w zakresie prowadzenia kampanii informacyjnej zapewnią: strona internetowa LGD, a także fanpage LGD na portalu społecznościowym, na bieżąco aktualizowane i zapewniające dostęp do aktualnych informacji.

3.2 Bezpośrednie spotkania

To grupa działań skierowanych w głównej mierze do potencjalnych beneficjentów i beneficjentów oraz Rady LGD. Prowadzone będą poprzez szkolenia, doradztwo indywidualne i prowadzenie punktów informacyjnych. Ich zadaniem będzie przede wszystkim przekazywanie informacji o zasadach uzyskania wsparcia na operacje objęte LSR, zasadach z zakresu aplikowania, realizowania i rozliczania operacji, które otrzymały dofinansowanie.

3.3 Badania satysfakcji

To działania skierowane do wszystkich grup docelowych mające na celu uzyskanie informacji zwrotnej na temat szeroko rozumianej działalności LGD i wdrażania Strategii. Podstawą do jej uzyskania będą ankiety, rozmowy i wszelkie formy kontaktów interpersonalnych (także poprzez media społecznościowe) obejmujące wszystkie grupy docelowe. Na stronie internetowej zamieszczona będzie anketa/ankiety dotyczące czterech obszarów

działań: wizerunku LGD, doradztwa świadczonego przez pracowników LGD, wdrażania Strategii oraz komunikacji z mieszkańcami obszaru LGD. Ankieta dostępna będzie na bieżąco, a informacja o możliwości jej wypełnienia zamieszczana zostanie w materiałach informacyjnych. Ankiety udostępniane będą także w trakcie szkoleń w ramach prowadzonych punktów informacyjnych oraz w ramach doradztwa.

3.4 Imprezy masowe (promocyjno-aktywizujące organizowane przez LGD, udział LGD w lokalnych wydarzeniach/imprezach)

To działania łączące w sobie różne formy przekazu stosowane jednocześnie. Gwarantują one możliwość bezpośrednich spotkań, wymianę poglądów, opinii, prezentowanie informacji, uzyskiwanie informacji zwrotnej, dialog pomiędzy różnymi podmiotami zaangażowanymi w realizację LSR, indywidualne doradztwo, przekaz poprzez materiały drukowane zarówno mało- jak i wielkoformatowe. Jest to forma dotarcia przede wszystkim do ogółu społeczności lokalnej, ale też do potencjalnych beneficjentów.

Szczególnie ważne w przypadku wszystkich działań informacyjnych i wykorzystywanych w ich ramach środków przekazu jest stosowanie odpowiedniej wizualizacji programowej, czyli logotypów, oznaczeń graficznych przypisanych konkretnym działaniom i instytucjom. Działania te ułatwiają lepszą identyfikację wszelkich komunikatów, łatwiejsze powiązanie treści z konkretną instytucją czy działaniem.

Grupa defaworyzowana wskazana w niniejszym planie komunikacji to grupa, do której zakłada się dotarcie w szczególny sposób, chcąc ją aktywizować i angażować do udziału we wdrażaniu Strategii. Celem tych działań jest dążenie do ograniczenia jej wykluczenia społecznego, bądź obniżanie jego poziomu. Stąd też zaplanowano konkretne kanały przekazu dedykowane tej grupie, jako najbardziej efektywne z uwzględnieniem poszczególnych kategorii w ramach jednej grupy defaworyzowanej, którą są osoby bezrobotne, a w szczególności:

- ✓ dla młodzieży wchodzącej na rynek pracy - portal społecznościowy; to obecnie jedno z podstawowych źródeł komunikacji młodzieży, wszechobecne i ogólnie dostępne. Wykorzystanie go pozwoli zarówno kierować informacje i komunikaty, jak też wchodzić w bezpośrednią interakcję z tą grupą docelową;
- ✓ dla osób po 50 roku życia – artykuły (ogłoszenia) prasowe, informacje w urzędach ale także komunikacja elektroniczna; jest to zróżnicowana grupa, której trudno przyporządkować jeden rodzaj kanałów przekazu. Części tej grupy bliższe są kanały przekazu obecne przed pojawieniem się komunikacji elektronicznej; osoby te chętniej sięgają po tradycyjne gazety drukowane niż ich elektroniczne formy; nadal też wolą osobiście załatwiać sprawy w urzędach niż korzystać z możliwości, jakie daje w tym zakresie komunikacja elektroniczna; jest jednak taka część tej grupy wiekowej, która doskonale funkcjonuje w przestrzeni komunikacji elektronicznej i preferuje właśnie tą formę przekazu.

W przedstawionej powyżej gamie działań i środków przekazu ujęto te, które w przeprowadzonym badaniu ewaluacyjnym uznane zostały przez ankietowanych za najbardziej trafne, skuteczne i ocenione pozytywnie. Doceniona została ich różnorodność, stawianie na przekazy za pośrednictwem internetu, dobra jakość, czytelność i prosty, zrozumiały język. W związku z tym planowane jest kontynuowanie takiej formy działań. Natomiast zdecydowanie więcej prowadzonych będzie działań z zakresu badania satysfakcji mających na celu zwiększenie wielokierunkowych przekazów pomiędzy podmiotami, jednostkami zaangażowanymi we wdrażanie LSR i uzyskiwanie większej ilości informacji zwrotnej zarówno od społeczności lokalnej jak również beneficjentów i potencjalnych beneficjentów. Pozwoli to na lepszą znajomość potrzeb i oczekiwań grup docelowych, a w razie konieczności dokonywanie zmian ulepszających procesy i działania w ramach komunikowania i wdrażania LSR.

Podstawą prowadzenia wszystkich działań komunikacyjnych będzie ich czytelność, jasny, zrozumiały język, unikanie żargonu, formułowanie przekazu w zależności od grupy docelowej, do której jest skierowany. Ważna będzie ich różnorodność, postawienie na ciekawe rozwiązania graficzne i formalne tak by były zauważalne, przyciągały uwagę zarówno w warstwie słowa jak i obrazu.

Różnorodność prowadzonych działań komunikacyjnych i szerokie spektrum kanałów przekazu, oprócz komunikacji, służyć będzie także utrzymaniu mobilizacji społecznej i ciągłemu zaangażowaniu lokalnej społeczności we wdrażanie LSR. Realizowane będzie to poprzez zastosowanie dwóch form działań komunikacyjnych:

- ✓ Działania komunikacyjne o charakterze ciągłym, np. strona internetowa, portale społecznościowe, na których prezentowane będą aktualne informacje dotyczące całego zakresu działań związanych z wdrażaniem LSR – ich zadaniem będzie skupianie, przyciąganie uwagi poprzez bieżącą aktualizację i zmianę treści. Ze względu na swoje zorientowanie na jednym temacie jakim jest wdrażanie LSR i posługiwanie się tylko słowem i obrazem, treści te, choć zmieniane na bieżąco, mogą z biegiem czasu prowadzić do zmniejszenia zainteresowania i znużenia odbiorców, dlatego ich uzupełnieniem będą:
- ✓ Działania komunikacyjne o charakterze okazjonalnym, np. publikacje będące efektem organizowanych konkursów, wdrażania dobrych praktyk, punkty informacyjne prowadzone w czasie trwania naboru wniosków, artykuły w prasie lokalnej, szkolenia – ze względu na swój charakter mające na celu „obudzenie” zainteresowania odbiorców poprzez zdecydowaną odmienność zarówno formalną jak i treściową oraz graficzną od komunikatów ciągłych.

4. Zakładane wskaźniki działań komunikacyjnych

Lp.	Działanie komunikacyjne - środek przekazu	Wskaźnik realizacji	Wartość docelowa
1.	Kampania informacyjna		
	1.1 strona internetowa	Działająca strona	1
	1.2 portal społecznościowy	Aktywny fanpage	1
	1.3 ulotka/folder	Liczba ulotek/folderów	10.000
	1.4 plakat	Liczba plakatów	500
	1.5 informacja w urzędach	Liczba ogłoszeń	48
	1.6 artykuł w prasie, na portalach internetowych	Liczba zamieszczonych artykułów	14
	1.7 reklama wielkoformatowa	Liczba reklam	12
2.	Bezpośrednie spotkania		
	2.1 szkolenia dla potencjalnych beneficjentów	Liczba szkoleń	16
	2.2 szkolenia dla beneficjentów	Liczba szkoleń	5
	2.3 szkolenia dla rady LGD	Liczba szkoleń	3
	2.5 punkty informacyjne	Liczba punktów informacyjnych	12
3.	Imprezy		
	3.1 imprezy własne LGD	Liczba imprez	7
		Liczba uczestników	700
	3.2 imprezy/wydarzenia z udziałem LGD	Liczba imprez/wydarzeń	12
Liczba uczestników		1200	
4.	Badanie satysfakcji		
	4.1 ankiety	Liczba raportów	6

5. Planowane efekty działań komunikacyjnych

Założone cele, wdrażane działania komunikacyjne i stosowane kanały przekazu powadzić mają do osiągnięcia konkretnych efektów potwierdzających, że komunikacja prowadzona jest w sposób właściwy i przynosi pożądane rezultaty. Będą to:

- ✓ świadomość istniejących możliwości w zakresie wdrażania Strategii,
- ✓ świadomość trwałych i rzeczywistych korzyści wynikających z wdrożenia Strategii,
- ✓ większa rozpoznawalność i pozytywny wizerunek LGD jako jednostki wdrażającej Strategię,
- ✓ większa liczba i wyższa jakość operacji zgłaszanych do dofinansowania,
- ✓ zmniejszenie barier biurokratycznych zwłaszcza poprzez jasne określenie zasad kwalifikowalności wydatków w zakresie aplikowania o dofinansowanie i przy rozliczaniu,
- ✓ prawidłowa realizacja operacji, którym przyznano dofinansowanie, zgodnie z wytycznymi i wymogami,
- ✓ większa ilość wdrożonych przedsięwzięć z zakresu rozwoju lokalnej przedsiębiorczości,
- ✓ większa ilość osób korzystających z doradztwa świadczonego przez LGD

6. Analiza efektywności działań komunikacyjnych i środków przekazu

Raz w roku przeprowadzone zostaną badania w oparciu o ankietę z zakresu komunikacji w ramach wdrażania LSR. Ankieta dostępna będzie w sposób ciągły na stronie internetowej oraz udostępniania w czasie spotkań bezpośrednich z grupami docelowymi. Celem corocznych badań będzie ocena jakości prowadzonych działań komunikacyjnych, zadowolenia odbiorców, realizacji założonych w planie komunikacji celów i osiąganych efektów, zdiagnozowaniu ewentualnych problemów, a także uzyskanie informacji co do potrzeb i oczekiwań odbiorców w tym zakresie. Uzupełnieniem tak uzyskiwanych opinii i ocen będą indywidualne rozmowy prowadzone w czasie imprez, szkoleń, doradztwa dotyczące poziomu komunikacji, jej jakości i efektywności.

Tryb korygowania planu komunikacji. W sytuacji, gdy przeprowadzone badania wykażą, iż cele bądź efekty nie są osiągnięte, Zarząd LGD opracuje konieczne zmiany do planu komunikacji odzwierciedlające potrzeby grup docelowych. Zweryfikowany plan komunikacji skieruje do zatwierdzenia przez Walne Zebranie Członków, następnie zadaniem biura LGD będzie wdrożenie wprowadzonych zmian. Po roku od wdrożenia zmian w zakresie działań komunikacyjnych przeprowadzone zostanie badanie ankietowe mające na celu weryfikację efektywności wprowadzonych zmian i oceny zadowolenia społecznego w tym zakresie.

Wyniki badań z zakresu podejmowanych działań komunikacyjnych, realizacji założonych celów i osiągnięcia efektów w tym zakresie przekazywane będą Radzie LGD i członkom LGD, upubliczniane w prasie lokalnej, na lokalnych portalach internetowych, stronie internetowej LGD i portalu społecznościowym, przekazywane w formie opracowań. Posłużą do ewentualnego skorygowania działań komunikacyjnych, większym wykorzystaniu tych środków przekazu, które przyno-

szą najlepsze efekty oraz rezygnacji z tych działań, które są mało efektywne. Będą stanowiły źródło informacji, jak w efektywniejszy sposób docierać do grup docelowych, by zaspokajać ich potrzeby i oczekiwania w zakresie komunikacji. Posłużą także, jako źródło dialogu i wymiany poglądów pomiędzy podmiotami wdrażającymi LSR.

7. Opis wniosków i opinii zebranych podczas działań komunikacyjnych, sposobu ich wykorzystania w procesie realizacji Strategii

Działaniom komunikacyjnym i badaniu osiąganych w ich wyniku celów i efektów towarzyszyć będą dodatkowe procesy związane z uzyskaniem informacji o funkcjonowaniu LGD i jakości wdrażania Strategii. Ich źródłem będą ankiety zamieszczone na stronie internetowej LGD, bezpośrednie spotkania i rozmowy z przedstawicielami grup docelowych. Ważnym elementem będzie także ocena działań doradczych świadczonych przez pracowników LGD, poziom ich wiedzy, umiejętności komunikacji, jakość udzielanych informacji, kultura osobista, dostępności. Działania te dadzą odpowiedź na pytanie o poziomie zadowolenia lokalnej społeczności. Pozwolą ocenić, w jaki sposób LGD realizuje swoje zadania, jak postrzegane jest wdrażanie strategii, czy zdaniem odbiorców napotyka trudności, czy konieczne są zmiany.

W sytuacji, gdy przeprowadzone badania wykażą niezadowolenie społeczne oraz obszary, w których ono występuje, podjęte zostaną kroki w celu ich wyeliminowania. Powołana zostanie specjalna Grupa Robocza, której zadaniem będzie opracowanie działań naprawczych. Projekt takich działań przedstawiony zostanie do zatwierdzenia Walnemu Zebraniu Członków LGD, a po ich akceptacji wdrożeniu zgodnie z obowiązującymi procedurami.

W przypadku, gdy niezadowolenie społeczne dotyczyć będzie pracowników biura LGD, stosowne działania podejmą organy uprawnione zgodnie ze Statutem do dokonywania zmian personalnych, jeśli okażą się one konieczne.

W celu zbadania czy wprowadzone zmiany przyniosły pozytywne efekty i zadowolenie społeczne, po roku od ich wprowadzenia przeprowadzone zostanie badanie ankietowe obejmujące obszar, w którym dokonano zmian.

8. Budżet na działania komunikacyjne w okresie realizacji LSR

ROK	Działanie komunikacyjne	ilość zadań	kwota	Działanie komunikacyjne	Ilość zadań	kwota
2016	Prowadzenie strony internetowej; ulotka/folder/plakat; artykuł w prasie oraz na portalach internetowych.	6	10.000,00	szkolenia dla potencjalnych beneficjentów; szkolenia dla rady LGD, imprezy własne LGD, imprezy/wydarzenia z udziałem LGD	13	26.000,00
2017	Prowadzenie strony internetowej; ulotka/folder/plakat; artykuł w prasie oraz na portalach internetowych.	5	5.000,00	szkolenia dla potencjalnych beneficjentów; szkolenia dla rady LGD, imprezy własne LGD, imprezy/wydarzenia z udziałem LGD	6	13.000,00
2018	Prowadzenie strony internetowej; ulotka/folder/plakat; artykuł w prasie oraz na portalach internetowych.	5	5.000,00	szkolenia dla potencjalnych beneficjentów i beneficjentów, szkolenia dla rady LGD, imprezy własne LGD, imprezy/wydarzenia z udziałem LGD	6	13.000,00
2019	Prowadzenie strony internetowej; ulotka/folder/plakat; artykuł w prasie oraz na portalach internetowych.	5	5.000,00	szkolenia dla potencjalnych beneficjentów i beneficjentów, szkolenia dla rady LGD, imprezy własne LGD, imprezy/wydarzenia z udziałem LGD	4	8.000,00
2020	Prowadzenie strony internetowej; ulotka/folder/plakat; artykuł w prasie oraz na portalach internetowych.	5	5.000,00	szkolenia dla potencjalnych beneficjentów i beneficjentów; szkolenia dla rady LGD, imprezy własne LGD, imprezy/wydarzenia z udziałem LGD	4	8.000,00
2021	Prowadzenie strony internetowej; ulotka/folder/plakat; artykuł w prasie oraz na portalach internetowych.	5	5.000,00	szkolenia dla beneficjentów; szkolenia dla rady LGD, imprezy własne LGD, imprezy/wydarzenia z udziałem LGD	2	4.000,00
2022	Prowadzenie strony internetowej; ulotka/folder/plakat; artykuł w prasie oraz na portalach internetowych.	5	5.000,00	imprezy własne LGD, imprezy/wydarzenia z udziałem LGD	2	4.000,00
2023	Prowadzenie strony internetowej; ulotka/folder/plakat;	5	5.000,00	imprezy własne LGD, imprezy/wydarzenia z udziałem LGD	2	4.000,00

	artykuł w prasie oraz na portalach internetowych.				
RAZEM		41	45.000,00	RAZEM	39 80.000,00

SCHEMAT DZIAŁAŃ KOMUNIKACYJNYCH

Termin	Cel komunikacji	Nazwa działania komunikacyjnego	Adresaci działania komunikacyjnego (grupy docelowe)	Środki przekazu
2016-2023 (raz w roku)	Dalsze podnoszenie społecznej świadomości i wiedzy w zakresie wdrażania Strategii i jej wpływu na rozwój obszaru LGD.	Kampania informacyjna Imprezy	Społeczność lokalna, media	- strony internetowe - portal społecznościowy - rollup - artykuł w prasie - ulotka - informacje w urzędach - rozmowy (reklama szeptana)
2016-2023 (raz w roku)	Aktywizowanie społeczności lokalnej i możliwości jej wpływu na rozwój obszarów objętych Strategią	Kampania informacyjna Imprezy, Bezpośrednie spotkania	Społeczność lokalna, potencjalni beneficjenci, media	- strony internetowe - portal społecznościowy - rollup - artykuł w prasie - informacje w urzędach - szkolenia - rozmowy (reklama szeptana) - doradztwo
2016-2022 (raz w roku)	Rozpowszechnianie i udostępnianie jasnych, czytelnych i zrozumiałych informacji na temat możliwości uzyskania pomocy na realizację operacji objętych Strategią.	Kampania informacyjna, Bezpośrednie spotkania	Potencjalni beneficjenci	- strony internetowe - portal społecznościowy - artykuł w prasie - informacje w urzędach - doradztwo - punkty informacyjne
2016, 2018, 2020, 2022	Zapewnienie jak najbardziej przystępnych, i przejrzystych informacji w zakresie przygotowania dokumentacji aplikacyjnej	Bezpośrednie spotkania	Potencjalni beneficjenci	- szkolenia, - punkt informacyjny, - doradztwo
2017 - 2023 (raz w roku)	Bieżące informowanie o stanie realizacji Strategii m.in. o stopniu osiągnięcia celów, efektów i wskaźników.	Badanie satysfakcji	Społeczność lokalna, Rada LGD, media	- ankieta - wywiady
2016, 2018, 2020, 2022	Bieżące informowanie o zasadach i kryteriach udzielania wsparcia w ramach wdrażania Strategii m.in. o kategoriach operacji w największym stopniu realizujących założenia, kryteriach oceny i wyboru wniosków.	Kampania informacyjna, Bezpośrednie spotkania	Potencjalni beneficjenci	- strony internetowe - portal społecznościowy - artykuł w prasie - informacje w urzędach - doradztwo - punkty informacyjne - szkolenia
2016-2023	Bieżące udzielanie informacji o zasadach i kryteriach realizacji i rozliczania dofinansowania	Bezpośrednie spotkania	Beneficjenci	- doradztwo - punkty informacyjne - szkolenia
2016-2023	Zapewnienie prawidłowego wdrożenia projektów zgodnie z zasadami, wytycznymi	Bezpośrednie spotkania	Beneficjenci	- doradztwo - punkty informacyjne - szkolenia
2018, 2021	Promowanie zrealizowanych projektów, jako dobrych praktyk w celu ich pozytywnego oddziaływania na kolejne operacje zgłaszane do realizacji.	Kampania informacyjna, Bezpośrednie spotkania, imprezy	Społeczność lokalna, Potencjalni beneficjenci, media	- strony internetowe - portal społecznościowy - artykuł w prasie - informacje w urzędach - szkolenia - rozmowy (reklama szeptana)